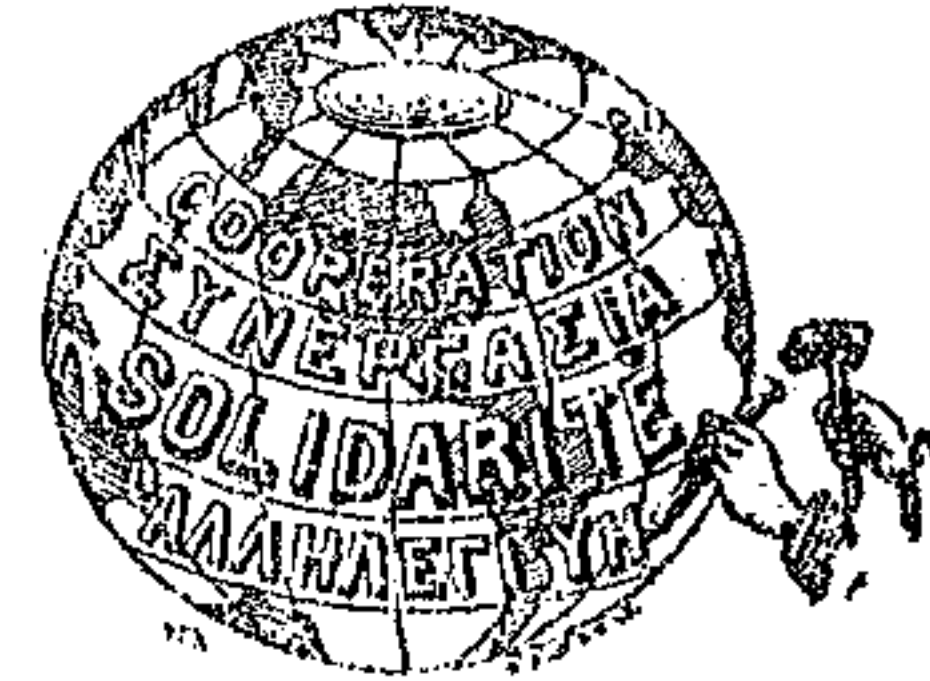

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ Β'.
ΜΑΡΤΙΟΣ

ΑΡΙΘ. 17
1920

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Ι. Α. ΣΠΕΤΣΙΩΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

CHARLES GIDE. Εἰς ἀπόδοθε χαρακτισμοθε τῆε Συνθήμαε τῆε Εἰρήμαε .	Σελ. 321
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΠΕΤΑΛΑ. Συνταγματικὰ Μελέμα. Α'. Τὸ ἀκρον τῆε ἀγκοθωρήμαε τοῦ Συντάμαε ἀπὸ τῆε Β'. Ἀγκοθωρητικῆε Πουλήε	326
ΙΩΝ. ΔΡΑΓΟΥΜΗ. Τὸ Ἑλλημακὸν πρόβλημα	325
ΙΩΑΝ. Α. ΣΠΕΤΣΙΩΤΟΥ. Τὸ ἐργασικὸν ζήτημα. Ἀπρωγία. Ἐπίμαε τὸν ἐν τῆε ἐργασίε ἐρικδικὸν δικοφορὸν διὰ τοῦ Σὺμβιβασμοῦ καὶ τῆε Δικαισίεε	313
Π. ΡΕΔΙΑΔΗ. Ἡ ἀεροπορικὴ μέριμα τοῦ Κράτουε	363
Γ. ΧΑΤΖΗΛΟΥΚΑ. Δι συμπμακικὰ ἐρικεε διὰ τῆν δικνομήν τὸν πλοῦον	365
Μ. Θ. ΜΑΤΘΑΙΟΠΟΥΛΟΥ. Ἡ ἀσύμαεε τηλέγραφε ἐν τῆ νανοσίεε	370
ΑΓ. Κ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ. Ἐκείνοε εἰε τὸ μαρτύριον	372
ΤΟ ΝΕΟΝ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ	378

Πωλεῖται εἰε ὄλα τὰ κεντρικὰ κίόμακα καὶ βιβλιοπωλεῖα.

Ἐκδοθὸν τεύχοε ἀρ. 200

Διεύθυνσίε καὶ Γραφεῖα : Ἴκμαε

ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

ΤΗΣ

ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΛΗΡΩΝΕΤΕ:

ΔΡΑΧΜΑΣ 195 ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΔΟΣΕΙΣ

(100 δραχμάς ἅμα τῇ ἐγγραφῇ, 50 δραχμάς μέχρι τῆς 31 Μαΐου καὶ 45 δραχμάς μέχρι τῆς 30ῆς Ἰουνίου)

ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΖΕΤΑΙ ΜΙΑΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ ΤΩΝ 200 ΔΡΑΜ.

ΔΙΑ ΤΗΣ ΟΠΟΙΑΣ

ΛΑΜΒΑΝΕΤΕ:

ΤΟΚΟΝ 10 ΔΡΑΜ. ΕΤΗΣΙΩΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ
ΔΩΡΟΝ 100 ΔΡΑΧΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΞΟΦΛΗΣΙΝ ΤΗΣ

ΜΕΤΕΧΕΤΕ:

εἰς τὸ Λαχεῖον τοῦ Δανείου, τὸ ὁποῖον διανέμει εἰς ἑξήκοντα κατ' ἔτος κληρώσεις, κέρδη 3.000.000 δραχμῶν.

ΠΡΩΤΟΣ ΛΑΧΝΟΣ:

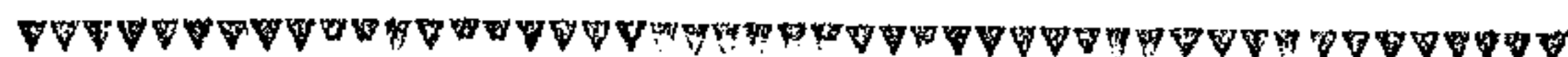
ΕΝ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΝ (1.000.000) ΔΡΑΧΜΑΙ

ΤΟ "ΜΕΛΛΟΝ,"

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

CHARLES GIDE

ΕΙΣ ΑΥΣΤΗΡΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ὁμάς νέων φιλολογοῦντων διὰ τὰ γελοιοποιήσῃ τὰ παρὰ τῆς Ἀκαδημίας τῆς Κοπενχάγη ἀπονειμηθέντα βραβεῖα « εἰς τὸ καλλίτερον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐκδοθέν βιβλίον » ἀπειράσισε ν' ἀπονείμῃ βραβεῖον « εἰς τὸ χειρότερον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους δημοσιευθὲν βιβλίον ». Μετὰ προηγουμένην σύσκεψιν, κατὰ τὴν ὁποίαν τινὰ τῶν βιβλίων ἐξεχόντων ἀκαδημαϊκῶν ἐφάνησαν ἄξια τῆς τιμητικῆς ταύτης διακρίσεως, ἐν τῶν μελῶν τῆς ὁμάδος ὑπέβαλε τὴν παρατήρησιν ὅτι ὑπῆρχεν ἓν βιβλίον ἐκδοθὲν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ λήξαντος ἔτους, τὸ ὁποῖον ἐπλήρου θαυμασίως τὸν τεθέντα ὅρον: ἦτο ἡ Συνθήκη τῆς Εἰρήνης. Καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἐπεδοκιμάσθη διὰ τῆς ὁλότητος τῶν ψήφων.

Ἐν τούτοις, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐφάνητο ὅτι δὲν ἦτο ἄλλο ἀπὸ μίαν διασκεδαστικὴν εἰρωνεῖαν, ἔλαβε πραγματικὴν ὑπόστασιν εἰς μίαν σοβαρωτάτην κριτικὴν, γραφεῖσαν ἀπὸ τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cambridge καὶ διευθυντὴν τῆς ἀξιολογώτερας τῶν ἀγγλικῶν Ἐπιθεωρήσεων καὶ ἴσως ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, Ἐπιθεωρήσεως τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, κ. Κέινς. Τὸ βιβλίον του τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς τίτλον « Περὶ τῶν οἰκονομικῶν συνεπειῶν τῆς Συνθήκης τῆς Εἰρήνης », χαρακτηρίζει τὸ διπλωματικὸν τοῦτο μνημεῖον μετὰ τῆς αὐτῆς γλευαστικότητος, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθησαν οἱ ἄνωτέρω φιλολογοῦντες νέοι. Κηρύσσει αὐτὸ ὡς ἀποτελοῦν « τὴν χειρίστην ὑβρίν τὴν ὁποίαν ποτὲ ἡ σκληρότης νικητοῦ ἐπέβαλεν εἰς ἡττημένον ». Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προσάδει εἰς τὴν κρίσιν ταύτην μέγιστον ἐνδιαφέρον, εἶνε τὸ γεγονός, ὅτι ὁ γράψας αὐτὴν κ. Κέινς, ἦτο ἀκριβῶς εἰς ἓκ τῶν ἀρχιπροσώπων τῆς Βρετανικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα εἰς τὸ Συ-

νέδριον τῆς Εἰρήνης καὶ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς Διασκέψεως. Τὴν ἡμέραν δὲ καθ' ἣν ἠσθάνθη ἑαυτὸν ἀπογοητευμένον ἢ, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος εἰς τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου του: « τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀντελήφθη ὅτι οὐδεμίαν ἠδύνατον ἔλασι οὐσιώδη μεταρρυθμισιν τῶν ὅρων τῆς Συνθήκης » ἔδωκε τὴν παραίτησίν του καὶ ἐξέγυσε τὴν ἀγανάκτησίν του καὶ τὰς ἀπαγοητεύσεις του εἰς τὸ ἐν λόγῳ βιβλίον, τὸ ὁποῖον βεβαίως θὰ προκαλέσῃ θόρυβον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀκόμη περισσότερο ἐν Γαλλίᾳ ὅταν μεταφρασθῇ, ὡς δὲν θὰ βραδυνῇ.

Κατὰ τὸν κ. Κέινς ἡ Συνθήκη τῆς Εἰρήνης εἶνε τὸ ἀποκύημα μακρᾶς καὶ ἐπιμόνου πάλης μεταξὺ δύο πολιτικῶν, τῆς ἀνθρωπιστικῆς καὶ εἰρημιστικῆς τοιαύτης τοῦ Προέδρου Οὐίλσον, τῆς διατυπωθείσης εἰς τοὺς δεκατέσσαρας ὅρους αὐτοῦ καὶ τῆς τοῦ κ. Κλεμανσὸ τὴν ὁποῖαν χαρακτηρίζει ὡς « Καρχηδόνειον » ἐννοῶν διὰ τοῦ τοιοῦτου χαρακτηρισμοῦ τὴν πολιτικὴν τὴν συνομιζομένην εἰς τὴν περίφημον ἀπόφασιν τοῦ Κάτωνος: « Delenda Carthago », ἴτοι « ἄς συντριβῇ ἡ Καρχηδὼν ». Καὶ ἐπειδὴ ὁ κ. Οὐίλσον δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ καλαίσῃ κατὰ τοῦ κ. Κλεμανσὸ (ὡς λέγει ὁ κ. Κέινς), ἀφῆκεν ἐν τέλει νὰ παρασυρθῇ ὑπὸ τῆς Καρχηδονείου πολιτικῆς, καίτοι οὐχὶ καθ' ὁλοκληρίαν, διότι ἔπρεπε κατ' ἐπιφάνειαν νὰ διατηρηθῶσι σημεῖα τινὰ τοῦ δεκατέτραλόγου, ἀφοῦ ἡ ἀνακωχὴ συνωμολογήθη ἐπὶ τῇ βίσει αὐτοῦ.

Ὁ κ. Κέινς περιγράφει κατὰ τρόπον διασκεδαστικὸν τὰς συνδιαλεκτικὰς περιστροφὰς ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων οἱ δεκατέσσαρες ὅροι ἐχρησμένον ὡς στόχος εἰς τὰ ὄξεα βέλη σκληρῶν ἀνταγωνιστῶν, οἱ οἱ ἦσαν ὁ Κλεμανσὸ καὶ ὁ Λούδ Τζῶρτζ, καὶ πῶς ὁ πρόεδρος Οὐίλσον ἀφοῦ « ἐσπύριξε τὰς πτέρνας αὐτοῦ εἰς τὸ ἔδαφος διὰ ν' ἀμυνθῇ περισσότερο », βλέπων ἑαυτὸν ἀνατρεπόμενον, ἠναγκάσθη νὰ πηδαλιουχίῃ εὐστρόφως, χαλαρώνων τὴν ἀντίστασιν καὶ ὑποχωρῶν βῆμα πρὸς βῆμα.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κέινς δὲν πραγματεύεται περὶ τῶν πολιτικῶν ὅρων τῆς Συνθήκης, ἀλλὰ μόνον περὶ τῶν οἰκονομικῶν. Ἀδυνατοῦντες ἔνεκα ἐλλείψεως χρόνου καὶ χώρου νὰ ἀναλύσωμεν καὶ ἀπαριθμήσωμεν τὰς ἐν λόγῳ ἐπιτροπείας, συνοιρίζομεν τὴν κυριωτέραν μομφὴν αὐτῶν, συνισταμένην εἰς τὸ ὅτι ἡ Συνθήκη αὕτη διακνέεται μόνον ὑπὸ τῆς προσπαθείας ἐξοντώσεως τῆς Γερμανίας. Μὴ δυνάμενον τὸ Συμβούλιον τῶν Τεσσάρων νὰ τὴν συνερίψῃ ὅπως τὴν Καρχηδόνα, διότι δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ ἐξαλειφθῇ ἐν ἔθνος 70 ἑκατομμυρίων, ὅπως ἐξαλείφεται μία πόλις, ἐπενόησε ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν Γερμανίαν ὅλα τὰ ὄργανα τῆς οἰκονομικῆς τῆς ἰσχύος — τὴν ἐμπορικὴν τῆς ναυτιλίαν, τὰς ἀποικίας τῆς, τὰ μεταλλεῖά τῆς, τὰ ὑποβρύχια τηλεγραφικὰ τῆς σύματα, τὰ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ γραφεῖα καὶ ἐγκαταστάσεις τῆς, τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν τῶν σιδηροδρόμων τῆς, τῶν ποταμῶν τῆς, τῶν ἰδιοκτησιῶν τῆς, καὶ ἐπὶ πλέον νὰ τῆς ἐπιβάλλῃ μίαν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν, οὐ μόνον ἀνωτέραν ἀπὸ ὅ,τι δύναται νὰ πληρώσῃ, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἐν σχέδιον ἀτελεύτητον, εἰς τρόπον ὅστε, ἂν ἡμέραν τινὰ ἡ Γερμανία δοκιμάσῃ νὰ ἀνυψωθῇ οἰκονομικῶς καὶ δημοσιονομικῶς, πᾶσαν

τα ἢ αὐξήσις τῶν ἐσόδων νὰ ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Συνεννοήσεως — πολιτικὴν τὴν ὁποῖαν ὁ κ. Κέινς ἐξομοίωει πρὸς τὴν τῶν Ἐρυθροδέρμων, οἵτινες ἐκδέχονται ζῶντα τὸν ἠττηθέντα, ἀλλ' ἀρκετὰ βραδέως, ἵνα τὸ θῦμα μὴ ἀποθάνῃ διαρκούσης τῆς ἐγχειρήσεως καὶ συγχρόνως νὰ δώσουν καιρὸν εἰς τὸ δέσμα νὰ σχηματισθῇ ἐκ νέου διὰ νὰ τὸ ἐκδάρουν διὰ μίαν νέαν φοράν.

Ὁ κ. Κέινς ἐξετάζει διὰ μακρῶν καὶ μὲ ὄλην τὴν εἰδικότητα ἐνὸς ὑπερόχου οἰκονομολόγου, ἀνεγνωρισμένου ὡς τοιοῦτου, τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως, τόσον ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν νομίμων δικαιωμάτων τῶν νικητῶν, ὅσον καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς πρὸς πληρωμὴν ἱκανότητος τοῦ ἠττηθέντος. Εὐρίσκει ὅτι αἱ ἐκτιμήσεις τῶν προξενιθεισῶν ζημιῶν ἐγένοντο μὲ ἄπειρον ὑπερβολικότητα καὶ εἰδικῶς διὰ τὴν Γαλλίαν ἢ ἀληθῆς ἐκτίμησις τῶν 160 δισεκατομμυρίων φράγκων τῶν ζημιῶν τῆς, δὲν εἶνε πράγματι ἢ 20 μόνον δισεκατομμύρια μὲ ἐπὶ πλέον τὸ ποσὸν τὸ ἀντιπροσωπεῦον τὴν κεφαλαιοποίησιν τῶν συντάξεων, τὰς ὁποίας ἐκτιμᾷ εἰς 60 δισεκατομμύρια, ἴτοι ὀλίγον ποσὸν διὰ τὸ ὁποῖον ἡ Γαλλία θὰ εἶχε δικαίωμα, 80 δισεκατομμυρίων.

Ἄλλ' ἂν τόσον εἶνε τὸ ποσὸν τῆς ἀποζημιώσεως τὸ ὁποῖον ὁ κ. Κέινς ἀναγνωρίζει ὡς δίκαιον διὰ τὴν Γαλλίαν, δὲν παραδέχεται ἐν τούτοις ποσῶς ὡς πιθανὴν τὴν πληρωμὴν αὐτοῦ, διότι, ἔνεκα ἀκριβῶς τῶν ὅρων τῆς Συνθήκης, ἀκρωτηριάζεται καὶ δεσμεύεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἡ Γερμανία, ὅστε νὰ καθίσταται ἀναξιόχρεος. Ὑπολογίζων κατόπιν ὁ κ. Κέινς ὅ,τι ἀπομένει εἰς τὴν Γερμανίαν, φρονεῖ ὅτι θὰ ἠδύνατο αὕτη νὰ πληρώσῃ 50 δισεκατομμύρια φράγκων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ 1/4 τοῖς μετρητοῖς καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν, μὲ ἐτησίως δόσεις 1250 ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἴδου τὸ εὐτελὲς ποσὸν τὸ ὁποῖον αἱ 10—12 χῶραι τῆς Συνεννοήσεως θὰ εἶχον νὰ μοιρασθῶσιν. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀριθμῶν τούτων θὰ προκαλέσῃ βεβαίως ἀνατριχίασιν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Γαλλίας, παρόντος ἢ μέλλοντος. Εὐτυχῶς ὁ κ. Κέινς ἀνοίγει δι' αὐτὸν μίαν ἄλλην ἀποψιν, ἀναμφιβόλως ὄχι ἐπαρκῆ διὰ νὰ τὸν καθησυχάσῃ, ἀλλ' ἀρκετὰ ἐνδιαφέρουσαν. Ἡ ἀποψὶς αὕτη εἶνε μία γενικὴ ἐξόφλησις τῶν χρεῶν τῶν τὴν ὁποῖαν θὰ ἔκαμνον ἀμοιβαίως ὅλαι αἱ Χῶραι τῆς Συνεννοήσεως μεταξὺ των. Καὶ ἐπειδὴ αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἀγγλία προκατέβαλον εἰς τοὺς συμμάχους των, ἡ μὲν πρώτη 50 δισεκατομμύρια, ἡ δὲ δευτέρα 40 δισεκ. θὰ ἦσαν ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι θὰ ὑφίσταντο τὰ βάρη μιᾶς τοιαύτης ἐξοφλήσεως. Ὅσον διὰ τὴν Γαλλίαν ἀφείλουσιν εἰς τὰς δύο ταύτας μεγάλας πιστωτριάς τῆς 30 δισεκ. θὰ ἐκέρδιζεν ἐκ τοῦ τοιοῦτου διακανονισμοῦ ἀντίστοιχον ποσόν. Ἐν πίσῃ περιπτώσει θὰ ὄφειλεν ἡ Γαλλία ν' ἀποσβέσῃ ἐκ τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς τοῦ λαμβάνειν καὶ τὰ 8—10 δισεκατομμύρια τὰ ὁποῖα ἐδάνεισεν εἰς τὴν Ρωσίαν (1)

(1) Δὲν πρόκειται ἡ περὶ τῶν χρημάτων τῶν δανεισθέντων εἰς τὴν Ρωσίαν ὑπὸ τῆς Γαλλίας κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, οὐχὶ δὲ περὶ τῶν 14 δισεκατομμυρίων τῶν δανεισθέντων εἰς αὐτὴν πρὸ τοῦ πολέμου καὶ τὰ ὁποῖα βεβαίως θὰ ἐξοφλήσῃ ἀκουσίως.

καὶ εἰς τοὺς μικροὺς συμμάχους τῆς, ὁπότε τὸ κέρδος τῆς θὰ περιοριζέτο εἰς 20 περίπου δισεκατομμύρια. Ὑπεδείξαμεν καὶ ἡμεῖς, καίτοι μετὰ τινος σκεπτικισμοῦ, δικαιολογηθέντος ἕκτοτε ἐκ τῶν γεγονότων, μίαν τοιαύτην λύσιν εἰς ἄρθρον ἡμῶν περὶ Δημοσιονομικῆς Συνεννοήσεως δημοσιευθὲν πρὸ διετίας περίπου. (1)

* *

Διὰ νὰ διερευνήσωμεν ὁλόκληρον τὸ βιβλίον τοῦ διαπρεποῦς συναδέλφου μας θὰ ἔπρεπε νὰ ἀριερώσωμεν ἐν μακρὸν ἄρθρον καὶ ἴσως περισσότερα. Ἡ κριτικὴ του εἶνε βεβαίως κατὰ τι αὐστηρά, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ὁ κ. Κέινς δὲν ἐξετάζει τὴν Συνθήκην ἀπὸ τῆς πολιτικῆς ἀπόψεως. Τὴν κρίνει μόνον ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς, ἣτις εἶνε καὶ ἡ χειροτέρα. Ἐπὶ πολλῶν σημείων αἱ μοιραὶ του συμπιπτουν πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας καὶ ἡμεῖς ἀπηρθύναμεν, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὑπερβολικὸν τῆς ἀποζημιώσεως τῆς ἐπιβληθείσης εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐν τούτοις ὅμως αἱ ἐκτιμήσεις τοῦ κ. Κέινς μᾶς φαίνονται πολὺ κάτω τῆς πραγματικότητος, τόσο ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν ζημιῶν ὡς ὑπέστη ἡ Γαλλία, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν πρὸς πληρωμὴν ἱκανότητα τῆς Γερμανίας. Ὁ ὑπολογισμὸς αὐτῆς εἰς 1250 ἑκατομμύρια ἔτησίως θὰ ἦτο περίπου ὕβρις δι' αὐτήν. Ἄρκει νὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι ὁ προσεχὴς προϋπολογισμὸς τῆς Γερμανίας ἐξετιμήθη εἰς 24 δισ. μάρκα ἦτοι 30 δισεκατ. φράγκα, εἰς τὸ ἄρτιον, χωρὶς νὰ συμπεριλαμβάνωνται εἰς αὐτὸν καὶ τὰ βάρη τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως. Ἐὰν ταῦτα ἦσαν μόνον 1250 ἑκατομμύρια, θὰ ἐπρόκειτο ἀπλούστατα περὶ μιᾶς ἀσημάντου ἀξίσεως αὐτοῦ κατὰ 4 % . Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Γαλλίας θὰ ὑπερέβαινε τὰ 25 δισεκ. ἐὰν ἔμενεν εἰς βάρος τῆς τὸ ποσὸν τῶν ζημιῶν καὶ θὰ ἦτο βεβαίως βαρύτερος διὰ τὸν Γάλλον φορολογούμενον ἀπὸ τὸν Γερμανόν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς διαφορᾶς τοῦ πληθυσμοῦ, μετὰ τὰς ἀπωλείας καὶ προσαρτήσεις, ἦτοι 60 περίπου ἑκατομμύρια διὰ τὴν Γερμανίαν καὶ 38 διὰ τὴν Γαλλίαν. Ἐπὶ πλεόν ἐν ἄρθρον τῆς Συνθήκης τῆς Εἰρήνης, δίκαιον ἄλλως τε, προβλέπει ὅτι ὁ Γερμανὸς φορολογούμενος δεόν νὰ ἐπιβαρυνθῇ τόσο ὅσον καὶ ὁ μᾶλλον φορολογούμενος ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Συνεννοήσεως. Ἄν πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ κανὼν οὗτος, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ προκινήη διὰ τὸν Γερμανικὸν προϋπολογισμὸν περιθώριον μείζον τῶν 1250 ἑκατομ. τοῦλάχιστον δὲ 5—6 δισεκατομμύρια.

Ἄλλὰ τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον νομίζομεν ὅτι ὁ κ. Κέινς εὐρίσκειται ἐν ἀπολύτῳ δικαίῳ, εἶνε ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει τὴν παραφροσύνην τῆς πολιτικῆς τῆς συνομιζομένης εἰς τὴν συντριβὴν τῆς Γερμανίας καὶ ἐπιβολὴν συγχρόνως ἐπ' αὐτῆς μιᾶς κολοσσιαίας πολεμικῆς ἀποζημιώσεως. Τὸ ἀλληλοσυγκρουόμενον μίαις τοι-

αύτης ἀντιλήψεως εἶνε ἐκδηλον. Καθ' ἣν στιγμὴν διαρκοῦντος τοῦ πολέμου δὲν ἐγένετο λόγος ἐν Γαλλίᾳ ἢ περὶ οἰκονομικοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς Γερμανίας καὶ ἀποπνιγμοῦ αὐτῆς ἐντὸς σιδηροῦ κλοιοῦ, ἐκεῖνοι δὲ οἵτινες διεμαρτύροντο, ὡς ἡμεῖς, κατὰ τοῦ τοιούτου παραλογισμοῦ ἐχαρκτηρίζοντο ὡς ἀντιδραστικοὶ (κυρίως κατὰ τὸ 1917 ὅτε τὴν μελέτην ἡμῶν περὶ «Ἐμπορικῆς πολιτικῆς μετὰ τὸν πόλεμον» ἐξέδωκεν ὁ «Σύνδεσμος πρὸς προστασίαν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου» καὶ ἀπηγορεύθη κατηγορηματικῶς ἡ κυκλοφορία αὐτῆς), ἰδοὺ τώρα ἐν τῇ Βουλῇ ὁ ὑπουργὸς κ. Λουσσὲρ συνίστα τὴν ἀγορὰν γερμανικῶν προϊόντων καὶ ὁ «Χρόνος» ἔγραφε κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον: «Ἐὰν αἱ ἀνταλλαγαὶ μετὰ τῆς Γερμανίας χαλαρωθῶσι, δὲν θὰ κερδίζει αὕτη ἀρκετὰ διὰ νὰ ἐξοφλήσῃ τὴν ὀφειλὴν τῆς. Ἐὰν δὲν δινηθῇ νὰ ἐξοφλήσῃ, τότε ἀρεῦκτως θὰ χρεοκοπήσῃ καὶ μετ' αὐτῆς καὶ ἡ Συνθήκη». Ἀναμφιβόλως. Δὲν θὰ ἦτο δὲ ποσὸς παράδοξον νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀποκατάστασις τῆς Γερμανίας εἶνε ὄρος ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ καὶ τῶν ἐπειγόντων διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τὰς Γαλλίας καὶ δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ καὶ ὁλοκλήρου τῆς Εὐρώπης.

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἀλληλεγγύη ἣτις ἐνώνει σήμερον τοὺς λαοὺς, ἀκόμη καὶ ἐκείνους οἵτινες μισοῦνται ὥστε νὰ μὴ ἀπομένῃ ἄλλη διέξοδος δι' αὐτούς, ἀπὸ τοῦ νὰ σωθῶσιν ἢ ὅλοι ὁμοῦ διὰ κοινῆς προσπαθείας, ἢ νὰ καταβαραθρωθῶσι πάλιν ὁμοῦ.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΖΙΑ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Α΄.

ΤΟ ΑΚΥΡΟΝ ΤΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΥΠΟ ΤΗΣ Β΄ ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς ἐν ἔτει 1911, ἐνώπιον τοῦ Νομικοῦ Τμήματος τοῦ Παρνασσοῦ, ἐποιησάμην διάλεξιν, δι' ἧς ὑπεστήριξα, ὅτι ἡ παρὰ τὸ ἄρθ. 107 τοῦ Συντάγματος κληθεῖσα ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ, ἀντισυνταγματικῶς καὶ ἀκύρως ἐπελήφθη τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος, καὶ ὅτι οὐ μόνον δικαιουῦνται, ἀλλὰ καὶ ὑποχρεοῦνται τὰ δικαστήρια νὰ ἐξετάσωσι τὸ ἀντισυνταγματικὸν τῆς γενομένης ἀναθεωρήσεως.

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ καθηγητὴς κ. Σαρίπολος ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τοῦ Συνταγματικοῦ δικαίου, ὑπερ ἐξέδοτο μετὰ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ συντάγματος (ἐν σελίδι 85) γράφει τὰ ἑξῆς: « Ἐἶνε φανερόν, ὅτι ἡ ἀναθεώρησις δὲν ἐγένετο κατὰ τοὺς νομίμους τύπους, καὶ ὅτι τὰ δικαστήρια δικαιουῦνται καὶ ὀφείλουσι νὰ ἐξετάσωσι τὴν ἀντισυνταγματικότητα τῶν ἀποφάσεων τῆς ἀσκουμένης ἀναθεωρητικῆς ἐξουσίας Βουλῆς, ὡς ἐξετάζουσι τὴν ἀντισυνταγματικότητα τῶν νόμων· ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ἐξετάσωσι τὴν ἀντισυνταγματικότητα τῆς τελευταίας ἀναθεωρήσεως, ἥτις ἐγένετο ἐπαναστατικῶς, ἐπομένως κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα τοιαύτην ἐξέτασιν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων. Ἡ ἀναθεώρησις αὕτη κατὰ τὸν κ. Σαρίπολον καὶ ἂν ἐγένετο ἀντισυνταγματικῶς τοῦτο οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει ἐν προκειμένῳ καθόσον ἀφορᾷ τὸ ἔγκυρον τῆς ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, διότι οἰονδήποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρῃ ἢ Συνέλευσις αὕτη, οἰουσδήποτε περιορισμοὺς καὶ ἂν ἀνεγνώρισεν, ἦτο Συνέλευσις ἐπαναστατικὴ. Πᾶσα δ' ἐπανάστασις, ἀποτυχοῦσα μὲν καὶ καταπιγεῖσα ἀποτελεῖ παρανομίαν, ἐπιτυχοῦσα δὲ καὶ θριαμβεύουσα καὶ δὴ τῇ κοινῇ συμπτύχει ὅλων τῶν συνταγματικῶν καὶ πολιτικῶν παραγόντων!! δημιουργεῖ δίκαιον. Οὕτως ἔχομεν νόμους ἐφαρμοζομένους μέχρι σήμερον ἐν τοῖς πλείστοις Κράτεσι τῆς Εὐρώπης, οἵτινες ἐτέθησαν ὑπὸ προσωρινῶν Κυβερνήσεων ἢ ἐπαναστατικῶν Συνελεύσεων «παρανόμων»!! Οὐδ' εἶναι πάντοτε ἀληθὲς, ὅτι αἱ προσωριναὶ αὗται Κυβερνήσεις ἢ αἱ ἐπαναστατικαὶ αὗται Συνελεύσεις ἀντεπροσώπου πάντοτε τὴν «λαϊκὴν κυριαρχίαν» πλήρη καὶ ἀπεράσῃ, καθόσον τοῦτο δὲν συνέβαινε πάντοτε. Τὰ «Décrets Lois», τὰ ψηφίσματα ταῦτα, ἀπετέλεσαν πηγὴν κανόνων δικαίου δυνάμει τῆς ἐπιτυχούσης ἐπαναστάσεως, ἐπικυρούσης τῆς κοινῆς συνειδήσεως. Οὕτως ὀφείλει νὰ κίνη τὰ πράγματα ἢ ἐπιστήμη τοῦ δημοσίου δικαίου, ἂν δὲν θέλῃ νὰ μεταβληθῇ εἰς νεκρὰν σχολαστικότητα, μηδεμίαν πρὸς τὴν πραγματικότητα ἔχουσα σχέσιν».

Καὶ οὐδεὶς εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα τοῦ κ. Σαρίπολου δὲν ἀπήτησεν· ἀλλ' ἡ ἔλλειψις ἀπαντήσεως καὶ ἀνασκευῆς αὐτῶν δὲν δύναται

νὰ προσδώσῃ κύρος εἰς τὴν γνώμην τοῦ διαπρεποῦς καθηγητοῦ, ἐφ' ὅσον ἀντιστρατεύονται πρὸς τὴν ἀληθῆ ὑπόστασιν τῶν πραγμάτων. Οὔτε δὲ καὶ σήμερον δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄκαιρος ἡ ἐξέτασις τοῦ σοβαροῦ τούτου ζητήματος, ἀλλὰ τοῦναντίον ἡ πολιτικὴ κατάστασις, εἰς ἣν εὐρίσκεται ἡ ἡμετέρα χώρα σήμερον, ἐπιβάλλει τὴν τοιαύτην ἐρευναν ὅπως προστεθῇ εἰς λόγος ἐπιπλέον διὰ τὸ ταχύτερον συγκλήσεως Συντακτικῆς Συνελεύσεως ἵνα αὕτη ἐπαναφέρῃ τὴν ἐκτροχιασθεῖσαν ἔκτοτε πολιτικὴν μηχανὴν διὰ τῆς χορηγήσεως νέου πολιτεύματος, εἰς τὴν ὁδὸν τῆς νομιμότητος.

Ἐξετάσωμεν κατὰ πόσον τὰ ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου καθηγητοῦ κ. Σαρίπολου λεγόμενα πρὸς νομιμοποίησιν τῆς τελεσθείσης παρὰ τὸ Σύνταγμα ἀναθεωρήσεως ἔχουσι ὑπόστασιν· καὶ ἂν συμφωνῶσι πρὸς τὴν ἐξέλιξιν, ἣν ἔλαβον τὰ πολιτικὰ πράγματα ἐν τῇ ἡμετέρῃ χώρῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀναμφιβόλως, ἂν πάνθ' ὅσα ἱστορεῖ ὁ κύριος Σαρίπολος ἔλαβον χώραν, ἂν ἐπανάστασις ἀνέτρεψε τὸ πολιτικὸν καθεστὸς τῆς χώρας, ἂν κατελύθη τὸ πολίτευμα ὑπὸ Κυβερνητικοῦ πραξικοπήματος, ὑπὸ ἐπαναστάσεως λαϊκῆς ἢ στρατιωτικῆς, ἂν τὴν διοίκησιν τῆς χώρας ἀνέλαβεν ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις, προελθούσα ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως, ἂν αὕτη ἐξέδοτο Lois Décrets ὡς θέλει ὁ κ. Καθηγητὴς, ἂν αὕτη ἐκάλεσεν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν πρὸς σύνταξιν νέου πολιτεύματος, ἂν αὕτη συνέταξε νέον πολίτευμα, καὶ ἐξέδοτο ψηφίσματα· ἢ ἂν τοῦλάχιστον ὥρισεν τὴν ἰδίαν αὐτῆς δικαιοδοσίαν, περιορίσασα ταύτην εἰς τὴν ἀναθεώρησιν μόνον τῶν μὴ οὐσιωδῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος καὶ ἀνεγνώρισεν τὴν ἰσχὴν τοῦ καταλυθέντος Συντάγματος ὡς πρὸς τὰς οὐσιώδεις διατάξεις αὐτοῦ, ἡ γνώμη τοῦ κ. Σαρίπολου ἔσεται ἄσειστος, ὡς σύμφωνος πρὸς τὰ πράγματα καὶ πάντες ὀφείλομεν νὰ τὴν σεβασθῶμεν.

Ἄλλ' ἂν τὰ πράγματα δὲν ἔχωσιν οὕτω· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ περὶ ἐπαναστάσεως θεωρία οὐδεμίαν θέσιν ἔχει καὶ δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐχρησίμευσεν ὡς σωσίβιον πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀντισυνταγματικῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ Συντάγματος. Ἡ γνώμη τοῦ κ. Σαρίπολου περὶ ἐπαναστάσεως στερεῖται μὲν βάσεως μένουσα ἀπλῆ θεωρία ἀλλ' ἐχρησίμευσεν ἔκτοτε ὡς ἐπιχειρηματολογία διὰ τὰς διαδοχικὰς παραβιάσεις τοῦ Συντάγματος. «Ὅτι τὰ πράγματα δὲν ἔλαβον χώραν, ὡς ἀφηγεῖται ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς, ὅχι μόνον οἱ κατεργασάμενοι τὴν ἀντισυνταγματικὴν ἀναθεώρησιν, ἢς τὴν νομιμοποίησιν ὑπεστήριξεν ὁ κ. Σαρίπολος, δὲν παραδέχονται, διαφωνοῦντες πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ πράγματα φωνὴν ἀφίνοσι διαμαρτυρούμενα ὅτι παρουσιάζονται ἀνακριβῶς».

Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 3ης Σεπτεμβρίου 1910 ὁ πρωθυπουργὸς Δραγούμης, οὐτινος ἡ Κυβέρνησις ἐξέδοτο τὸ περὶ συγκλήσεως τῆς πρώτης ἀναθεωρητικῆς βουλῆς διάταγμα παρὰ τὴν συνταγματικὴν ἰσχύαν τοῦ ἄρθρου 107, ἔλεξε τὰ ἑξῆς: «Μὴ λησμονεῖτε, ὅτι τὸ Σύνταγμα, ἂν εἶναι προῖόν τῆς θελήσεως τοῦ κυριάρχου λαοῦ, ὡς κυριάρχον συγκληθέντος· ἀλλ' εἶναι καὶ προῖόν τῆς θελήσεως τοῦ μετ' αὐτοῦ συμβληθέντος Βασιλέως· εἶναι συμβόλαιον, ὅπερ οὐδὲν δύναται ν'

ἀνατρέψη, ἢ μόνον ἢ ἐπανάστασις. Λοιπὸν τὸ σύνταγμα εἶναι συμβόλαιον καὶ ὑπεγράφη ὡς συμβόλαιον καὶ ἐδηλώθη, ὅτι ὑπεγράφη ὡς συμβόλαιον καὶ τὰ συμβόλαια δὲν ἀνατρέπονται μονομερῶς. Ὑπάρχει τρόπος ἀνατροπῆς τοιούτων συμβολαίων, ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος δὲν ἐξεδηλώθη. Ὁ τρόπος οὗτος εἶναι εἷς καὶ μόνος «ἢ ἐπανάστασις».

Ὁ κ. Δραγούμης λέγων ταῦτα, ἐδέχετο συμφώνως πρὸς τὰ πράγματα, ὅτι ἡ ἀναθεωρητικὴ ἐκείνη βουλὴ ἦτο ἐξουσία, θετικοῦ δικαίου, προσερχομένη ἐκ τοῦ Συντάγματος καὶ οὐχὶ ἐξ ἐπαναστάσεως, προσρισμὸν ἔχουσα νὰ ἀναθεωρήσῃ τὸ σύνταγμα κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἀναγραφομένην συνταγματικὴν δικονομίαν καὶ οὐχὶ νὰ κατασκευάσῃ νέον σύνταγμα. Ἐτέραν διαμαρτυρίαν κατὰ τῆς γνώμης τοῦ κ. Σαριπόλου παρέχει αὐτῇ ἡ Κυβέρνησις τοῦ κ. Βενιζέλου ἐν τῇ αἰτιολογητῇ ἐκθέσει τοῦ σχεδίου τοῦ κανονισμοῦ τῆς Ἀναθεωρητικῆς βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, τῇ ὑποβληθείσῃ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 26 Ἰανουαρίου 1911, ἐν ἣ ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς: «Ὁ δυνάμει τοῦ ἀρθ. 65 τοῦ Συντάγματος ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ ἰσχύων ἤδη κανονισμὸς ἑνθμιζοῖ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῆς ὡς νομοθετικοῦ καὶ πολιτικοῦ σώματος. Δὲν ἀφορᾷ δὲ τὰ ἔργα τῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος συγκαλουμένης βουλῆς ἐκ διπλασίου ἀριθμοῦ βουλευτῶν. Ἡ ἀναθεωρητικὴ ἄρα βουλὴ σῶμα ἴδιον ἀποτελοῦσα, διάφορον τῆς ἀπλῆς βουλῆς, κατὰ τε τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν ἀποστολήν, δεῖται κανονισμοῦ ἰδίου, ἑνθμιζόντος τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων αὐτῆς συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν». Ἡ δὲ ἀναθεωρητικὴ βουλὴ ἐν τῷ κανονισμῷ αὐτῆς ἀνέγραψε τὰ ἑξῆς: ἀρθ. 4 «πᾶσα πρότασις περὶ μεταρρυθμίσεως, ἢ προσθήκης συνταγματικῆς διατάξεως θεμελιώδους ἀποκρούεται ὡς ἀπαράδεκτος».

Προσέτι ὁ κ. Σαριπόλος γράφει τὰ ἑξῆς ἐν σελίδι 63. «Ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Βενιζέλος παρεδέχθη λοιπὸν, ὅτι κατὰ τὸ ἀρθρον 107 τοῦ Συντάγματος (παλαιοῦ) δὲν εἶχεν ὁ βασιλεὺς τὸ δικαίωμα τῆς κυρώσεως, προκειμένου περὶ ἀποφάσεως παρὰ τὰς περιοριστικὰς διατάξεις τοῦ ἀρθ. 107 (παλαιοῦ) Συντάγματος. Ἀλλὰ βεβαίως προκειμένου περὶ ἀποφάσεως γενομένης παρὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθ. 107 ἔδει νὰ συμφωνήσῃ ὁ βασιλεὺς, καθόσον ὑπεχρεοῦτο τοῦναντίον ὑπὸ νομικὴν ἐπιποινὴν, νὰ μὴ ἐκδώσῃ καὶ διατάξῃ τὴν δημοσίευσιν ἀποφάσεων τῆς ἀναθεωρητικῆς βουλῆς, αἵτινες ἐλήφθησαν παρὰ τοὺς περιορισμοὺς τοῦ ἀρθ. 107. Ἡ συγκατάθεσις τοῦ βασιλέως ἀπαιτεῖτο ἐν ἄλλαις λέξεσι πρὸς παραβίαν τοῦ ἀρθ. 107 καὶ οὐχὶ πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτοῦ». Ταῦτα γράφων ὁ κ. Σαριπόλος εὗρσκεται ἐν ἀντιφάσει πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς ἐπαναστάσεως, διότι ταῦτα συμβιβάζονται μόνον ἐφ' ὅσον ἡ ἀναθεώρησις ἔλαβε χώραν κατὰ παραβίαν τοῦ ἀρθ. 107 τοῦ Συντάγματος, περὶ ἧς προβλέπει ὁ περὶ εὐθύνης τῶν Ὑπουργῶν νόμος, ὅτε ἡ συνάληψις τοῦ βασιλέως ἦτο ἀναγκαία καὶ διὰ τὴν ἀναθεώρησιν τῶν μὴ παραπεμφθεῶν διατάξεων ὑπὸ τῆς ἀποφασιστάσης τὴν ἀναθεώρησιν Βουλῆς, δικαιουμένου ν' ἀρνηθῇ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀναθεώρησεως ὡς πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας' ἀλλ' ἀφοῦ κατηργήθη τὸ σύνταγμα

μα δι' ἐπαναστάσεως, ἢ παρέμβασις τοῦ βασιλέως οὐδεμίαν θέσιν εἶχε διότι ὁ βασιλεὺς εὗρισκόμενος πρὸ Συντακτικῆς Συνελεύσεως Ἐπαναστατικῆς ἤτις εἶχε μὲν εὐνοχισθῆ ὡς θέλει ὁ κ. Σαριπόλος διὰ περιορισμῶν, ἀλλ' ἤτις πάντως ἦτο ἐπαναστατικὴ, διότι κατ' αὐτόν, οἰονδήποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρῃ ἢ Συνέλευσις αὕτη, οἰουδήποτε περιορισμοὺς καὶ ἂν ἀνεγνώρισεν ἦτο Συνέλευσις Ἐπαναστατικὴ, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ δημοσιεύσῃ, πάσας τὰς ἀναθεωρηθείσας διατάξεις, παραπεμφθείσας καὶ μὴ, οὐσιώδεις καὶ μὴ, οὐδόπως δυνάμενος νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸ ἀρθρον 107, ὅπερ ἐπαναστατικῶν δικαίω εἶχε καταργηθῆ, καὶ ὅπερ ὡς καταργηθὲν καὶ ἴλην δὲν παρεῖχε πρὸς συζήτησιν. Ἐπιτυχῶς ἢ ἀτυχῶς διὰ τὴν χώραν μας τὸ πολιτικὸν καθεστῶς οὐδόπως κατελύθη οὐδεμίαν προσωρινὴν ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν ἰδούθη, οὐδὲν ψήφισμα ἐδημοσιεύθη δι' οὗ συνεκλήθη συντακτικὴ Συνέλευσις, οἷαι ἦσαν αἱ ἐθνικαὶ συνελεύσεις τοῦ 1844 καὶ τοῦ 1863 πρὸς σύνταξιν νέου πολιτεύματος, ἀλλὰ τὴν πρώτην ἀναθεωρητικὴν βουλὴν ἐκάλεσε συνταγματικὴ Κυβέρνησις διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Ἰουνίου 1910 Β. Διατάγματος, ἔχοντος οὕτω «ἔχοντες, ὑπ' ὄψει τὴν κατὰ τὸ ἀρθρον 69 τοῦ Συντάγματος λήξιν τῆς τετραετίας τῆς 1Β' Βουλευτικῆς Περιόδου καὶ τὴν διὰ πλειονοψηφίας ὑπερτέρας τῶν τριῶν τετάρτων τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν πρὸ τῆς λήξεως τῆς περιόδου ταύτης ψηφισθείσαν ὑπὸ τῆς Βουλῆς πρὸτασιν ἀναθεώρησεως τῶν μὴ θεμελιωδῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος συμφώνως τῷ ἀρθρῳ 107 αὐτοῦ καλοῦμεν τοὺς ἐκλογεῖς ἵνα συμφώνως τῇ § 3 τοῦ μνησθέντος ἀρθ. τοῦ Συντάγματος ἐκλέξωσι διπλάσιον ἀριθμὸν βουλευτῶν, τὴν δὲ Ἀναθεωρητικὴν Διπλῆν Βουλὴν ἐν Ἀθήναις...» Προσέτι καὶ τὴν δευτέραν Ἀναθεωρητικὴν Βουλὴν, τὴν κατεργασθείσαν τὴν ἀναθεώρησιν, ἐκάλεσεν ἡ Συνταγματικὴ Κυβέρνησις τοῦ κ. Βενιζέλου διὰ τοῦ ἀπὸ 12 Ὀβρίου 1910 Διατάγματος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς § 3 τοῦ ἀρθ. 107. Ἀμφότεραι δὲ αἱ βουλαὶ αὗται ἀπέκρουσαν τὴν προταθείσαν γνώμην ὅπως κηρυχθῶσι Συντακτικαὶ Συνελεύσεις ἀναγνωρίσασαι ὅτι ἦσαν Συνταγματικαὶ Διπλαῖ βουλαὶ πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολήν ἣν εἶχον ἐκ τοῦ ἐκλογικοῦ σώματος, ὅπερ ἀμφοτέρων τῶν βουλῶν τοὺς βουλευτὰς ἐξέλεξε πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος συμφώνως πρὸς τὰ διατάγματα τῆς συγκλήσεως αὐτοῦ ἀμφοτέρων δὲ τῶν Βουλῶν τούτων οἱ Βουλευταὶ δυνάμει τοῦ Συντάγματος, ὡμοσαν τὸν Συνταγματικὸν ὄρκον. Οὐδεμίαν δὲ πρᾶξιν ἐπήφισεν ἡ ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ, οὐδὲ ἐν τῷ κανονισμῷ αὐτῆς ἀνεγράφη ὅτι θεωρεῖ μὲν ἐαυτὴν συντακτικὴν ἐπαναστατικὴν, ἀλλ' ὅτι αὐτοπεριορίζεται εἰς ἀναθεωρητικὴν, ὡς θέλει ὁ κ. Σαριπόλος. Κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ ἡ ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος παρουσιάζεται ὡς γενομένη ὑπὸ διπλῆς θεότητος, ὅτε μὲν παρίσταται ὡς γενομένη ὑπὸ ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς ὅτε δὲ ὑπὸ Συντακτικῆς ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως. Ὁμοιάζει τὸν Θεὸν Πρωτέα, περὶ οὗ λέγει ὁ Ὅμηρος, ὅτι παρουσιάζεται ὑπὸ ποικίλας μορφῆς, καὶ καθίστατο ἀσύλληπτος. Ἡ ἐπίκλησις τῆς ἐπαναστάσεως πρὸς νομιμοποίησιν τῆς ἀντισυνταγματικῆς καὶ

ἀκύρως τελεσθείσης ἀναθεωρήσεως, ὅπως νομιμοποιήσωσι ταύτην καὶ θέσωσιν ἐκποδῶν τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν στηρίζεται ἐπὶ ψευδοῦς προσηγορίας. Οὐδεὶς ἀντιλέγει ὅτι τὰ Décrets—Lois (ψηφίσματα), τὰ ἐκδοθέντα ὑπὸ ἐπαναστατικῶν Κυβερνήσεων, αἵτινες διεδέχθησαν ἔστω καὶ προσκαίρως τὸ καταληθὲν καθεστῶς, ὡς καὶ τὰ ἐκδοθέντα ψηφίσματα (νόμοι) ὑπὸ Συνελεύσεων, ἐπαναστατικῶν δικαίω, κληθεισῶν ἀπετέλεσαν πηγὴν κανόνων δικαίου δυνάμει τῆς ἐπιτυχούσης ἐπαναστάσεως, ἐπικυρώσεως τῆς κοινῆς συνειδήσεως· ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ἂν τοιαῦτα Décrets—Lois ἀπὸ τῆς παραίτησεως τῆς Κυβερνήσεως Ράλλη, ἢν διεδέχθη ἡ Κυβέρνησις Μαυρομιχάλη καὶ ταύτην ἡ Κυβέρνησις Δραγούμη ἐξεδόθησαν.

Οὐδὲν τοιοῦτον ψήφισμα ἐξεδόθη· οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ ἐκδοθῆ διὰ ἀφ' ἧς στιγμῆς παρητήθη ἡ Κυβέρνησις Ράλλη μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Α'. Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς, ἐλειτούργει τὸ Σύνταγμα καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καθεστῆσαι ἀρχαί. Ἐν καιρῷ ἐπαναστάσεων γράφει ὁ Ducrocq (Τόμ. 1 § 84) διαρκουσῶν τῶν ὁμοίων ὅλαι αἱ ἐξουσίαι συγκεντρῶνται εἴτε εἰς μίαν ἐπαναστατικὴν Κυβέρνησιν εἴτε εἰς συντακτικὴν Συνέλευσιν ἐκδίδονται τοιαῦτα Décrets Legislatifs ou Décrets Lois dont les deux termes contradictoires indiquent le lien de caractère exorbitant. Ἄλλ' ὅκ. Σαρίπολος ἀρκούμενος μόνον νὰ ἀναφέρῃ τὴν θεωρίαν τοῦ ἐπαναστατικοῦ δικαίου, δὲν μᾶς γνωρίζει ἐν προκειμένῳ οὔτε ἐν ψήφισμα ἐκδοθὲν ὑπὸ ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως ἢ ὑπὸ ἄλλης ἀρχῆς μὴ καθεστηκυίας ὑπὸ τοῦ Συντάγματος κατὰ τὸν διαῶντα χρόνον ἀπὸ τῆς ἐν Γουδί ἀμνηστευθείσης στάσεως μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς. Ἐκτὸς ἐὰν ἐννοῇ τὸ παρανόμως ἐκδοθὲν διάταγμα τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς· ἀλλὰ τοιοῦτόν τι δὲν δύναται νὰ παραδεχθῆ πᾶς ὅστις ἐμελέτησε τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῶν διαφόρων Κρατῶν καὶ ἠσχολήθη εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον.

Συμφωνῶ μετὰ τοῦ κ. Σαρίπολου, οὐτινος τὴν συγγραφικὴν ἰκανότητα εἶπερ τις καὶ ἄλλος ἀναγνωρίζω, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τοῦ δημοσίου δικαίου δὲν πρέπει νὰ εἴνε σχολαστικὴ, καὶ δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίζῃ τὴν πραγματικότητα. Ἀλλὰ ἐν προκειμένῳ τίς παραγνωρίζει ταύτην; Ἡ ἐπιστήμη ὅμως οὔτε ἀποστολὴν ἔχει νὰ γίνηται ἀπολογητὴς παρανόμων πράξεων πολιτικῶν κομμάτων καὶ δημιουργῶν ἀνυπάρκτων γεγονότων. Ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ δημοσίου δικαίου δὲν πρέπει νὰ εἴναι διάφορος ἡ μέθοδος, ἣτις ἐφαρμόζεται ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ἐὐ δίκαιον εἶναι κοινωνικὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ μέθοδος τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν εἴνε ἡ μέθοδος τῆς παρατηρήσεως, ἣτις πρέπει νὰ συνδικάζεται μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ στοιχείου τῆς ἐρεῦνης. Δὲν ὑπάρχει παρὰ μία μέθοδος διὰ τὴν μελέτην ὅλων τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν, συνέπῳς καὶ διὰ τὴν μελέτην τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ἐὰν ἐφαρμόζωμεν μέθοδον διάφορον εἰς τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον καὶ διάφορον εἰς τὸ δημόσιον, ἢ μία θὰ εἴναι ἀγαθὴ καὶ ἡ ἕτερα κακή.

Ἡ δημιουργηθεῖσα αὕτη θεωρία, ὅτι διὰ τῆς ἐπαναστάσεως κατηρ-

γήθη ἐν μέρει τὸ ἄρθρον 107 τοῦ Συντάγματος, ἀποκρούεται ὑπὸ τῆς κοινῆς λογικῆς· καὶ εἶναι ἐν ἀντιφάσει. πρὸς ὅτι ἡ πολιτικὴ ἱστορία θεωρεῖ ὡς ἐπανάστασιν. Ἐπανάστασις λέγεται ἡ βίαια μεταβολὴ τοῦ πολιτικοῦ καθεστώτος· λαμβάνει δὲ χώραν ὅταν μία ἰδέα μειωθησοῦσα καταλύῃ τὴν ὑφισταμένην πολιτικὴν τάξιν βίαια καὶ καταλαμβάνει τὴν ἀρχὴν καὶ διαῶνθιμίζει τὰ τῆς πολιτείας κατὰ τὰς ἰδέας τῆς καὶ τὰ συμφέροντά της. Ἐν πολιτικῶν καθεστῶς δύναται νὰ καταργηθῆ, ἢ διὰ πραξικοπήματος Κυβερνητικοῦ ἢ δι' ἐπαναστάσεως λαϊκῆς ἢ στρατιωτικῆς· ἀλλὰ τοιοῦτόν τι δὲν ἔλαβε χώραν παρ' ἡμῖν· οὔτε ἐπανάστασις ὡς ἡ τοῦ 1844, ἣτις καθιέρωσε τὸ Συνταγματικὸν πολιτεῦμα παρ' ἡμῖν καὶ κατήργησε τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν, οὔτε ἐπανάστασις οἷα ἡ τοῦ 1863, ἣτις κατέλυσε τὴν βασιλείαν τοῦ Ὀθωνος, οὔτε κατηρτίσθη ἐπαναστατικὴ Κυβέρνησις, ἐκδώσασα ψηφίσματα. Ἡ κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1909 λαβοῦσα χώραν στρατιωτικὴ στάσις, δὲν δύναται νὰ καταταχθῆ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐπαναστάσεων.

Στάσις ἀμνηστευθεῖσα τὴν ἐπομένην τῆς ἐκδηλώσεώς της, δὲν εἴνε ἐπανάστασις. Δὲν ἀμνηστεύονται οἱ ἐπαναστάται, ἀλλ' οἱ στασιασταί. Ἀμνηστεία δίδεται εἰς πράξεις, ὑπαγομένους εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ποινικοῦ Νόμου. Ἀμνηστεία δηλοῖ κατάργησιν καὶ λήθην τῆς πράξεως, δι' ἣν χορηγεῖται.

Ἐὰν ἔλαμβανε χώραν ἐπανάστασις, ὡς ἰσχυρίζονται, ἔπρεπε νὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ δικτατορία ἢ νὰ κληθῆ Συντακτικὴ Συνέλευσις πρὸς Σύνταξιν νέου Πολιτεύματος ὑπὸ προσωρινῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτων ἔλαβε χώραν· οὔτε δικτατορία ἀνεκηρύχθη οὔτε Συντακτικὴ Συνέλευσις ἐκλήθη οὔτε Lois Décrets ἐξεδόθησαν ὑπὸ Προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ πρόσκλησις ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς ὑπὸ Συνταγματικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρθρου 107 τοῦ Συντάγματος, οὐτινος ἡ διάταξις περὶ ἐπαναλήψεως τῆς ἀνάγκης τῆς ἀναθεωρήσεως καὶ ὑπὸ ἑτέρας Βουλῆς ἐθεωρήθη περιττή, ὡς ἐπυσιώδης. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρθρου 107 ἐξεδόθησαν ἀμφότερα τὰ Διατάγματα, δι' ὧν ἐκλήθησαν καὶ ἡ πρώτη διαλυθεῖσα ἀντισυνταγματικῶς ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ, καὶ ἡ τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος ἐνεργήσασα. Καὶ συμφώνως τῷ ἀρθρῳ 107 συνετάχθη καὶ ὁ βασιλικὸς λόγος. Ἡ λογικὴ ἐπιβάλλει νὰ παραδεχθῶμεν θάτερον τῶν δύο ἐκδοχῶν, ἀλλὰ μετὰ τῶν συνεπειῶν τῶν ἡ ἔλαβε χώραν ἐπανάστασις καὶ τότε ἔπρεπε νὰ κληθῆ Συντακτικὴ Συνέλευσις πρὸς σύνταξιν νέου Πολιτεύματος, διότι διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τὸ ὑφιστάμενον καθεστῶς, θὰ εἴχε καταλυθῆ ἢ δὲν ἔλαβε χώραν ἐπανάστασις, ἀλλὰ μόνον παραβίασις τοῦ ἀρθρου 107 τοῦ Συντάγματος, καθ' ὅσον ἀπητεῖτο διὰ τὴν ἀναθεώρησιν καὶ ἕτερα Βουλὴ, ὅπως ἀποφανθῆ περὶ ταύτης, ἢν ἀπεκάλεσεν, εὐφῆμως ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς Κύριος Στράτος «εὐφρῶνὰ παράκαμψιν» καὶ ἐπομένως εὐρισκόμεθα, οὐχὶ ἐπὶ ἐπαναστατικοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ πρὸ συνταγματικῆς παρανομίας. Ὅτε τὸ πρῶτον ἐπληροφωρήθη ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀνα-

θεωρηθῆ τὸ Σύνταγμα, ἐμάνθανε προσέτι ὅτι ἡ Ἀναθεώρησις θὰ ἐγένετο κατὰ παραβίασιν τοῦ ἄρθρ. 107, διότι οὕτω ἡ τὸ πρῶτον περὶ ἀναθεώρησεως ἀποφανθεῖσα Βουλὴ ἀπεφάσισε, θεωρήσασα ὅτι ἡ σύγκλησις καὶ ἑτέρας Βουλῆς ὡς ἀποφανθῆ περὶ ἀναθεώρησεως ἦτο τύπος περιττός. Τὸ ἀντισυνταγματικὸν τῆς τοιαύτης συγκλήσεως ἀνεκνήθη μετὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς πρώτης Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς· ὑπεστηρίχθη δὲ ὑπὸ νομομαθῶν βουλευτῶν, ὅτι ἡ μὲν προῆξις τῆς Βουλῆς τῆς 18 Φεβρουαρίου ἦτο ἐπαναστατικὴ, τὸ δὲ ἐπακολουθήσαν βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 18 Μαρτίου πολιτικὸν πραξικόπημα· καὶ ὅτι δι' ἀμφοτέρων αὐτῶν, κατελύθη τὸ ἄρθρ. 107, πλὴν οὐχὶ ὀλόκληρον, ἀλλὰ καθ' ὅσον τοῦτο ἀπῆτει καὶ δευτέραν Βουλήν, ὅπως ἀποφανθῆ περὶ τῆς ἀναθεώρησεως· τὰ ἐπιχειρήματα ὅμως ταῦτα ἀναλυόμενα εἰσὶ λέξεις καὶ μόνον λέξεις ὡς λέγει ὁ Ἀμπλετ εἰς τὸν Πολλώνιον. Αἱ ἰδέαι αὗται ἦσαν πρωτότυποι ὡς καὶ ἡ ἐπανάστασις, ἦν ἀνεκάλυπτον, πρωτοφανῆς εἰς τὰ χρονικὰ τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν. Αἱ ἰδέαι αὗται εἶναι λίαν μεταφυσικαὶ καὶ ἀπρόσιτοι εἰς τὸν κοινὸν νοῦν· ἐν τῇ θεολογίᾳ καλοῦνται μυστήρια, ἐν δὲ τῇ λογικῇ Absurdité. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παραδεχθῆ τις, ὅτι μία βουλὴ, ἐξουσία συντεταγμένη καὶ ἡς τὰ ὅρια προσδιώρισεν ὁ Συνταγματικὸς Νόμος, δύναται νὰ καταργήσῃ μίαν διάταξιν οὐσιώδη τοῦ Συντάγματος, ἣτις εἶναι ὅρος ἀπαράβατος τῆς ἀναθεώρησεώς του διὰ μιᾶς ἀποφάσεώς της, ἐπαναστατικῶν δικαιώματι; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι ἐν Σύνταγμα, ὑπερ εἶνε ἡ πηγὴ καὶ ὁ τίτλος ὅλων τῶν Συνταγματικῶν ἐξουσιῶν, αἵτινες δὲν ὑφίστανται ἢ δι' ἐκείνου, ἔχει τὸ δικαίωμα μία Κυβέρνησις ἐπαναστατικῶν δικαίω νὰ τὸ καταργήσῃ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει καὶ νὰ λέγῃ ἐνταυτῷ ὅτι κυβερνᾷ δυνάμει τοῦ Συντάγματος τούτου; Μία Συνταγματικὴ Κυβέρνησις γράφει ὁ Benjamin Constant πάντε αὐτοδικαίως νὰ ὑφίσταται ὡς τοιαύτη, ἅμα τὸ Σύνταγμα καταργήθη ἢ ἀνεστάλη. Πῶς εἶναι δυνατόν λογικῶς τις σκεπτόμενος πρὸς τὴν ὑπόστασιν τῶν πραγμάτων νὰ παραδεχθῆ ὅτι ἐν διάταγμα βασιλικόν, δι' οὗ ἐθεωρήθη ὡς περιττὴ μία διάταξις ἐνὸς ἄρθρου τοῦ Συντάγματος καὶ διὰ τοῦτο παρελείφθη, νὰ θεωρηθῆ Κυβερνητικὸν πραξικόπημα, ἔχον ἀποτέλεσμα τὴν κατάργησιν ἢ τὴν ἀναστολήν τοῦ Συντάγματος; Καὶ νὰ ἰσχυρίζονται ἐνταυτῷ ὅτι κυβερνᾶται ἡ χώρα συνταγματικῶς δυνάμει τοῦ Συντάγματος τούτου; Κυβέρνησις διαπράξασα κυβερνητικὸν πραξικόπημα κατὰ τὸν Benjamin Constant δὲν ἔχει Συνταγματικὴν ὑπόστασιν. Οἱ ὑποστηρίζοντες ὅτι ἔλαβε χώραν ἐπανάστασις καὶ ἀξιοῦσι νὰ λέγωνται Συνταγματικὴ Κυβέρνησις καὶ ὅτι ἵστανται ἐν τῷ Συντάγματι, καὶ διοικοῦσι σημερινῶς αὐτῷ λέγουσι πράγματα ἀσύμβιβαστα πρὸς τὴν λογικὴν, ἀποτελοῦντα σχῆμα ὀξύμορον.

Δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη τις μεγάλην νομικὴν ἱκανότητα, διὰ νὰ κρίνῃ ὅτι ἐν τῷ προκειμένῳ ἐγένετο παράβασις τοῦ νόμου περὶ εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν καὶ τοῦ ἄρθρ. 36 καὶ 44 τοῦ Συντάγματος. Ὁ περὶ εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν Νόμος τοῦ 1876 ὀρίζει ἐν ἄρθρῳ 1, ὅτι ἐνώπιον τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 80 τοῦ Συντάγματος εἰδικοῦ δικαστηρίου κατηγο-

ρεῖται ὁ ὑπουργός, ὅστις κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἑαυτοῦ καθηκόντων ἐκ προθέσεως ἢ ἐξ ἀσυγγνώστου ἀμελείας α) προσυπέγραψε Β. Διάταγμα, δι' οὗ παρεβιάσθη διάταξις τοῦ Συντάγματος· τὸ δὲ ἄρθρ. 33 τοῦ Συντάγματος ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν δύναται νὰ ἀναστείλῃ τοὺς νόμους καὶ τὸ ἄρθρ. 44, ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν ἔχει ἄλλας ἐξουσίας ἀφ' ὅσας τὸ Σύνταγμα τῷ χορηγεῖ. Τὸ ὑπουργεῖον Δραγούμη, ὑπερ διεπράξατο τὸ πρῶτον τὴν παραβίασιν τοῦ ἄρθρ. 107 τοῦ Συντάγματος, οὐδόλως ἰσχυρίσθη ὅτι διεπράξατο Κυβερνητικὸν πραξικόπημα, ἀλλ' ἰσχυρίσθη, ὡς καὶ ἡ Βουλὴ ἢ ἀποφανθεῖσα περὶ τῆς Ἀναθεώρησεως, ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρ. 107 περὶ ἀποφάσεως καὶ ἑτέρας Βουλῆς διὰ τὴν ἀναθεώρησιν ἦτο περιττὴ. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα δικαιολογήματα ἀποκρούονται ὑπὸ τοῦ ἄρθρ. 34 καὶ 44 τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Νόμου περὶ εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν. Ὁ Ἀραβαντινὸς ἐν τῇ θαυμασίᾳ αὐτοῦ μελέτῃ περὶ τῶν ὑπουργῶν γράφει, ὅτι ἡ εὐθύνη τῶν ὑπουργῶν πρέπει καὶ ἱστορικῶς καὶ θεωρητικῶς νὰ εἶναι ὁμοίας φύσεως πρὸς τὴν εὐθύνην πάντων τῶν δημοσίων λειτουργῶν, τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ διαχειριζομένων ἐξουσίαν τινά, ἣς δύνανται νὰ κάμωσι καὶ καλὴν καὶ κακὴν χρῆσιν. Ὁ Ὑπουργός οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀνώτερος μετὰ τὸν ἡγεμόνα δημόσιος λειτουργός, ἰστάμενος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κλάδου τῆς πολυσχιδοῦς διοικήσεως, χωρὶς ἐκ τούτου νὰ χάνῃ τὴν ιδιότητα τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ. Ὡς λοιπὸν πάντες οἱ δημόσιοι λειτουργοί, οὕτω καὶ ὁ ὑπουργός εὐθύνεται, οὐ μόνον διὰ πᾶσαν παραβίασιν τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων, φέρουσαν χαρακτηριστικὰ ποινικόν, ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην παράβασιν τῶν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν καθηκόντων του. Ὁ ἡμέτερος περὶ εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν Νόμος θεωρεῖ παραβιαστὴν τοῦ Συντάγματος οὐ μόνον τὸν ἐκ δόλου παραβιάσαντα αὐτὸ ὑπουργόν, ἀλλ' ὅταν καὶ ἐξ ἀμελείας καὶ ἐκ πλάνης· καὶ μόνον ἀπαλλάσσει τῆς εὐθύνης αὐτόν, ἐὰν ἡ παραβίασις προῆλθεν ἐκ συγγνωστῆς καὶ δεδικαιολογημένης πλάνης περὶ τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν τοῦ παραβιασθέντος νόμου. Τὰ προταθέντα ἐπιχειρήματα πρὸς νομιμοποίησιν τῆς καταφύρου ταύτης παραβιάσεως τοῦ Συντάγματος ὑπὸ τῶν ἐχόντων συμφέρον νὰ παραστήσωσι τὴν Ἀναθεωρητικὴν Βουλήν νομίμως ἐπαληθεύσαν τῆς ἀναθεώρησεως τοῦ Συντάγματος εἶναι πορίσματα περὶ ὧν δύναται τις νὰ εἴπῃ *verba et voces protergenque nihil*.

Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῆ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ τότε Πρωθυπουργοῦ κ. Δραγούμη. Ἀλλὰ τοῦτο οὐδόλως ἀναιρεῖ τὸν χαρακτηρισμόν, ὃν φέρει ἡ παράβασις αὕτη, διότι κατὰ τὸ ἄρθ.

95 τοῦ Ποιν. Νόμου τὸ τελικὸν αἴτιον, τὸ ὠθησάν τινα πρὸς ἐκτέλεσιν κολασίμου πράξεως, δὲν ἰσχύει πρὸς δικαιολογίαν αὐτῆς.

Ἐκ τούτων σαφῶς ἀποδεικνύεται, ὅτι καὶ ἡ τὸ πρῶτον κληθεῖσα ἀναθεωρητικὴ βουλή, ὡς καὶ ἡ μετὰ τὴν διάλυσιν ταύτης ἡ κατεργασαμένη τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, ἐκλήθησαν παρανόμως καὶ ἀντισυνταγματικῶς· καὶ ὅτι ἡ διαπραχθεῖσα ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος ἐγένετο ὑπὸ Συνελεύσεως ἀνθρώπων μὴ ἐχόντων ἐντολὴν καὶ κύρος Συνταγματικόν· καὶ ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐτῶν εἶναι ἄνευ συνταγματικῆς καὶ νομικῆς ἰσχύος· διότι ὡς λέγει ὁ Εἰσπεῖν ἡ Ἀναθεωρητικὴ Βουλή ἐξασκεῖ συντακτικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ μόνον ἐν τῷ μέτρῳ καὶ ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τὰς ὁρισμένας ὑπὸ τοῦ Συνταγματικοῦ νόμου. Ἐκτὸς τοῦ εἴδους τούτου τῆς Συνταγματικῆς ἐντολῆς εἶναι ἄνευ τίτλου καὶ κύρους.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ

Πρώην καθηγητῆς τοῦ Ποινικοῦ καὶ Διαιτητοῦς Δικαίου καὶ Ἀρμοκαγέτης

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ^(*)

Γ.

Ἐξήτασα εἰς τὰ δύο προηγούμενα μέρη τὸ ἔθνικόν ζήτημα, ὅπως ἐμφανίζεται σήμερα, ἀναλυόμενον εἰς δύο κεφάλαια, τὸ τοῦ κανονισμοῦ τῆς διεθνοῦς θέσεως τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸ τῆς ὁποιασδήποτε ἀποκαταστάσεως τῶν ὑποδούλων Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ὁ Ἕλληνα πολιτικὸς ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ προβλήματος, τὸ ἐσωτερικὸν ἀδιέξοδον.

Τὸ ὀνομάζω ἐσωτερικὸν ζήτημα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι δὲν εἶναι συνυφασμένον μὲ τὰ ἐξωτερικά. Διότι ἀρ' ἑνὸς μὲν ἡ ἐπέμβασις τῶν ξένων εἰς τὰ ἐσωτερικά τοῦ κράτους ἐγέννησε μοιραίως ἀνωμαλίας ἐσωτερικῆς ἀπροσδιορίστου ἐκτάσεως καὶ διατάραξιν τῆς εὐρύθμου λειτουργίας τοῦ πολιτεύματος, ἀρ' ἑτέρου δὲ τὸ ἠρτημένον ἔθνικόν ζήτημα, δέκα καὶ ὀκτὼ ὅλους μῆνας μετὰ τὴν ἀνοικωχὴν κρατεῖ εἰς νευρικὴν ὑπερδιέγερσιν ὁλόκληρον τὸ ἔθνος, καὶ τὸ ἐν Ἑλλάδι καὶ τὸ λοιπὸν ἐν Ἀνατολῇ.

Οἱ Βορειοηπειρώται ὑφίστανται τὴν ἀλβανογαλλικὴν κατοχὴν εἰς τὴν περιφέρειαν Κορυτσᾶς καὶ τὴν ἀλβανοϊταλικὴν εἰς τὰς λοιπὰς περιφέρειας. Τὴν χώραν των λυμαίνονται ἐλευθέρως ἀλβανικαὶ συμμορίαι, καὶ πρόσφυγες καταφεύγουν πρὸς τὸ ἐλεύθερον τμήμα τῆς Ἡπείρου. Οἱ Μοναστηριῶται διαμαρτύρονται ἀπὸ τοῦ 1912 (λογοκρισία 7 λέξεων). Οἱ Στρωμνιτσιῶται καὶ οἱ κάτοικοι Γευγελῆς ἀνησυχοῦντες διὰ τὸ μέλλον των (Διεγράφησαν ὑπὸ τῆς Λογοκρισίας δύο στίχοι). Οἱ Θράκες περιμένουν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν ἀπελευθέρωσίν των, οἱ Κωνσταντινουπολιταὶ ἀνησυχοῦν μὴ γνωρίζοντες ποῖον κύριον θὰ δουλεύουν τοῦ λοιποῦ (Λογοκρισία 5 λέξεων). Οἱ δὲ Μικρασιῶται δὲν θεωροῦν ὡς λύσιν ἱκανοποιούσαν αὐτούς, τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς Σμύρνης καὶ τῶν περιχώρων της ἀπὸ τοῦ τουρκοῦ ζιγοῦ καὶ τὴν σύγχρονον ὑπαγωγὴν ἄλλων τμημάτων τῆς ὁμοιογενοῦς τῶν χώρας εἰς ξενικὰς ἐπιρροὰς καὶ προτεκτοράτα. Τῶν δὲ Κυπριωτῶν αἱ ἐλπίδες, ἀναπτρωθεῖσαι, ὠθοῦν πρὸς ἔνωσιν μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ τὴν Ῥωσίαν καὶ τὸν Καύκασον πρόσφυγες ἀπειράριθμοι ἐνθυμίζουσι εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἑλλάδος τὴν ὑποχρέωσίν των νὰ τοὺς προστατεύσουν. Ὅλα ταῦτα αἱ φωναί, οἱ πόνοι, τὰ παράπονα, οἱ στεναγμοί, αἱ ἐλπίδες καὶ οἱ πόθοι τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀνατολῆς δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ἔχουν τὸν ἀντίκτυπον καὶ τὴν ἀπήχησίν των εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος. Καὶ ὡς εἶδομεν προηγουμένως, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ἀνακήμεν, κατὰ τὸν παγκόσμιον τοῦτον σάλον, ὅλα τὰ ἑλληνικὰ ζητήματα εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν καὶ τὴν ἔντασιν, κρατοῦντα τὸ ἔθνος

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 290 προηγούμενου τεύχους.

όλοκληρον, με βασταγμένην τὴν πνοήν, ἐν ἀναμονῇ ὀριστικῶν λύσεων. Ἄλλ' ὡς εἶπον καὶ ἡ ἐπέμβασις τῶν ξένων εἰς τὰ ἔσωτερικά τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους εἶχε τὸν ἀντίκτυπόν της, ἐδημιούργησε χάσμα μεταξύ (διεγράφησαν ὑπὸ τῆς λογοκρισίας δύο λέξεις) μέρους τοῦ λαοῦ καὶ μέρους τῆς διοικήσεως τάξεως, ἀποτελοῦντος τὴν κυβέρνησιν τῆς χώρας, καὶ τοὺς περὶ τὴν ἐκάστοτε κυβέρνησιν πλουτίζοντας. Καθ' ἦν στιγμήν ἔπρεπε, ἠνωμένον τὸ ἔθνος, νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ ἐκ τοῦ διεθνοῦς σάλου προκύπτον μέγα ζήτημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀξιούν ἐπιτακτικῶς τὴν μέγιστην ἔντασιν προσοχῆς καὶ ἐνεργείας, εὐρέθῃ διχασμένον τὸ ἑλληνικὸν κράτος.

Τὴν ἱστορίαν τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ παρόντος καθεστῶτος εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν γνωρίζομεν ὅλοι ἂν καὶ ὅλοι τὴν παρασιωπῶμεν διὰ νὰ μὴ θίξομεν τυχόν τοὺς κατὰ τὸν πόλεμον μεγάλους μας συμμάχους.

Υπεκίουσαι εἰς ἐσφαλμένας εἰσηγήσεις, αἱ Δυνάμεις τῆς Συνεννοήσεως προσέβησαν με ἀγαθὴν προαίρεσιν εἰς πράξεις τεινούσας μὲν εἰς ἔνωσιν τῶν διεστώτων, ἀλλὰ καταληξάσας ἀτυχῶς εἰς βραδύτερον χωρισμόν. Κατ' ἐπίφρασιν βέβαια ἠνώθη τὸ Κράτος μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ (διεγράφη ὑπὸ τῶς Λογοκρισίας μία λέξις) Κωνσταντίνου, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ἔμεινε ψυχρικῶς χωρισμένος ὁ λαὸς ἀπὸ τοὺς εἰσηγητὰς τῆς τοιαύτης ψευδοῦς ἐνώσεως. Ἡ δὲ διαίρεσις ἐξακολουθεῖ καὶ παρατείνεται ὅσον παρατείνεται ἡ ἐκκενρότης καὶ βραδύνει ὁ διεθνὴς διακανονισμὸς τῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς.

Διὰ τοῦτο λέγω ὅτι τὸ ἔσωτερικὸν ζήτημα εἶνε ἀδιαρρήτως συνυφασμένον μετὰ τὸ ἔξωτερικόν, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ ἐκτελέσας κατὰ τὸν Μαΐον-Ἰούνιον τοῦ 1917 τὴν ἐπέμβασιν ὑπατος ἀρμοστήστῶν Δυνάμεων εἶχε προβῆ πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καὶ ἐπαγγελίας αἱ ὅποιαὶ δὲν ἐξεπληρώθησαν. Καὶ εἰς τὴν διακοίνωσιν τῆς 29 Μαΐου 1917 καὶ εἰς τὴν ἐπακολουθήσασαν προκήρυξιν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὁ κ. Ζογνάρ εἶχεν ὑποσχεθῆ τρία τινὰ α'.) ὅτι οὐδεμία θὰ ἀσκηθῆ ἀντεκδίκησις καὶ ὅτι πᾶσα τοιαύτη θὰ καταχθῆ ἀμειλίχως, προστατευομένης τῆς περιουσίας καὶ τῆς ἐλευθερίας ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἀδιακρίτως κόμματος, β'.) ὅτι θὰ δοθῆ γενικὴ ἀμνηστία καὶ γ'.) ὅτι δὲν θὰ ἐπιβληθῆ γενικὴ ἐπιστράτευσις.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὸ τρίτον, ἂν καὶ μὴ τηρηθῆν, δὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω τίποτε, ἐγὼ ἀτομικῶς, διότι πάντοτε εἶχον σταθερὴν γνώμην ὅτι, κατὰ τινα στάσιν τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἔπρεπε καὶ ἡ Ἑλλὰς οἰκιοθελῶς νὰ μετάσχη αὐτοῦ πρὸς διεκδίκησιν τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἔθνους, ἂν καὶ θὰ εἶχα πολλὰ νὰ παρατηρήσω ὡς πρὸς τοὺς ὅρους καὶ τὰς συνθήκας ὑφ' ἃς διεξήχθη ἡ ὅλη ὑπόθεσις.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ ἄλλα δύο δὲν ἔχει κανεὶς παρὰ νὰ ἀντιπαραβάλλῃ τὰς ἐπαγγελίας τῶν Δυνάμεων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπεμβάσεώς των, πρὸς τὴν εἰκόνα τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τοῦ 1917 καὶ ἔντεῦθεν. Ἐδῶ πρέπει νὰ προσθέσω ἐπίσης ὅτι καὶ ἄλλη ἐξηγγέλθη ἐπαγγελία διὰ στόματος τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ τῆς Γαλλίας, μὴ ἐπαληθεύσασα ἀκόμη : ὅτι δηλαδὴ αἱ ἐπιβληθεῖσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα πολιτικαὶ μεταβο-

λαὶ ἐγένοντο ὑπὸ τὴν αἴρεσιν τῆς ἐγκρίσεως αὐτῶν ἀπὸ ἐθνικῆν συνέλευσιν.

Μόλις ἐκηρύχθη γενικὴ ἐπιστράτευσις ἐπεβλήθη φυσικὰ καὶ ὁ στρατιωτικὸς νόμος τῆ βοήθεια τοῦ ὁποίου, ὡς καὶ ἄλλων εἰδικῶν νόμων περὶ ἐκτοπίσεων, ἀπελάσεων καὶ δυσμενείας κατὰ τοῦ καθεστῶτος, ἀντιχορηγήσεως ἀμνηστίας, κατεδιώχθησαν ἀμειλίχως οἱ ἀντίπαλοι τοῦ κ. Βενιζέλου καὶ πολλοὺς λαὸς ἀντιφρονῶν πρὸς αὐτόν. Διὰ νομοθετικῆς ἀναστολῆς συνταγματικῶν διατάξεων, ὑπαλλοιοὶ καὶ δικασταί, ἀπολαύοντες μονιμότητος ἢ ἰσοβιότητος, ἐπαύθησαν τῶν θέσεών των, ἀξιοματικοὶ σωρηδὸν ἀπετάχθησαν καὶ ἀπελάθησαν. Δίκαια πολιτικὰ ἐγκαινιάσθησαν καὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν κατὰ πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἀξιοματικῶν, ὑπαλλήλων, ἐφημεριδογράφων, ἰδιοτῶν, κατηγορουμένων διὰ πράξεις δῆθεν ἀξιοποίνους, διαπραχθείσας ὑπ' αὐτῶν πολὺ πρὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ νέου καθεστῶτος, καὶ γενομένης ἐν τῇ ἐκτελέσει εἴτε τῶν καθηκόντων αὐτῶν ὡς δημοσίων λειτουργῶν, εἴτε τῶν ἀστικῶν αὐτῶν ὑποχρεώσεων ὡς πολιτῶν Ἑλλήνων. Αἱ φιλακαὶ ἐβριθον πολιτικῶν καταδικῶν ἢ ὑποδικῶν. Τὰ ἀστυνομικὰ τμήματα ἦσαν σταθμοὶ δαρμῶν καὶ κακώσεων. Αἱ ἀπελάσεις προσώπων πάσης τάξεως ἐπαγγέλματος, ἡλικίας καὶ γένους ἐχρησίμευον πρὸς ἐκδίκησιν ἐναντίον ἐκείνων δι' ὅσους δὲν κατορθώνετο νὰ ἀνακαλυφθῆ συνεισφορά εἰς πράξεις κολασίμου ὡς αἱ προαναφερθεῖσαι. Ἐξ ἀφορμῆς τοιαυτῶν τινῶν στασιαστικῶν κινήσεων διενεργούντο καταδιώξεις γενικοῦ χαρακτῆρος. Αἱ στάσεις κατεπνίγοντο εἰς τὸ αἷμα καὶ πολλοὶ ἐτουφεκίζοντο ἄλλοι ἐφυλακίζοντο καὶ τρίτοι τέλος ἐξετοπίζοντο ἀγεληδὸν εἰς τὰς νήσους, ὅπου ὑπέφερον τὰ πάνδεινα ἐκ τῆς κείνης καὶ τῆς κακομεταχειρίσεως.

Αἱ ὑπερβασίαι καὶ αὐθαιρέσαι αὐταὶ ἐξηκολούθησαν ἐφ' ὅσον παρετείνετο ὁ πόλεμος. Ἐννοεῖται ὅτι καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἐξησπείτο, καταθλιπτικῆ, ἀπαισία, ἡ λογοκριτικὴ μανία ἀλληλογραφίας, τηλεγραφημάτων καὶ τύπου. Ὁ δὲ λαὸς ἐπείνα κυριολεκτικῶς.

Ἄλλὰ τὰ καταπεστικὰ μέτρα, ἡ καταστολὴ τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν, ἡ ἀντισυνταγματικότης τῶν ἐν χρήσει μέσων, αἱ πολιτικαὶ καὶ ἄλλαι δίκαια ἐξακολουθεῖν καὶ τώρα, μολονότι ὁ πόλεμος ἐλῆξεν ἀπὸ 18 μηνῶν. Ἡ εἰρήνη μετὰ τὴν Βουλγαρίαν συνωμολογήθη ἀλλὰ μένει ἀκαθόριστος ἡ τύχη τῆς Θρακικῆς λωρίδος ἡ ὁποία ἀφέθη ἔξω τῶν βουλγαρικῶν συνόρων. Ἡ εἰρήνη μετὰ τὴν Τουρκίαν δὲν συνωμολογήθη ἀκόμη καὶ ἴσως ἀργῆσει νὰ συνωμολογηθῆ. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ κατοχὴ τῆς Σμυρναϊκῆς λωρίδος, ὁ ἐκεῖ διεξαγόμενος κλεφτοπόλεμος καὶ ἡ ἐν ὄψει νέας ἐστρατείας κατὰ τῶν ομάδων τοῦ Μουσταφᾶ Κεμάλ, ἀπαιτοῦν τὴν συνέχισιν τῆς ἐπιστρατεύσεως ἔστω καὶ μερικῆς. Πιθανώτατα δὲ νὰ χρειασθῆ ἡ κλήσις καὶ ἄλλων ἡλικιῶν πρὸς κατάληψιν τῆς ἐπιδικαζομένης Θρακικῆς ἐκκενουμένης ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ὅστις καλεῖται ἄλλοῦ. Ἐπειδὴ ὁ κλεφτοπόλεμος τῆς Σμύρνης χαρακτηρίζεται ὡς ἀσκήσιμος πόλεμος, ὅπως τὸ διεκήρυξεν αὐτὸς ὁ πρωθυπουργὸς εἰς τὴν Βουλῆν, ἡ Ἑλλὰς διατελεῖ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ στρατιωτικοῦ νό-

μου, τῆς λογοκρισίας καὶ τῆς ἀναστολῆς τῶν ἄλλων ἐλευθεριῶν. Ἀμνηστεία δὲν ἐδόθη, οὔτε εἶναι πιθανὸν νὰ δοθῇ πρὸ τῆς συνομολογήσεως τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν Τουρκίαν. Ἐδόθησαν βέβαια μερικαὶ χάριτες ἀνεκλήθησαν ἐκ τῆς ἀπελάσεως οἱ πλεῖστοι ἀπὸ τοὺς ἐκτοπισθέντας, ἀλλὰ γέμον ἄκόμη ὑποδίκων καὶ καταδίκων αἱ φυλακαί, αἱ δίκαι ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, δυσμενεῖα κατὰ τοῦ καθεστῶτος κτλ. συνεχίζονται ἄνευ διακοπῆς, καὶ ἡ παραμικρὰ ἀφορητὴ ἢ ὑπόνοια προκαλεῖ ἐκάστοτε ἀνανέωσιν ἀπελάσεων, καταδιώξεων, φυλακίσεων, κατὰ τῶν αὐτῶν καὶ ἄλλων προσώπων. Ἡ δὲ λογοκρισία, καταργηθεῖσα ἐν μέρει διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν, ἰσχύει ἀκόμη διὰ τὸν τύπον, τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς, τῶν στρατοδικείων καὶ τῶν εἰδικῶν δικαστηρίων δημοσιεύονται ὡς δελτία τοῦ τύπου, μεροληπτικῶς συντεταγμένα ἢ καὶ ἐντελῶς παραμορφωμένα. Ἡ διαλυθεῖσα καὶ κατὰ ξενικὴν ἐπιταγήν ἀναζητήσασα, ἀλλὰ κατόπιν ἐκπνεύσασα καὶ φρικτῶς Βουλῇ, ἐξακολουθεῖ νὰ ἰῆ, ἄτροπος καὶ ἐπτάφυγος, ἀθάνατος τῇ ἀληθείᾳ Βουλῇ, συνεδριάζουσα καὶ ψηφίζουσα νόμους περιοριστικούς τῶν ἐλευθεριῶν, ἐμβαρυντικούς τῶν φορολογικῶν βαρῶν, δημιουργοὺς νέων θέσεων, ἀλλὰ καὶ νόμους ἀνοίγοντας διάπλατα τὰς πύλας εἰς κάθε εἶδος ἀνθιαιρείαν ἢ ὑπερβασίαν κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐκλογάς.

Κατ' οὐσίαν εὐρισκόμεθα πρὸ καθαρᾶς ἀναστολῆς τοῦ Συντάγματος τὸ ὁποῖον ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δι' ὅλων τῶν ἐθνικῶν του συνελεύσεων καθιέρωσεν. Ἰσχύει εἰς τὸν τόπον ἡ τυραννὶς ἀντὶ πολιτεύματος.

Ἐπιπόλαιος παρατηρητὴς θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιλέξῃ ὅτι δὲν εἴμπορεῖ νὰ γίνεταί λόγος περὶ τυραννίδος εἰς χώραν ὅπου λειτουργεῖ βουλῇ. Ἄλλ' ἡ βουλὴ αὕτη συνεδριάζει μόνον κατὰ τύπους, περιλαμβάνουσα κυρίως μόνον φίλους τῆς Κυβερνήσεως, ἀποτελοῦντας συμμορίαν χειροκροτητῶν οἵτινες χειροκροτοῦν ἀδιαπτώτως τὰς κυβερνητικὰς δηλώσεις καὶ ψηφίζουσι ἀσφίγηται τὰ προτεινόμενα νομοσχέδια, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι, παρεμποδίζουσι δὲ μὲ γιουχαῖσμον τοὺς ὀλίγους παρακλονθοῦντας τὰς ἐργασίας τοῦ συνεδρίου τούτου ἀντιπολιτευομένους νὰ ἐκφράσων ἐλεύθερα τὸ φρόνημά των. Πᾶσα διὰ διαταγμάτων παράτασις τοῦ βίου τῆς ἀνόμου βουλῆς ἐγκρίνεται ἀπὸ αὐτοῦ. Εἰλικρινεστέρᾳ θὰ ἦτο ἡ διὰ διατάγματος ἀναστολὴ τοῦ Συντάγματος. Ἄλλ' συμφέρει περισσότερο νὰ διατηρῆται ὑποκριτικῶς ἢ ἐπίφρασις τῆς κανονικῆς λειτουργίας τοῦ πολιτεύματος, καὶ δι' αὐτὸ καὶ μόνον συνεδριάζει ἡ ἀθάνατος βουλὴ.

Εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐκάστοτε διαμαρτυριῶν τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν ἀντιπολιτευομένων μονάδων ἢ ομάδων, παρέχεται ἡ πενιχρὰ ἐξηγησις περὶ τοῦ τυραννικοῦ καθεστῶτος, ὅτι εἶνε ἀπλῆ συνέπεια τοῦ, ἕνεκα τῆς συνέχισεως τοῦ ἀκηρύκτου πολέμου καὶ τῆς ἐκκρεμότητος τῶν ἐθνικῶν ὑποθέσεων, διατηρούμενου στρατιωτικοῦ νόμου. Ἄλλ' ὁ στρατιωτικὸς νόμος καὶ μόνος δὲν ἐξηγεῖ ἐπαρκῶς τὰ λαμβανόμενα μέτρα καὶ τὴν ἐκ τούτου ἐλευθερὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν. Μόνον στρεβλὴ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τούτου, μόνον ἀδικαιολόγητος ἐπιμονὴ εἰς διατήρησιν ἐν ἰσχύϊ καὶ ἀπηνῆ ἐφαρμογὴν νόμων καινοφανῶν ὡς οἱ

περὶ δυσμενεῖας κατὰ τοῦ καθεστῶτος καὶ περὶ ἐκτοπισμῶν, δημιουργοῦν τὴν ὄντως ἀνώμαλον καὶ ἐπικίνδυνον κατάστασιν, προκαλοῦσαν τὴν δυσφορίαν τοῦ λαϊκοῦ αἰσθήματος ἀδιαφόρως τίξεων, καὶ συντελοῦσαν εἰς διακόνισιν τῶν γεννηθέντων παθῶν. Ἄλλ' ἀσυχρόνως δημιουργοῦν καὶ ἀλλόκοτον εἶδος καθεστῶτος τὸ ὁποῖον ἐξετράπη τῆς ἀρχικῆς μορφῆς τῆς δοθείσης εἰς αὐτὸ ὑπὸ τῶν γεννηθέντων τοῦ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1917.

Τὸν στρατιωτικὸν νόμον ὁ λαὸς τὸν ἐγνώρισεν ἤδη καὶ εἰς τὰ 1912 καὶ 1913 καὶ δὲν ἠγανάκτει κατ' αὐτοῦ. Εἰξεύρει δὲ καλῶς ὅτι δὲν ὁμοιάζει καθόλου πρὸς τὸν σημερινόν, ὅτι διαφέρει ἀπὸ τούτου ὅσον ἡ ἡμέρα ἀπὸ τὴν νύκτα. Πῶς νὰ ἀπατηθῇ πλέον ὁ λαὸς ὅταν τοῦ παρουσιάζουν τὸ παρὸν ἀπαίσιον σύστημα διοικήσεως ὡς ἀπλὴν ἐφαρμογὴν τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου; Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὅταν, παρ' ὅλα τὰ ἐκ τῆς νομιμότητος τοῦ καθεστῶτος τῶν ἐπιχειρήματα ὅσα ἐπικαλοῦνται ἐκάστοτε οἱ ἐν τέλει καὶ οἱ περὶ αὐτοῦς διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὰς καταδιώξεις, τὴν μὴ χορήγησιν ἀμνηστείας ἢ χάριτος, τὴν ἀσκησιν αὐστηροτάτης προληπτικῆς λογοκρισίας, τὴν μὴ διενέργειαν ἐκλογῶν, ἀντιλαμβάνονται ὅτι δὲν κείθουν πλέον κανένα, καταφεύγουσιν εἰς τὸ ἐσχάτον ἐπιχείρημα ὅτι αὐτοὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἐπανάστασιν ἢ ὅποια δὲν ἐλήξεν, ἀκόμη. Παράδοξος τῷ ὄντι ἐπανάστασις ἦτις συνεχίζεται ἐπὶ τριάμισυ ἔτη χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐπιβληθῇ μετὰ τοσοῦτον χρόνον ἄλλως ἢ διὰ τῆς παρατεινομένης βίας.

Ἄλλ' ἓνα καθεστῶς ποῦ στηρίζεται ἐπὶ τῆς βίας καὶ τοῦ δεσποτισμοῦ (διεγράφησαν ὑπὸ τῆς Λογοκρισίας πέντε λέξεις,) ἔχει μέσα του τὸ σπέρμα τῶν μεγίστων κινδύνων. Ἐὰν θέλωμεν εἰλικρινῶς τὸ καλὸν τοῦ τόπου δὲν εἴμποροῦμεν νὰ κρυπτόμεθα ὀπίσω ἀπὸ τὰ δάκτυλα, καὶ ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ἀπεριστρόφως ὅλοι τὰ κακῶς ἔχοντα διὰ νὰ ἀναζητήσωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὸν τρόπον τῆς διορθώσεως ἢ θεραπείας. Διότι ἄλλως σημαίνει ὅτι δὲν θέλομεν εἰλικρινῶς τὸ καλὸν τοῦ τόπου καὶ μᾶς ἀρκοῦν ἢ μᾶς συμφέρουν αἱ ἀτέρμονες ἀντεγυλίσεις, καὶ ἡ διαιώνισις τῶν μεταξὺ μας παθῶν καὶ ἐνδὸς ἐμφυλίου πολέμου, ποῦ μᾶς δηλητηριάζει ἡμέραν μετὰ τὴν ἡμέραν περισσότερο καὶ βαθύτερα.

Κοντὰ εἰς ὅσα ἄλλα περιγράφονται τόσον συντόμως ἀνωτέρω καὶ τὰ ὁποῖα γνωρίζει ὁ καθείς μας κατὰ βάθος καὶ πλάτος, διὰ νὰ συμπληρωθῇ ἡ εἰκὼν τῆς κακοδαιμονίας μας, πρέπει νὰ ἀναφέρω ὅτι ἡ παράτασις τῆς ἐκκρεμότητος τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος ἐπιβάλλει εἰς τὸ δημόσιον καὶ ἐπομένως εἰς τὸν λαὸν βάρη δυσβάστακτα, πρὸς διατήρησιν ἐπὶ ποδὸς πολέμου μεγάλων στρατιωτικῶν δυνάμεων διὰ τὴν Σμύρνην καὶ διὰ τὴν Θράκην, πρὸς συντήρησιν τῶν πανταχόθεν ἀπὸ τοῦ 1913 συρρεόντων ἀδιαλείπτως εἰς τὴν Ἑλλάδα προσφύγων, ἀλλὰ καὶ παραλλήλως πρὸς ἀλόγιστον σπατάλην τοῦ δημοσίου χρήματος εἰς νέας θέσεις, νέας ὑπηρεσίας, νέα ὑπουργεῖα, ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, πλουσίας συντάξεις πρὸς τινὰς, πολυτελῆ ἐμφάνισιν τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἀφθονα προπαγανδιστικὰ δημοσιεύματα. Τὴν ἀνάγκην τῶν δαπανῶν τούτων, μόνον ἐν μέρει δύναται νὰ ἀναγνώρισῃ ἓνας ἀμερόηλιτος κρι-

τῆς τῶν πραγμάτων, διότι αἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν χρησιμεύουν μόνον πρὸς χορήγησιν θέσεων καὶ παροχῶν εἰς πρόσωπα καὶ πρὸς δελεασμὸν συνειδήσεων, διὰ τὸ στηριχθῆναι τὸ νέον καθεστῶς. Καλιπτονται δὲ τὰ βάρη αὐτὰ ἐν μέρει μὲν διὰ νέων φορολογιῶν, ἀλλὰ κυρίως καὶ γενικῶς διὰ νέων δανείων ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν.

Τὰ γινόμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀκριβῶς ἀντίθετα πρὸς ὅσα συνιστᾷ εἰς τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη τὸ οἰκονομικὸν τμήμα τοῦ Ἀνατολίτου Συμβουλίου τῆς Διασκέψεως. Δύο κυρίως συστάσεις κίμνει γενικοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος, μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἐπιδρῶσεως τῆς τιμῆς τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγμάτων ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καὶ τὴν παρατήρησιν ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ ἐνισχυθῆναι οἰκονομικῶς καὶ παραγωγικῶς ἡ Γερμανία: 1) Θεωρεῖ ὡς κεφαλαιώδους σπουδαιότητος τὴν ἀνάγκην ὅπως ἡ κατάστασις τῆς εἰρήνης ἀποκατασταθῆ τελείως ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερα, περιορισμένων τῶν στρατῶν εἰς τὸ ἐλάχιστον 2) "Ὅτι κάθε κυβέρνησις πρέπει ἀμέσως νὰ ἀναζητήσῃ τὰ μέσα ὅπως δώσῃ εἰς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ τῆς νὰ κατανοήσῃ τὴν ζωτικὴν ἀνάγκην τῆς καταργήσεως κάθε ὑπερβολικῆς δαπάνης καὶ τοῦ περιορισμοῦ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν, νὰ λάβῃ δὲ συγχρόνως μέτρα πρὸς περιορισμὸν τοῦ χαρτονομίσματος.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν πρώτην σύστασιν τοῦ Ἀνατολίτου Συμβουλίου δὲν δύναται μονομερῶς ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις νὰ ἀποφασίσῃ, ἀν καὶ ὑποθέτω ὅτι κίμνει πᾶν τὸ δυνατόν πρὸς ἐκτίσασιν τῶν ἐργασιῶν τῶς Διασκέψεως διὰ τὸν διακανονισμὸν τῶν ἀνατολικῶν ζητημάτων. Διὰ τὴν δευτέραν ὅμως σύστασιν, ἀν δὲν τὴν ἀκόλουθῆσιν καὶ δὲν συμμορφωθῆ, θὰ εἶναι ἀπολύτως ὑπεύθυνος αὐτὴ καὶ μόνη ἡ κυβέρνησις, ὑπεύθυνος ὅχι ἀπλῶς ἀπέναντι τῆς Διασκέψεως ἀλλὰ ἀπέναντι αὐτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἐκτὸς τῆς σπατάλης τοῦ δημοσίου χρήματος καὶ τῆς καθημερινῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν καὶ ἤδη δυσβαστάκτων οἰκονομικῶν βιοτῶν, ἀναφέρω ὡς ἓνα ἀπὸ τοῦς σπουδαιότερους λόγους δυσφορίας τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ βίου, προερχομένη, ὅχι τόσο ἀπὸ τὴν πτώσιν τοῦ συναλλαγματός, ὅσον κυρίως ἀπὸ τὴν ἐλλειψὴν κάθε ὀργανωμένης προσταθείας πρὸς προμήθεον καὶ διανομὴν τῶν εἰδῶν πρώτης ἀνάγκης, ἀπὸ τὴν σπασμωδικὴν μόνον ἀστυχοῦτητα κατὰ τῶν αἰσχροκερδούντων ἐμπόρων καὶ διαμέσων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν μὴ συστηματοποίησιν τῶν μεταφορικῶν μέσων. Ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ ἡ ἕδρισις ὁλοκλήρου νέου καὶ εἰδικοῦ ὑπουργείου διὰ τὸν ἐπισιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος ἀντὶ νὰ ἀποφέρῃ βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς συνετέλεσε μόνον εἰς σύγχυσιν τῶν λειτουργιῶν τούτων. Παραπαίοντες δὲ ἀμφοταλαντευόμενοι μετὰ ἐλευθέρου ἐμπορίου καὶ ἐπιβατικῆς πολιτικῆς τοῦ κράτους πρὸς εὐνοῖον διεξαγωγὴν τῶν τοῦ ἐπισιτισμοῦ καὶ τῆς ἐπαρκείας τῆς χώρας. Ἡ δὲ ὑπερτίμησις ὄλων τῶν εἰδῶν βάλνει σταθερῶς πρὸς δυσθεώρητα ὄρη.

Οἱ φίλοι τῆς Κυβερνήσεως ἀποδίδουν τὴν ἑλπίδα διοικητικὴν ἐξάρθρωσιν ἢ, ὡς τὴν ὀνομάζουν αὐτοὶ μετριοφρόνως, τὰς διοικητικὰς

ἀνωμαλίας, εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ πολέμου καὶ εἰς τὴν προὔπαρξιν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἄλλων κυβερνήσεων. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶναι ὅτι αἱ διοικητικαὶ ἀνωμαλίαι καὶ ἀτασθαλίαι προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὴν ἀναστάτωσιν τὴν ὁποῖαν ἐπροκάλεσεν εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας ἡ σωρηδὸν διὰ τὰ πολιτικὰ τῶν φρονήματα παῦσις καὶ ἀντικατάστασις ὑπαλλήλων διὰ προσώπων προσκειμένων εἰς τὸ κόμμα τῶν φιλελευθέρων ἢ θελώντων νὰ φανοῦν εὐχάριστοι εἰς αὐτὸ ἵνα διατηρήσῃ τὴν θέσιν τῶν. (Διεγράφησαν ὑπὸ τῆς Λογοκρισίας δύο στίχοι) Ἄσυνήθως πολλαὶ καταχρήσεις παρετηρήθησαν κατὰ τὸ διάστημα τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν, ὡς καὶ ἄσυνήθως μεγάλοι καὶ ὑποκτοι συμβίβασμοὶ συνειδήσεων μετὰ κέρτους καὶ κερδοσκοπικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐνῶ δὲ πλεῖστοι ἐντιμοὶ ἄνθρωποι εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν φιλακῶν διὰ τὴν σταθερότητα τῶν φρονημάτων αὐτῶν ἢ διὰ τὴν μὴ παρίβασιν τοῦ ὄρκου πίστεως πρὸς τὸ καθεστῶς τὸ ὁποῖον ὑπηρετοῦν, ἀπειροὶ κλέπται καὶ ἀσυνείδητοι εὐρίσκονται ἔξω τῶν φιλακῶν (διεγράφησαν ὑπὸ τῆς Λογοκρισίας ἕξ λέξεις) διότι πρόσκεινται φανατικῶς εἰς τὸ κρατοῦν κυβερνητικὸν συγκρότημα.

Καὶ ἐνῶ ἔλεγχος κοινοβουλευτικὸς δὲν λειτουργεῖ εἰς τὴν ἄνομον ἀλλὰ καὶ ἀθάνατον Βουλὴν, τὰ δικαστήρια δὲν ἐμπνέουν εἰς τοὺς πολίτας τὴν πεποίθησιν περὶ ἀμερολήπτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Καὶ αὐτὴ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, ἡ ὁποία, κατὰ τὸ Σύνταγμα, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς ἐκτελεστικῆς, κατήντησεν ἀπλοῦν αὐτῆς ὄργανον.

Τοιαύτη ἐν περιλήψει ἡ εἰκὼν τοῦ παρουσιάζει ἡ Ἑλλὰς λήγοντος τοῦ πρώτου τετάρτου τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Τὰ γινόμενα κατὰ τὰ τρία ἢ τέσσαρα τελευταῖα ἔτη ἐστέρησαν τὴν κυβέρνησιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ, καὶ ὅμως, ἐπὶ ποικίλαις προφάσεσι, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ ἐκδηλώσῃ νομίμως τὴν δυσπιστίαν του πρὸς τοὺς κυβερνῶντας ὡς ἔπραξεν εἰς ἄλλας χώρας, ἐπίσης ἐμπολέμους καὶ μὴ ὑποστάσας τὰς αὐτὰς μεγάλας πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ διαταράξεις ὅπως ἡ Ἑλλὰς. Νόμιμος τρόπος ἐκδηλώσεως τοῦ φρονήματος τοῦ κυριάρχου λαοῦ εἶναι αἱ ἐκλογαί. Ἄλλ' αὐταὶ συνεχῶς ἀναβάλλονται.

Ἐν τῷ μετὰ ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως διὰ νόμων περὶ δυσμενείας κατὰ τοῦ καθεστώτος καὶ διὰ τῆς προληπτικῆς λογοκρισίας. Ὅστε καὶ διὰ τοῦ τύπου δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ διαμαρτυρηθῆ ἐλευθέρως κατὰ τῆς ἀνωμάλου διακυβερνήσεως τῶν κοινῶν (Λογοκρισία τριῶν λέξεων).

Ὁ στρατιωτικὸς νόμος ἀπαγορεύει τὰς συγκεντρώσεις. Ἐπομένως οὔτε μὲ λαϊκὰς ἐκδηλώσεις δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ἄρσις τῶν πιεστικῶν μέτρων. Καὶ αὐταὶ αἱ ἐργατικαὶ ἀπεργίαι ὑπεβλήθησαν διὰ νέων νόμων εἰς περιορισμοὺς ἀνελευθέρους.

Μὲ τὴν τριετὴ διοίκησιν τῆς χώρας δι' αὐθαιρέτων καὶ δεσποτικῶν μέσων ἔχασαν αἱ δημοσίου ὑπηρεσίας τὴν ἐννοίαν τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, καὶ διὰ τῶν πιέσεων ὁ κόσμος, ὅταν δὲν ἀποθηριούται, συνηθίζει νὰ σκέπτεται δουλικῶς καὶ νὰ φέρεται ὑποκρι-

τικῶς. Ἀπέναντι τῆς βίας ἀνδροῦται ὁ δόλος ἢ τὸ μῖσος, ὅπως εἰς κάθε τυραννικὸν καθεστῶς. Ἀλλὰ καὶ τὸ κατώτερον συναίσθημα τοῦ φθόνου καὶ αὐτὸ ἐνίοτε ὑποφώσκει εἰς τὴν ψυχὴν μερικῶν. Πλήν τούτου καὶ ἡ δυστυχία τῶν παιδόντων εἶναι κακὸς σύμβουλος.

Ταῦτα πάντα ἐνέχουν κινδύνους τοὺς ὁποίους καλοῦνται ν' ἀντιμετωπίσουν οἱ κυβερνῶντες, ἂν ἀπέμεινεν εἰς αὐτοὺς ἔστω καὶ ἡ στοιχειώδης διαύγεια κρίσεως.

Τὸ ἐσωτερικὸν ἀδιέξοδον, οὕτω, ἀποτελεῖ τὸ τρίτον σκέλος τοῦ συγχρόνου ἑλληνικοῦ προβλήματος, τοῦ ὁποίου τὴν λύσιν παρακαλοῦνται νὰ εἵρουν, καὶ μάλιστα τὸ ταχύτερον, οἱ ἄρχοντες τῆς χώρας.

* *

Συμπεραίνων νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ὑποδείξω τὴν ἐξῆς λύσιν, ὁμοίως ἀπαραίτητον καὶ χρήσιμον καὶ διὰ τὰ τρία κεφάλαια τοῦ ἑλληνικοῦ προβλήματος.

Εἶναι ἀνάγκη τὸ ταχύτερον νὰ ἐκλεγῇ καὶ νὰ συνέλθῃ ἐθνικὴ συνέλευσις πρὸς τρεῖς σκοποὺς 1.) Διὰ νὰ ξεθωιάσῃ εἰρημικῶς τὸ κακόν, δηλαδή τὴν ἐκρηκτικὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν, 2.) Διὰ νὰ κανονισθῇ ὀριστικῶς τὸ πολίτευμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον θέλει ὁ λαὸς νὰ κυβερνᾶται, καὶ 3.) Διὰ νὰ ἐπιχυρωθῶν αἱ συνθήκαι τῆς εἰρήνης καὶ τῆς σύμφωνας περὶ Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, αἱ ὁποῖαι κανονίζουν τὴν διεθνῆ θέσιν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ νέων βάσεων καὶ ρυθμίζουν τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα κράτη.

Πρὸς διεξαγωγὴν ὅμως τιμίων καὶ ἀμερολήπτων ἐκλογῶν νομίζω ὅτι κυβερνήσις ὑπερρεσιακῆ ἐνδεικνύεται νὰ λάβῃ τὴν θέσιν τῆς παρούσης κυβερνήσεως, ἡ ὁποία δὲν ἐμπνέει εἰς τὸν λαὸν ἐμπιστοσύνην ὡς πρὸς τὴν θέλησιν ἢ τὴν ἱκανότητα αὐτῆς νὰ διεξαγάγῃ τὰς ἐκλογὰς ταύτας, ἀδολεαύτους καὶ ἐλευθέρως.

ΚΑΝ ΔΙΑΦΩΝΗΣΗ

ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

ΑΠΕΡΓΙΑΙ

ΕΠΙΛΗΣΙΣ ΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΔΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Τὸ ἐργατικὸν ζήτημα δὲν ἀποτελεῖ τι τὸ αὐτοτελὲς καὶ ἐνιαῖον, διὰ τὸ ὁποῖον μία καὶ μόνη λύσις ἐνδείκνυται. Συνίσταται ἐν σειρᾷ προβλημάτων, μεταξύ τῶν ὁποίων προφανῶς στενὴ ὑφίσταται ἀλληλεγγύη ἀλλ' ἄτινα ἀπαιτοῦσι κεχωρισμένας ἐρεῖνας, σιέψεις, ἀποφάσεις καὶ λύσεις. Ἀλλ' αἱ ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων μελέται καὶ ἐρευναι δέον νὰ δεσπόζωνται καὶ καθοδηγοῦνται ὑφ' ὀρισμένων ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν θεμελιωδῶν, ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ὁποίων νὰ ἐπιδιώκεται καὶ ἐπιτυγχάνεται ἡ λύσις αὐτῶν, ὡς ἀπόρροια τῶν τοιούτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν.

Αἱ κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν κυριαρχοῦσαι ἰδέαι ἐν τῇ παγκοσμίῳ κοινωνικῇ κινήσει, ἀποτελοῦσαι ἀναμιμνήσκοντες τὸ ὑγιέστερον μέρος αὐτῶν εἶνε ἡ τῆς ἀλληλεγγύης καὶ συνεργασίας, ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν τῆς λέξεως σημασίαν. Τὸ δόγμα τῆς ἀλληλεγγύης ἐνέπνεε, μέχρι τῆς ἐκρήξεως τοῦλάχιστον τοῦ παγκοσμίου πολέμου καὶ ἀναμιμνήσκοντες τὸ ἐμπνέει κατ' ἰσχυρότερον λόγον μετὰ τὴν πάροδον τοῦ πολεμικοῦ σέλου τὰ πλεῖστα τῶν Κοινοβουλίων πρὸς ρυθμίσειν τῶν κοινωνικῶν ἀνισοτήτων καὶ τῶν ἐν γένει κοινωνικῶν ἀναγκῶν. Εἰς πᾶσαν δὲ στιγμὴν καθ' ἣν τὸ ὑφ' ὑγειῶν ἀντιλήψεων ἐμφοροῦμενον νεώτερον Κράτος ἀντελήφθη ἢ εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀντιμετωπίσῃ μίαν διασάλευσιν τῆς ἰσορροπίας τῆς ἐπιβαλλομένης μεταξύ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων ἐπὶ ζημίᾳ μιᾶς ἐξ αὐτῶν, ἐπενέβη διὰ ν' ἀποκαταστήσῃ καὶ ἐπαναφέρῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὴν ἰσότητά, ρίπτον ὀλόκληρον τὸ βάρος καὶ τὸν ὄγκον τῆς ἐπιβολῆς αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τῶν σαλευθέντων ζυγῶν τῆς κοινωνικῆς πλάστιγγος (1)

Τὸ Κράτος, τοῦ ὁποίου μία τῶν κυριωτέρων ἀποστολῶν εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆς δικαιοσύνης μεταξύ τῶν ἀτόμων, ἔχει ἐπιτακτικὴν ἀποστολὴν ἵνα ἐπέμβῃ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς κοινωνικῆς ἰσορροπίας. Βεβαίως εἶνε δύσκολον νὰ καθορισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων τὰ ὅρια τῆς ἐπεμβάσεως καὶ ἡ σφαῖρα τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐπέμβασις εἶνε ἀπολύτως δεδικαιολογημένη εἰς πᾶσαν περίπτωσιν ἐνθα ἐπέρχεται, ὅπως ἐξασφάλισις τὴν ἀναγνώρισιν καὶ ἐπικράτησιν δικαιωμάτων, ἄτινα ἄνευ αὐτῆς θὰ παρεγνωρίζοντο, ἢ ἵνα χαλιναγωγῆσθαι

(1) PAUL PIC LEGISLATION INDUSTRIELLE Έκδ. 1912 σελ. 5.

παραλόγους και υπερβολικὰς απαιτήσεις, τεινούσας ν' ανατρέψωσι τὴν δημοσίαν τάξιν και διαταράξωσι τὴν κοινωνικὴν εἰρήνην.

Ἡ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους πρὸς θεραπείαν τῆς κοινωνικῆς δυσπραγίας δὲν εἶνε μόνον δικαίωμα, ἀλλὰ και καθήκον αὐτοῦ. Διότι αἱ κοινωνικαὶ συγκρούσεις ἀποτελοῦσιν ἀντικείμενον γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἔξω τοῦ στενοῦ κύκλου τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτῶν και ἐργατῶν. Ἀπειλοῦσι πρωτίστως τὸν ἐθνικὸν πλοῦτον, και τὴν ἐθνικὴν παραγωγὴν ἐξασθενοῦσαι τὰς βιομηχανίας, αἵτινες ἐν τούτοις ἔχουσι προορισμὸν νὰ παλαίωσι πρὸς ξένους ἀνταγωνιστάς. Τὸ Κράτος ἀπ' ἑτέρου δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἀδιάφορον διὰ τὰ συμφέροντα τῶν καταναλωτῶν, οἵτινες εἶνε οἱ τρίτοι εἰς τὰς ἐν λόγῳ διαφορὰς, ὡς ἐπίσης δὲν δύναται νὰ ἀδιαφορήσῃ προκειμένου περὶ σκληρᾶς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἐργατῶν, ἢ ν' ἀνεχθῆ τὴν ὑπὸ ἀνθυγιεινοῦς ὄρους διεξαγωγὴν τῆς ἐργασίας, ἣτις θὰ εἶχεν ὡς συνέπειαν τὸν ἐκφυλισμὸν τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἢ ὁποία οὕτω περιεργωμένη εἰς ἀπώγνωση θὰ ἀφίνετο νὰ παρασυρθῆ εὐκόλως και δεδικαιολογημένως εἰς ἐπανάστασιν ἐναντίον ἐνὸς τυραννικοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος.

Τούτου ἕνεκα τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον, κατὰ θεωρίαν τουλάχιστον, ἀποτελεῖ τὴν μοναδικὴν ἀμεροληπτον και ἀφιλοκερδῆ ἐξουσίαν, ἰσχυμένον ὑπερῶν τῶν ἀντιτιθεμένων συμφερόντων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀντιδράσῃ κατὰ πάσης συμφεροντολογικῆς και ἰδιοτελοῦς ἀποπείρας τῶν μὲν ἢ τῶν δέ, διὰ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἀρχῶν τῆς ἀληθοῦς δικαιοσύνης, καθιστὸν πάντας ἴσους ἀπέναντι τοῦ νόμου ἢ προστατεῦον ἐν ἀνάγκῃ τοὺς ἀσθενεστέρους.

Ὁ συνήθης χαρακτὴρ τῶν τοιούτων ἐπεμβάσεων, τοῦ ἀνταξίου τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ Κράτους, ἀποτελεῖ μίαν συνεχῆ προσπάθειαν, σκοποῦσαν νὰ πραγματοποιήσῃ και ἱκανποιήσῃ ἀνευ κοινωνικῶν ἐξεγέρσεων και ταραχῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν ἀρχῶν τῆς συνεργασίας και ἀλληλεγγύης τοῦ Κράτους πρὸς τὰ άτομα, τὸ πρακτικὸν και ἀπρόλεστον μέρος τῶν ἀξιώσεων τῶν ἐργατικῶν τάξεων, ὥστε μεταξὺ κεφαλαίου και ἐργασίας νὰ ἐξασφαλισθῆ μία κατὰ τὸ δυνατόν διαρκῆς και ἀδιατάρακτος ἁρμονία, δι' ἐνὸς συνόλου μέτρων, ἱκανῶν νὰ διατηρήσωσι μεταξὺ τῶν δύο τούτων οὐσιωδῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, ἔξ ἧς τὰ μέγιστα ἤρτηται ἡ ἐθνικὴ εἰημερία, τὴν δικαιοσύνην και τὴν ἰσότητα, διὰ συγχρόνου σεβασμοῦ τῶν συμφωνιῶν και τῶν ἀμοιβαίων συμφερόντων, τῆς κοινῆς ἡσυχίας και τῶν συμφερόντων τῶν τρίτων.

* *

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐργατικῶν ζητημάτων, αἱ ὁμαδικαὶ διαφοροὶ (conflicts collectif) μεταξὺ ἐργατῶν και ἐργοδοτῶν, ἀποτελοῦσι τὸ σοβαρώτερον μέρος αὐτῶν. Ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἐνδιαφερομένων προσώπων, ἢ ἐπίπτωσις τὴν ὁποίαν, ὅταν αἱ διαφοραὶ αὗται καταλήξουν εἰς ἀπεργίαν, δύναται νὰ ἔχουν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς παραγωγῆς, τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας, ὡς και αὐ βίαιαι συγκρούσεις αἵτινες

κλειστάκις εἶνε ὁ ἐπίλογος αὐτῶν ἀποτελοῦσι μέγαν κοινωνικὸν και πολιτικὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον νὸ Κράτος ἔχει καθήκον νὰ προλάβῃ.

Ἡ ἀπεργία εἶνε οἰκονομικὸν φαινόμενον περισσότερον ἐπικίνδυνον ἀπὸ ὅ,τι συνήθως νομίζεται. Ἀποτελεῖ κατάστασιν παρεμφερῆ πρὸς τὸν πόλεμον. (1) Σκοπὸς αὐτῆς εἶνε νὰ προξενήσῃ εἰς τὸν ἀντίπαλον κατὰ τὸ δυνατόν μεγαλειτέραν ζημίαν, διὰ νὰ τὸν ἐξαναγκάσῃ νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὰς προβαλλομένας απαιτήσεις. Ἀλλ' ὅπως εἰς τὸν πόλεμον δὲν δύναται τις νὰ ἐπιφέρῃ ζημίαν εἰς τὸν ἀντίπαλον χωρὶς νὰ ὑποστῆ και ὁ ἴδιος τοιαύτας, οὕτω και κατὰ τὴν ἀπεργίαν, αἱ ζημίαι ἀποβλέπουσι ἀμφότερα τὰ διαμαχόμενα μέρη. Διότι ἀν διὰ τοὺς ἐργοδότας ἢ ἀπεργίαν ἐπιφέρει τὴν διακοπὴν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ κεφαλαίου των και τοὺς στερεῖ τῶν ἐξ αὐτῆς κερδῶν, σὺν τῷ κινδύνῳ ἀπωλείας τῆς πελατείας των και διὰ τοὺς ἐργάτας ἐπίσης ἔχει ὡς συνέπειαν τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἡμερομισθίου, πρὸς δὲ τὸν κίνδυνον τῆς ἀπωλείας τῆς θέσεώς των. Ὅπως δ' ἐπίσης κατὰ τὸν πόλεμον δὲν εἶνε οἱ διαμαχόμενοι μόνον, οἵτινες ἀποφέρουν ἐκ τῶν ἐχθροπραξιῶν ἀλλὰ και οἱ οὐδέτεροι, περισσότερον ἴσως τῶν ἐμπολέμων, οὕτω και τῆς ἀπεργίας ὁ ἀντίτυπος ἐπιπίπτει βαρέως και εἰς τὸ ἀμέτοχον τῆς ρήξεως Κοινόν, τοῦ ὁποίου τὰ συμφέροντα πολλαπλῶς βλάπτονται.

Ἀλλ' ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἀπεργία εἶνε παρεμφερὴς πρὸς τὸν πόλεμον, δὲν ἔπεται ὅτι ἡ ἐξ αὐτῆς δημιουργουμένη ἐκρυθμὸς κατάστασις πρέπει νὰ παραταθῆ και νὰ διαιωνισθῆ ἐπ' ἀπειρον. Καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θιασῶται και ὑπέρμαχοι τῆς θεωρίας τῆς πάλης τῶν τάξεων συμφωνοῦσιν εἰς τὸ ὅτι ἡ ἀπεργία ἀποτελεῖ ἐν ὄπλον βάρβαρον τοῦ ὁποίου γίνεται χρῆσις μόνον πρὸς ἀντιμετώπισιν μιᾶς ἀδίκου και ἀνίσου οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, μὴ ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰς συγχρόνους οἰκονομικὰς και κοινωνικὰς ἀνάγκας τῆς ἐργαζομένης τάξεως, ἣτις κατ' ὀρθωσεν ν' ἀνηρωθῆ εἰς ἐπίπεδον ἀπείρως ἀνιότερον ἐκείνου εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰωάννης Ζωρὲς ἔγραψεν (2) «Ἡ ἀπεργία εἶνε ἐν μέσον πάλης ἀναγκαῖον ἀκόμη διὰ μίαν κοινωνίαν ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ νόμος καθιερώνει τὴν ὀλιγαρχικὴν βίαν τοῦ κεφαλαίου, ἀλλ' εἶνε ἐν βάρβαρον μέσον πάλης... Βραδύτερον, ὅταν ὁ κοινωνικὸς πολιτισμὸς καταργήσῃ τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν τάξεων, ἢ ἀνάμνησις τῶν ἀπεργιῶν θὰ προκαλῆ τὴν φρίκην εἰς τὴν ἀνασυμφιλιοθεῖσαν ἀνθρωπότητα, ὅπως σήμερον αἰσθανόμεθα ἀγανάκτησιν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει πολλῶν ἐκ τῶν ἀγρίων ἡθῶν τῆς πρωτογόνου ἀνθρωπότητος».

Ἡ πρόοδος τῆς ἰδέας τῆς ἀλληλεγγύης, τὸ πνεῦμα τῆς ὁποίας δὲν δύναται ἢ νὰ δεσπόσῃ ἀπαραιτήτως ἐπὶ τῶν λαῶν μετὰ τὴν πόροdon τοῦ πολεμικοῦ σίλου, ἰσχυροποιούμενον ἐξ αὐτῶν τῶν διδασμάτων τοῦ

(1) Ὁ κ. σιδε παρατηρεῖ ὅτι ἡ τακτικὴ τῶν ἀπεργιῶν τείνει νὰ ἐξομοιωθῆ πρὸς τὴν τακτικὴν τοῦ πολέμου: Ἐναρξίς τῶν ἐχθροπραξιῶν ἀναυ προειδοποιήσεως πρὸς προκατάληψιν τοῦ ἀντιπάλου. Ὑργάνωσις Γενικοῦ Ἐπιτελείου ἐκ μέρους τῆς Συνομοσπονδίας τῆς Ἐργασίας Ἐγκατάστασις τοῦ Στρατηγεῖου (τὸ ἴσκιον εἶνε ἡ SOURCE DU TRAVAIL) μετὰ Ἐπιμελητείας πρὸς διατροπὴν τῶν ἀπεργῶν κ.λ.π.

(2) CH. ZORE. LE DROIT DE GRÈVE. σελ. 28.

πολέμου καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ δημιουργηθεισῶν ἐπιτακτικῶν ἀναγκῶν, θὰ καταδείξῃ κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ ἀπεργία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς διάρρηξιν τοῦ συμβολαίου τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ μίαν παραβίασιν γενικωτέρας μορφῆς καὶ εὐρυτέρας ἐκτάσεως καὶ σημασίας, τὴν παραβίασιν τοῦ συμβολαίου τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, κατὰ τὸ ὅποιον ἕκαστος ἡμῶν εἶνε ὀφειλέτης ἀπέναντι τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ τὰ νόταλιν. (1) Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν διαρκῶς αὐξανουσῶν ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας βαρύτερον ὀσμύρα αἰσθάνονται αἱ κοινωνίαι ἢ ἐπιτηρογὴ μέτρων περιοριστικῶν τῶν ἀπεργιῶν, οὐχὶ ἐπὶ ζημίᾳ βεβαίως τῶν ἐργατικῶν τάξεων, καθίσταται μᾶλλον ἐπείγουσα καθ' ὅσον ὁ πολλαπλασιασμός αὐτῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποτελεῖ φαινόμενον λίαν ἀνησυχαστικόν, ὡς ἐκ τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων ἕτινα ἐπέρχονται ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ ὅποια ἀφήνουν βιαθεὰ τὰ ἔχνη ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συμφερόντων πάσης χώρας.

Ἀπέναντι τῶν δοκιμασιῶν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς καὶ τῶν κινδύνων τῆς προσεχοῦς τοιαύτης, τὸ καθήκον παντὸς σώφρονος καὶ ἐντίμου πολίτου, εἴτε εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐργατῶν ἢ τὴν τῶν ἐργοδοτῶν εὐρίσκειται οὗτος, εἶνε ἡ φιλικὴ συνεργασία ἐπὶ τῶν χωριζουσῶν αὐτοὺς διαφορῶν καὶ ἡ ἀποφυγὴ, χάριν τῆς κοινωνικῆς ἡσυχίας καὶ τάξεως, πάσης διενέξεως καὶ διχονοίας. Τοιαῦται ἀνεκλήψεις πρὸς διατήρησιν τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης καθίστανται περισσότερο ἐπιτακτικαὶ καὶ ἐπιβεβλημένα σήμερον, ὅτε ἐνόμιον τῶν ἐργατῶν εὐθύνεται κοινὰ ἐπιβραβωτικὰ ζητήματα, καλλιεργοῦνται καὶ ἐνισχυόμενα τὰ ἐπαναστατικὰ πνεῦμα.

Ἡ λήρις διεθνῶν μέτρων πρὸς ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας, περὶ ὧν προέβλεψεν εἰδικὸν μέρος τῆς Συνθήκης τῆς Εἰρήνης καὶ προσέβη εἰς ἀποφάσεις τὸ Συνέδριον τῆς Βασιγκτόνος (2) θὰ συντελέσῃ ἀναμφισβότως πρὸς ἐξουδετέρωσιν ὀρισμένων ἀτελειῶν τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐργασίας καὶ κατακράουσιν ἐμφιλοχοροῦσῶν ἀντιθέσεων, ὡστε νὰ διευκολυνθῇ ἡ εἰρημιστικὴ ἐπίλυσις τῶν ἐργατικῶν διαφορῶν. Διότι ἡ ἐκ τοῦ πολέμου μείωσις τῆς διεθνούς παραγωγῆς, ἔχουσα ὡς ἀντίκτυπον τὴν ὑψώσιν τῶν τιμῶν ἐπανξανομένη καὶ δι' ἀδικαιολογήτων διακοπῶν τῆς ἐργασίας, ἠθέλεν ἀγάγει εἰς ἀπροχώρητον, ἄμεσον ἐπακολούθημα τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο ἡ ἀνατροπὴ τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ ὁ κλονισμός τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ὑποστάσεως. Ἐξ ἄλλου ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον, αἱ μεγάλα ἐπιχειρήσεις, δὲν δύνανται νὰ ἐκτίσασιν τὸ κεφάλαιον, ἐφ' ὅσον τὸ φάσμα τῆς ἀπεργίας ἐπιτρέμεται ἐκ' αὐτῶν, ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ τρομοκρατήσεως τὰ κεφάλαια τρέπονται πρὸς τὴν τοκογλυφίαν, τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια, τὴν κυβείαν ἐν τῇ Χρηματιστηρίῳ.

(1) LEON BOUHAZOIS. SOLIDARITÉ. Ἐκδ. 1896, ΠΑΡΙΣ. - Οἱ. Οἶδε. LE DROIT DE CHÉNE. Σελ. 29. Ὁ κ. Οἶδε ἀποφαινεταὶ ἐν προσφάτῳ ἄθροισμῶν τοῦ ὅτι τριχῶς εἶνε σήμερον ἡ ἀλλήλεγγύη ἢ τις ἐνώνει τοὺς λαοὺς, ὡστε ἡ ὄλοι ἐμοῦ θὰ σιωπῶσι διὰ κοινῆς προσπάθειας ἢ ὄλοι ἐμοῦ θὰ καταστραφῶσιν.

(2) Ὅρα σχετικὴν μελέτην Γ. Κα. ἰτάκη «Ἡ διεθνὴς ὀργάνωσις τῆς ἐργασίας καὶ τὸ ἐν Οὐάσιγκτόνῳ διεθνὲς Συνέδριον» ἐν τῇ «Μέλλοντι» ἔτος Β' ἀριθ. 15. Σελ. 167—188.

ἢ εἰς ἄλλας κερδοσκοπικὰς καὶ ἀσχροκερδεῖς ἐπιχειρήσεις, ὧν τόσον σκληρὰν πείραν ἀπέκόμισεν ἡ ἡμετέρα ἰδία χώρα κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν.

* *

Παρ' ἡμῶν ἐδημιουργήθη ἐργατικὸν ζήτημα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος. Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνεῖται ὅτι τὸ Κράτος ἔδει νὰ παρακολουθήσῃ τὰς ἀπανταχοῦ γενομένας προσπάθειας πρὸς βελτίωσιν καὶ ἀνύψωσιν τῆς θέσεως τῶν ἐργατῶν, πρὸς ἐξασφάλισιν καλλίτερων συνθηκῶν διεξαγωγῆς τῆς ἐργασίας, διὰ νομίμου καὶ λογικῆς προσπάθειας αὐτῶν, καὶ διὰ φιλεργατικῆς νομοθεσίας ἀκολουθούσης τὸ κανονικὸν βῆμα τῆς βαθμιαίας ἐξελίξεως. Ἄλλ' ἀναμφισβήτητον τυγχάνει ὅτι ὁ Ἕλλην ἐργάτης, ὡς ἄλλως τε συνέβη πανταχοῦ, ἔπεσε θῦμα ἀέργων καὶ κούφων δημαγωγῶν ἐπιζητούντων ὑπὸ τὴν προσωπίδα τοῦ κοινωνιολόγου νὰ μεταφρασεύωσι παρ' ἡμῶν τὴν ἀλχημείαν τοῦ κακῶς ἐννοουμένου σοσιαλισμοῦ.

Τὸ κεφάλαιον ἐν Ἑλλάδι τελεῖ εἰς ὀμαλὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν σχέσις. Διότι παρ' ἡμῶν, μὴ ὑπαρχούσης τῆς μεγάλης βιομηχανίας (grande industrie) τῆς ἀπασχολούσης μέγαν ἀριθμὸν ἐργατῶν, δὲν ὑπάρχουσι τοιοῦτοι καταδικασμένοι νὰ εἰσέλθωσιν ὡς ἐργάται ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ καὶ ὡς τοιοῦτοι νὰ ἐξέλθωσιν αὐτοῦ, νὰ γεννηθῶσι καὶ νὰ ἀποθάνωσιν ἐργάται, συμφώνως πρὸς τὴν γνωστὴν θεωρίαν τοῦ Ricado (la loi d'airain). Οἱ Ἕλληνες ἐργάται ἀπασχολούμενοι εἰς τὰς μικρὰς βιομηχανίας, αἵτινες ὑφίστανται ἐν τῇ χώρᾳ, ἀκολουθοῦσι τὸν ἀσφαλῆ καὶ βέβαιον δρόμον τῆς ὀμαλῆς κοινωνικῆς προόδου, ἐξελισσόμενοι σὺν τῷ χρόνῳ, τῇ ὑποβοηθείᾳ καὶ τοῦ συμπαρομαρτοῦντος τῇ ἑλληνικῇ φύσει ἀποταμιευτικοῦ πνεύματος (parigie) εἰς ἐργοδότας, πλὴν τῶν ἀφρόνων τοιούτων, οὓς ἡ μέθη καὶ ἡ χαρτοπαιξία διέρθειρεν. Ἐν βλέμμα εἰς τὰς ἀγορὰς Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἀρκεῖ ἵνα πεισθῇ πᾶς τις. Οἱ ἐργοδοταὶ τῆς σήμερον εἶνε οἱ ἐργάται τῆς χθές. Ἐξ ἄλλου παρ' ἡμῶν εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένον τὸ πνεῦμα τῆς ἰδιοκτησίας καὶ μάλιστα τῆς μικρᾶς τοιαύτης. Ἐξαιρέσεις μόνον ἀποτελοῦσιν αἱ ἐργατικαὶ οἰκογένειαι, αἵτινες στεροῦνται ἰδιοκτησίας, ἔστω καὶ μικροῦ οἰκίσκου. Ὡστε τὰ μεγάλα ζητήματα, ἕτινα ἀπασχολοῦσιν ἐν Ἑυρώπῃ τὰς ἐργατικὰς τάξεις, αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τοῦ κεφαλαίου καὶ τῆς ἐργασίας, αἱ μομφαὶ αἱ ἀπευθυνόμεναι κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας, δὲν ἔχουσι θέσιν ἐν Ἑλλάδι, ἢ εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ὀλίγων κοινωνιολόγων τῶν ἐπαγγελομένων τὸν προστάτην δῆθεν τῶν ἐργατῶν, πράγματι δὲ τὸν προσαγωγὸν καὶ ἐκμεταλλευτὴν αὐτῶν, ἵνα τῇ ὑποστηρίξει αὐτῶν ἀνέλθωσιν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς πρὸς ἰδιοτελεῖς σκοποὺς.

* *

Παρ' ἡμῶν τοιαύτης καταστάσεως καὶ πρὸς τὸ καλῶς ἐννοούμενον συμφέρον τῶν ἐργατῶν καὶ τοῦ συνόλου τῶν κοινωνικῶν τάξεων, τὸ

καθῆκον τοῦ Κράτους, ἐμεινόμενου ἐκ τῶν συγχρόνων ἀντιλήψεων τῶν κρατουσῶν εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη, περὶ ὧν μνεῖα ἐγένετο ἄνωτέρω, εἶνε νὰ προλάβῃ τὰς τοιαύτας διαφορὰς καὶ συγκρούσεις καὶ ἐπιδιώξῃ τὴν διεκάλυψιν τοῦ εἰρηγικοῦ διακανονισμοῦ αὐτῶν.

Ἡ προληπτικὴ ἐνέργεια, προκειμένου περὶ τοιούτου εἴδους διαφορῶν, εἶνε ἡ τὰ μέγιστα ἐνδεικνυμένη. Διότι ὅταν ἡ σύγκρουσις μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας ἐπέλθῃ, ὅταν ἡ πῶλη ἀρχίσῃ καὶ τὰ πάθη ἐξαφθῶσιν, εἶνε ἀργὰ πλέον διὰ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ συμφιλίωσις. Προσκηροῦει τις τότε εἰς τὸ ἀδιάλλακτον τῶν μὲν καὶ τῶν δέ. Οὐδεὶς θέλει νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ κάμῃ ἐν βῆμα πρὸς τὰ ἔμπροσθ ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐκ φόβου ἵνα μὴ φανῇ ὑποκύπτων ἢ ὑποχωρῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀπειλῶν τοῦ ἑτέρου.

Τοῦτου ἕνεκα ἡ γενικὴ ἀντίληψις ἀναγνωρίζει σήμερον τὴν ἀνάγκην τοῦ διαιτητικοῦ διακανονισμοῦ τῶν διαφορῶν μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν καὶ εἰ δυνατόν πρὶν ἢ αὐταὶ γεννηθῶσιν.

Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ δικαιώματος τῆς συμπήξεως ἐπαγγελματικῶν σωματείων εἰς τοὺς ἐργάτας ἢ τοὺς ἐργοδότης, ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ συνασπισμοῦ τῶν σωματείων τούτων εἰς ἐνιαῖον σύνδεσμον, ἡ βία διὰ λύσεις τῶν ἀπεργιῶν, ἀποτελοῦσι μέσα τὰ ὁποῖα ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ κείρα καταδικάζουσι.

Ἐν τῶν μεγάλων γεγονότων τῆς τελευταίας περιόδου, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ἂν πρέπει νὰ χαίρῃ ἢ νὰ λυπεῖται, εἶνε ἡ σωματειακὴ ὁργάνωσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων καὶ ἡ ὁμαδικὴ ἐμφάνισις αὐτῶν. Τὴν ἀκαταγώνιστον δρᾶσιν καὶ ἐπιβολὴν τῶν ἐν λόγῳ σωματείων, θὰ ἦτο πλάνη νὰ διαμνησθῆται τις, ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ ν' ἀνακόψῃ, ἐν τῇ φυσικῇ ἄλλως τε ἐξελίξει, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ἀνεπιτυχῶν ἢ χιμαιρικῶν ἀντιφασιμῶν. Εἶνε ἄλλως τε πεπλανημένη ἡ κρατούσα ἰδέα, ὅτι ἡ συνδικαλικὴ ὁργάνωσις, τείνει ν' αὐξήσῃ τὰς ἀπεργίας, ἐνῶ τουναντίον τὰς περιορίζει, (1) ἀρκεῖ νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἐν μέσῳ τῶν σωματείων οἱ ξένοι πρὸς τὴν ἐργασίαν παρόντες, τῶν ὁποίων οἱ ἐργάται γίνονται ἀσυναίσθητος ὄργανα.

Προκειμένου ὅθεν ν' ἀποκαταστήσῃ πληρέστερον τὴν κοινωνικὴν εἰρήνην τὸ Κράτος ὀφείλει νὰ προέλθῃ εἰς ἀποφασιστικὸν βῆμα. Ἀπέναντι τῶν μεγάλων κακῶν ἐνδείκνυνται τὰ ἰσχυρότερα φάρμακα, τὰ ὁποῖα τὸ Κράτος μόνον δύναται ἐπιτυχῶς νὰ διαθέσῃ, ποιούμενον χρῆσιν τῆς ἰσχύος αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπιβολῆς διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ μίαν κλήσιν μεταξὺ τῶν ἀντιτιθεμένων τάξεων ἰσορροπίαν,

Ὄφειλε ν' ἀπαγορεύσῃ, ὑπὸ ὀρισμένας προϋποθέσεις καὶ εἰς ὀρισμένας ἐργασίας καὶ ὑπηρεσίας, ἀφορώσας κατ' ἐξοχὴν τὰ δημόσια καὶ κοινωνικὰ συμφέροντα, τὴν ἀπεργίαν, τάσον εἰς τοὺς

ἐργάτας (Grève) ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἐργοδότης (lock-out). Νὰ καταστήσῃ ὑποχρεωτικὴν τὴν ἐπίλυσιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν διαφορῶν διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τῆς διαιτησίας. Εἰς ἀντιστάθμισμα δὲ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ δικαιώματος τῆς ἀπεργίας νὰ δημιουργήσῃ ὁργανώσεις, παρεχούσας βέβαια καὶ ἀσφαλῆ τι ἐχέγγυα τῆς ἀκριβοδικαίας καὶ ἀμερολήπτου ἐρευνῆς τῶν ἄνωτέρω διαφορῶν καὶ ἐπιλύσεως αὐτῶν ἐν τῷ πνεύματι τῆς καλῶς ἐννοουμένης κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης καὶ τοῦ κοινῶν συμφέροντος.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἀπέναντι τοῦ τρόπου τούτου τῆς ἐπιλύσεως τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας διαφορῶν ὀρθοῦνται αἱ ἀντιρρήσεις τῶν ἐλευθεροφρόνων οἰκονομολόγων καὶ πολιτικῶν, τῶν ἐχομένων ἀρρήκτως τῆς ἀρχῆς τοῦ «Laissez Faire» καὶ ἀντιτιθεμένων εἰς πᾶσαν κρατικὴν ἐπέμβασιν, οἵτινες πιστεύουσιν ἀκόμη ὅτι ὀρισμένοι τινὲς οἰκονομικοὶ νόμοι θὰ ἐπιφέρωσιν αὐτομάτως τὴν παγίωσιν ἀρμονίαν καὶ τὴν κοινωνικὴν εἰρήνην. Ἀλλ' ὡς ὀρθότατα παρατηρεῖ ὁ κ. D. Maday, (1) τὰ ἱστορικὰ διδάγματα τοῦ τελευταίου αἰῶνος παρέχουν τὴν ἀναμφισβήτητον βεβαίωσιν ὅτι τὸ δόγμα τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας δὲν ἀποτελεῖ ἀποτελεσματικὸν φάρμακον κατὰ τῆς κοινωνικῆς δυσπραγίας, ἀλλὰ τοῦναντίον εἶνε ἡ πηγὴ αὐτῆς. Τὸ αὐτὸ ἐπίσης βεβαίως καὶ ὁ κ. L. Bourgeois (2), τὸν ὁποῖον ἐπιμαρτυρεῖ ὁ κ. D. Maday, γράφων: «Δὲν νομίζομεν ὅτι ὑψίσταται εἰς τὴν σύγχρονον οἰκονομικὴν τάξιν ἴση ἐλευθερία δι' ὅλους. Ἐπιμαρτυρεῖ διὰ τινὰς ἐλευθερία φθάνουσα μέχρι προνομίου, ἐνῶ ἀπεναντίας παρατηρεῖται ἐλλείψις ἐλευθερίας ἐξικνουμένη μέχρι καταπίεσεως διὰ μέγαν ἀριθμὸν ἀτόμων». Τὴν ἀνάγκην ἐν τούτοις τῆς κρατικῆς ἐπεμβάσεως πρὸς διευθέτησιν τῶν κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ ἀνισοτήτων δὲν δύναται ν' ἀρνηθῶσι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ σφοδρότεροι πολέμοι τοῦ κρατισμοῦ (étatisme). Ὁ κ. H. v. Spreti (3) εἰς ἄρθρον αὐτοῦ τιλοφορούμενον «Κατὰ τοῦ κοινωνικοῦ Κράτους» γράφει τὰ ἑξῆς: «Οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο ν' ἀρνηθῇ καὶ πράγματι οὐδεὶς ἀρνεῖται, ὅτι κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν μίαν ὀλόκληρον σειρὰν ἐργῶν ἐπολιτιστικῶν, μόνον τὸ Κράτος δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ, ὡς συγκεντρῶνον τὴν ἰσχὺν καὶ ἀντιπροσωπεῖον τὴν ὀλότητα».

* *

Ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία ἀποτελεῖ ἀναμφισβότως τὸ πολιτικώτερον τῶν ἀνθρωπίνων ἀποκτεγμάτων. Ἀλλὰ τὰ ἐγωῖστικὰ ἔνστικτα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως θὰ ἠμποδίζον τὴν ἐν κοινωνίᾳ συμβίωσιν τῶν ἀτόμων ἄνευ τῆς ὑποταγῆς αὐτῶν καὶ τῆς ὑποβολῆς ὑπὸ κειθαρχίαν, ρυθμιζο-

(1) Ὁ κ. Ζιδ ἀποδεικνύει δι' ἀριθμῶν τούτο. Τὰ περισσότερα Συνδικάτα ἀριθμοῦνται ἐν ἀνθρολογίᾳ μεταξὺ τῶν ἐργατῶν τῶν μεταλλείων. Ἐν τούτοις αἱ ὀλιγώτεροι ἀπεργίαι συνέβησαν μεταξὺ αὐτῶν.

(1) DE MADAY. LE GILSATION SOCIALE σελ. 79.

(2) L. BOURGEOIS. LE POLITIQUE DE LA PREVOYENCE SOCIALE σελ. 21.

(3) A. DE MADAY OP. C. σελ. 112.

μένην διὰ τῆς ὑπερτέρας φελησεως τῆς ἐκπροσωπούσης τὴν κοινωνικὴν ὀλότητα. Αἱ κοινωνίαι θὰ διελύοντο ἀφ' ἑαυτῶν ἂν ἐβάδιζον τυχαίως ἀνευ συστηματικῆς διακυβερνήσεως. Ἡ πολιτικο-κοινωνικὴ ὀργάνωσις εἰς πᾶσαν Κοινωνίαν, εἰς πᾶν Κράτος, ἐξασφαλίζεται διὰ τῆς νομικῆς τάξεως (ο ἄντρε τ' ἰ δ' ἄντρε), γραπτῶς ἢ διὰ τῶν ἐθίμων καθοριζομένης. Πρὸς τοῦτο ὡς ὀρθότατα παρατηρεῖ ὁ κ. D. M. Day, (1) τὸ Κράτος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων ἀναγκῶν δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ τρεῖς διαφόρους ἀρχὰς ἢ συστήματα: τὸ ἀτομιστικὸν (individualisme), τὸ προστατευτικὸν (protectionisme) καὶ τὸ σοσιαλιστικὸν (socialisme). Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ ἀτομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ ἀνάγκαι εἶνε ἀπειροπληθεῖς καὶ ἑτερογενεῖς, τὸ αὐτὸ Κράτος δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ ταυτοχρόνως ἀπέναντι ὀρισμένων τινῶν ἀναγκῶν, ἀναλόγως τῆς φύσεως αὐτῶν, τὸ φιλελεύθερον (ἀτομιστικὸν) σύστημα, ἀπέναντι ἄλλων τὸ προστατευτικὸν καὶ ἄλλων τὸ σοσιαλιστικόν. Ἡ ἐπισκόπησις τῆς ἱστορίας τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν παρέχει τὴν ἀπόδειξιν ὅτι τὰ τρία ταῦτα συστήματα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ διεκδύσουν ἐν τῇ ἱκανοποιήσει τῶν ποικίλων ἀναγκῶν τὴν νομικὴν τάξιν, ἐξασφαλιζομένην διὰ τοῦ συνόλου τῶν μέτρων τῶν λαμβανόμενων παρ' ἑνὸς ἐκάστου Κράτους καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι συνολικῶς τὴν κοινωνικὴν τάξιν (ordre social) ἣτις δὲν εἶνε ἄλλο ἢ τὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἰσορροπίας ἢ ὁποῖα ἐξασφαλίζεται ἀπὸ τῆς νομικῆς ἀπόψεως μεταξὺ τῶν τάξεων τῶν ἀποτελουσῶν τὴν κοινωνίαν.

Κατ' ἀκολουθίαν ἂν ὅλαι αἱ κοινωνικαὶ ἀνάγκαι διέπονται κατὰ τὸ ἀνωτέρω καὶ πρέπει νὰ διέπονται ὑπὸ νομικῶν κανόνων, διὰ ποῖον λόγον αἱ διαφοραὶ μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν καὶ αἱ συνετελεσθέντων ἀπεργίαι, νὰ διαφεύγῃσι τοῦ νομικοῦ διακανονισμοῦ αὐτῶν; Θὰ παρετείνετο τοιοῦτοτρόπως μίᾳ αὐθαίρετος καὶ ἀναρχικὴ κατάστασις, ἀποτελοῦσα ἐπικίνδυνον παραφροσύνην.

Ἡ ἀντίρρησης ὅτι τὰ πρὸς ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας δικαστήρια δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ λειτουργήσωσιν ἐπιτυχῶς, ἐλλείπει θετικοῦ δικαίου ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν προβλημάτων δὲν μᾶς φαίνεται ὀρθή. (2) Ἐν πρώτοις ὁ καταρτισμὸς τῶν δικαστηρίων τούτων θὰ εἶνε κατ' ἀνάγκην διάφορος τῶν συνήθων δικαστηρίων, ὡς ἐπίσης διάφορος θὰ εἶνε καὶ ἡ λειτουργία καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῶν, ἐπαδωκομένης ἐν αὐτοῖς κυρίως φιλικῆς καὶ συμβιβαστικῆς λύσεως τῶν διαφορῶν. Ἡ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἴδια τούτοις ἀπ' εὐθείας συμμετοχὴ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν κερωτισμένου καὶ ἀμερολήπτου διοικητικοῦ ὑπαλλήλου, προκαλοῦσα κατ' ἀντιπαράστασιν συζήτησιν καὶ ἔρευναν τῆς διαφορᾶς, θὰ συνετέλει σπουδαίως εἰς τὴν ἐξομάλυνσιν αὐτῆς, διὰ τῆς ἄρσεως τῶν ἐμφιλοχο-

ρουσῶν παρεξηγήσεων, μικροφιλοτιμιῶν κ.λ.π. Ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς ἐκδόσεως ἀποφάσεων σοβαρῶν καὶ ἐμπεριστατομένων ἐκ μέρους τῶν ἐν λόγῳ δικαστηρίων, θὰ διεφωτίζετο ἐπακριβῶς ἡ Κοινὴ Γνώμη, ὥστε νὰ κρίνῃ ἀμερολήπτως ποῦ ἐκάστοτε εὐρίσκεται τὸ δίκαιον. Καὶ τὴν ἐξέγερσιν καὶ ἐπιβολὴν τῆς Κοινῆς Γνώμης δὲν θὰ ἠδύναντο εὐκόλως καὶ ἀζημίως νὰ παρίδουν, οὔτε οἱ ἐργοδοταί, ἀλλ' οὔτε καὶ οἱ ἐργάται, (3) ὅταν ἴδια πρόκειται περὶ περιπτώσεων διγυουσῶν τὴν κοινωνικὴν ὀλότητα.

* * *

Πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν ἀπὸ καθαρῶς ἑλληνικῆς ἀπόψεως ἔρευναν περὶ τοῦ σκοπιμωτέρου τρόπου ὀργανώσεως δικαστηρίων πρὸς ἐπίλυσιν τῶν μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας διαφορῶν, θὰ ἦτο ὀρθὸν καὶ σκόπιμον νὰ ῥίψωμεν σύντομον βλέμμα ἐπὶ τῶν ξένων νομοθεσιῶν, ὅπως ἐξετάσωμεν τὰς μεθόδους τὰς ὁποίας αὐταὶ ἠκολούθησαν ἐν τῇ ῥυθμίσει τοῦ θέματος τούτου.

Διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται τις ἀφόβως νὰ δανείζεται ἐκ τῶν νομοθεσιῶν τῶν ἄλλων ἐθνῶν εἶνε πρὸ παντὸς αἱ καλαὶ αὐτῶν μέθοδοι, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι τοιαῦτα καὶ ἐφ' ὅσον προφανῶς συμβιβάζονται πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ παρ' ὃν πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν.

Αἱ διάφοροι νομοθεσίαι ἀπὸ τῆς ἀπασχολούσης ἡμᾶς ἀπόψεως δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας.

Α'.) Εἰς νομοθεσίας ὀργανοῦσας καὶ ἐνθαρρυνούσας τὴν προαιρετικὴν διαιτησίαν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν διαφορῶν.

Β'.) Εἰς νομοθεσίας καθιερούσας τὴν ὑποχρεωτικὴν διαιτησίαν διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν αὐτῶν διαφορῶν.

Α'. Αἱ κυριώτεραι τῶν νομοθεσιῶν τῶν ἱκαγομένων εἰν τὴν πρώτην κατηγορίαν εἶνε αἱ ἑξῆς:

1) **Γαλλία.** (Νόμος τοῦ 1892). Δυνάμει τοῦ Νόμου τούτου δι' ἐκάστην ἀναριθμομένην ὑπόθεσιν διαφορᾶς μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν ἢ τᾶν ἀπάλιν δύναται νὰ καταρτισθῇ Ἐπιτροπὴ συμβιβασμοῦ (comité de conciliation) ἀποτελουμένη ἐξ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν ἢ καὶ ἀντιπροσώπων αὐτῶν, εἰς ὃ παρίσταται ὡς σύμβουλος ἀνευ ψήφου καὶ ὁ εἰρηνοδίκης τῆς περιφερείας, ὅστις καὶ δύναται νὰ προεδρεύσῃ αὐτῆς. Πρὸς καταρτισμὸν τοῦ συμβουλίου τούτου ἀπαιτεῖται ἀμοιβαία συναίνεσις τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἐν περιπτώσει ἀσυμφωνίας ὁ εἰρηνοδίκης προσκαλεῖ ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἵνα ὀρίσωσιν ἓνα ἢ περισσοτέρους διαιτητάς, ἢ ἓνα κοινὸν τοιοῦτον. Ἡ διαιτησία ὅπως καὶ ἡ ἀπό-

(1) A. DE MADAY, OP. C. I. PARTIE.

(2) Ὁ κ. GIDE χωρὶς ν' ἀποδοκιμάζῃ τὴν λειτουργίαν δικαστηρίων πρὸς ἐπίλυσιν τῶν ἐν τῆς ἐργασίας διαφορῶν ἐκφράζεται μετὰ τινος σχετικισμοῦ περὶ τῆς ἀποτελεσματικότητος αὐτῶν. (LE DROIT DE GRÈVE. σελ. 25).

(1) Χαρακτηριστικώτατα ἀποφαίνεται ἐπ' αὐτοῦ ὁ κ. GIDE: «Θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἐργάτης παρατηρῶν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐργοδότη. Ὁ ἀντιληφθῆς ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὴν ἡπηρεσίαν ἐνὸς ἄλλου μεγλειτέρου ἐργοδότη, τοῦ Κοινῶς.»

πειρα συμβιβασμοῦ εἶνε ἀπολύτως προαιρετικὴ καὶ τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη εἶνε ἐλεύθερα νὰ ἀποδεχθῶσιν ἢ μὴ οὕτως. Ἡ ἐπιτέλεσις τῶν ἀποφάσεων δὲν ἐπιβάλλεται δι' ἐξουσίας ὑποχρεωτικῆς διατιθεως (ποινῆς, προστίμου κλπ.) μόνον ἡθικὴν ἄξιαν ἔχει ἢ τοιαύτη ἀπόφασις, καταγγελλομένου τοῦ παραβάτου δι' ἐπιλήσεως πρὸς τὴν κοινὴν γνώμην. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου τούτου ἀπέδωκε μετριώτατα ἀποτελέσματα. Ἡ ἀποτυχία του ὑπῆρξε σχεδὸν πλήρης. Κατὰ τὸ 1913 ἐπὶ 1073 ἀπεργιῶν μόνον διὰ 166 ἐγένετο προσφυγὴ, ἐξ ὧν μόνον 46 ἐλύθησαν συμβιβαστικῶς. (1)

2) **Βέλγιον.** (Νόμος τοῦ 1887). Διὰ τοῦ νόμου τούτου δημιουργοῦνται Ἐπιτροπὴ βιομηχανίας καὶ ἐργασίας, εἰς ἐκάστην ἐργατικὴν περιφέρειαν τοῦ Κράτους, ὑποδιαιρούμεναι εἰς τμήματα, ἀντιπροσωπεύοντα χωριστὰ ἕκαστον βιομηχανικὴν κλάδον. Ἐὰν τμήματα ταῦτα περιλαμβάνουσιν ἴσον ἀριθμὸν ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν (ὡς ἕως 12), ἐπιλεγόμενον ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐνδιαφερομένων διὰ μίαν τριετίαν. Ἐν περιπτώσει διαφορᾶς τὸ τμήμα συνέρχεται συγκαλούμενον ὑπὸ τοῦ ἐπάρχου, τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ προέδρου αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξεύρη τὰ μέσα τοῦ συμβιβασμοῦ ἅπανα δύνανται νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὴν διαφορᾶν. Ἐὰν ἡ συμφιλίωσις δὲν ἐπιτευχθῆ, συντάσσεται λεπτομερὲς πρακτικὸν περὶ τούτου, τὸ ὁποῖον καθίσταται διὰ τοῦ τύπου γνωστὸν. Τὸ τμήμα λειτουργεῖ ἀποκλειστικῶς ὡς Ἐπιτροπὴ συμβιβασμοῦ, ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ ὡς διαιτητής. Ἐὰν τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη θέλωσι δύνανται νὰ προσδιορίσωσιν ἕνα ἢ περισσότερους διαιτητὰς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ πλέον δικαίου.

3) **Γερμανία.** (Νόμος τοῦ 1890 τροποποιηθεὶς τῷ 1901 καὶ τῷ 1904). Διὰ τοῦ νόμου τούτου, ἐφαρμοσθέντος εἰς ὁλόκληρον τὴν Λύτοκρατορίαν, δημιουργοῦνται Βιομηχανικὰ Δικαστήρια πρὸς ἐπίλυσιν τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν, ὅσον καὶ τῶν ὁμαδικῶν τοιούτων. Ἐὰν δικαστήρια ταῦτα συνίστανται ὑπὸ τῆς δημοτικῆς Ἀρχῆς, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς ἀνωτέρας διοικητικῆς τοιαύτης. Ἀποτελοῦνται ἐξ ἑνὸς προέδρου, ἑνὸς ἢ περισσότερων ἀντιπροέδρων καὶ ἐξ ἄλλων συμπαρέδρων, ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν δύναται νὰ εἶνε κατώτερος τῶν τεσσάρων. Ὁ πρόεδρος καὶ ὁ ἀντιπρόεδρος ἐκλέγονται δι' ἕν ἔτος ὑπὸ τοῦ δημάρχου, δὲν δύνανται δὲ νὰ ἐκλεγῶσιν, οὔτε μεταξὺ τῶν ἐργοδοτῶν, οὔτε μεταξὺ τῶν ἐργατῶν. Ἡ ἐλογή ἐπικυροῦται καὶ ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Ἐὰν λοιπὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου ἐκλέγονται εἰς ἴσον ἀριθμὸν ὑπὸ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῶν ἐργατῶν δι' ἕν ἔτος ἐπίσης. Προαιρεμένου τὰ δικαστήρια ταῦτα νὰ ἐπιληφθῶσι τῆς ἐκδικάσεως ὁμαδικῆς διαφορᾶς.

(1) Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου εἰσῆλθον τὸ σύστημα τῆς υποχρεωτικῆς διαιτητικῆς διὰ τοῦ νόμου τῆς 17 Ἰανουαρίου 1917, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸς πολεμικῆς βιομηχανίας. Ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις εἶχε νὰ ἐκτελεσθῆ ἐντός 24 ὡρῶν αἰ ἀπογγελλόμεναι πάλιν διὰ τῆς παραβάσεως αὐτῆς ἦσαν ἀσφραγίσαι. Ἐπί τῆς τοῦ ἐργασιακοῦ διὰ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ἀπεστολῆ εἰς τὸ μέτωπον διὰ τῶν ἐργατῶν.

μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν, ἀπαιτεῖται συμφωνία ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει συμπληροῦνται καὶ δι' ἄλλων μελῶν τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ἐνδιαφερομένων, οὐχὶ ὁμοῦ καὶ ἐξ αὐτῶν. Αἱ ἀποφάσεις ἐκδίδονται κατὰ πλειοψηφίαν καὶ δημοσιεύονται διὰ τοῦ τύπου, ἢ ἐπιτέλεσις ὁμοῦ αὐτῶν δὲν εἶνε ἀναγκαστικὴ. Ὑπάρχουσιν ἐπίσης ἐν Γερμανίᾳ, εἰδικῶς δ' ἐν Πρωσσίᾳ (Νόμος 1909) καὶ Ἐργατικὰ Συμβούλια (Arbeiters- u. chists), κατὰ τὸ σύστημα τῶν Βελγικῶν τοιούτων ἐν ἐκείτῳ ἐργαστασίῳ, πρὸς ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν. Ἡ προσφυγὴ εἰς αὐτὰ εἶνε προαιρετικὴ, ὑποχρεωτικὴ δὲ μόνον εἰς τὰς μεταλλουργικὰς ἐπιχειρήσεις.

4) **Ἀγγλία.** Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία προέλαβε τὴν τοῦ Κράτους. Εἰς ἐκάστην βιομηχανίαν, κατόπιν φιλικῆς συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῶν ἐργατικῶν συνδέσμων (Trade Unions) καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐπισήμου ἀναμείξεως, ἰδρύθησαν διαρκῆ συμβούλια συμβιβασμοῦ καὶ διατησίας ἀπαρτιζόμενα ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν, ἅπανα ἐπιλαμβάνονται τῆς ἐπιλήσεως ἐκείτης ἀναρρομένης διαφορᾶς. Αἱ ὁργανώσεις αὗται (Court of conciliation) εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν ὀφειλόμεναι ἐσημείασαν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν ἐν Ἀγγλίᾳ, λόγω τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ. Παράλληλως τῶν συμβιβαστικῶν τούτων συμβουλίων, συστήματος Muddell (ἀποκαλουμένων οὕτω ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου σθέντος τὴν ἰδέαν τῆς συγκροτήσεως αὐτῶν βιομηχανοῦ τῆς Νοτιογῶντις), λειτουργοῦσι καὶ ἕτερα τοιαῦτα καθαρῶς συμβιβαστικοῦ χαρακτῆρος, συστήματος Kettle ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀγγλοῦ δικαστοῦ τοῦ προτείναντος τὴν ἰδρύσιν αὐτῶν. Τὸ διαιτητικὸν τοῦτο δικαστήριον (Board of arbitration) συγκροτεῖται, ὡς τὸ ἀνωτέρω, ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν, ἀλλὰ προεδρεύεται ὑπὸ προσώπου ἀσθέντος πρὸς τὴν διαφορᾶν, συνηθέστερον ἑνὸς δικαστοῦ. Πρὶν ἢ τὸ δικαστήριον ἐπιληφθῆ τῆς διαφορᾶς, ἀμφοτέρω τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη ἀναλαμβάνουσι τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀποδεχθῶσιν ἀσφραγίσαι τὴν ἀπόφασιν. Συνήθως λειτουργοῦσιν ἀπὸ κοινοῦ καὶ αἱ δύο αὗται ὁργανώσεις. Ἐὰν δὲν ἐπιτευχθῆ ὁ συμβιβασμὸς ἐκ μεροῦς τῆς court of conciliation, ἐπιλαμβάνεται τὸ Board of arbitration. Εἰδικῶς νόμος τοῦ 1893 ἐπέχει νὰ κανονίσῃ τὰ τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τῆς διατησίας, ἀλλὰ σχεδὸν οὐδέποτε ἐλιτοῦργησε χάρις εἰς τὰς ἀνωτέρω ἰδιωτικὰς ὁργανώσεις.

5) **Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι.** (Νόμοι τῶν διαφόρων πολιτειῶν τῆς Συμπολιτείας, λειτουργοῦντες εἰς πλεον τῶν εἰκοσιν ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν ὁποίων ὡς πρότυπον ἐχρησίμευσεν ὁ νόμος τῆς πολιτείας τῆς Μασσαχουσέτης τοῦ 1886, τροποποιηθεὶς τὸ 1909). Ὑφίστανται δύο εἰδῶν ὁργανώσεις. α) Δικαστήρια προαιρετικὰ (tribunals voluntaires) συγκροτούμενα ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν, κατὰ τὸ σύστημα τῶν Ἀγγλικῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀναγνωρισόμενα ὑπὸ τοῦ Κράτους, β) Ἐπίσημα διαιτητικὰ συμβούλια, συγκροτούμενα ἐκ τριῶν μελῶν, ὑποδεικνυμένων ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἢτοι ἑνὸς ἐργοδοτοῦ, ἑνὸς ἐργατοῦ καὶ ἑνὸς τρίτου διαιτητοῦ ὑποδεικνυμένου

ὑπὸ τῶν δύο πρώτων. Εἰδικῶς κατὰ τὸν νόμον τῆς Νέας — Ὑόρκης ὑπάρχουσι δύο δικαιοδοσίαι, ἡ πρώτη ἐνώπιον τοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω συγκροτουμένου συμβουλίου, καὶ ἡ δευτέρα κατ' ἔφεσιν ἐνώπιον τοῦ συμβουλίου τῆς ἐργασίας, τοῦ ἐδρευόντος ἐν Ἀλμπανυ, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως τῆς πρὸς τοῦτο συμφωνίας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς ἐργασίας ἄνευ ἀπεργίας, εἴτε ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν ἢ τῶν ἐργοδοτῶν.

6) **Ἑλβετία.** Τὰ πλεῖστα τῶν Ἑλβετικῶν καντονίων ἐθέσπισαν τὴν λειτουργίαν ἐπισήμων συμβουλίων συμβιβασμοῦ (Gon-seils officiels de conciliation), συγκειμένων ἐξ ἴσου ἀριθμοῦ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν, (2+2) ὑπὸ τὴν προεδρείαν ἑνὸς συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας, ὀριζομένου ὑπὸ τῆς ὀλομελείας αὐτοῦ. Ἐν περιπτώσει μὴ ἐπιτεύξεως συμβιβασμοῦ, οὐδὲν προβλέπεται διὰ τὸν διαιτητικὸν διακανονισμὸν τῆς διαφορᾶς, πλην ἐν τῷ καντονίῳ τῆς Βέρνης (νόμος 1908) ἐνθα τὸ συμβιβαστικὸν συμβούλιον δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς διαιτητικὸν τοιοῦτον ἐὰν ἀμφοτέρω τὰ μέρη τὸ ζητήσουν.

7) **Δανία.** (Νόμος 1910) Δυνάμει αὐτοῦ, ἀνὰ δύο ἔτη, ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν εἰς Συμβιβαστήν, ὁ ὁποῖος ἐπιλαμβάνεται ἐκάστης διαφορᾶς, ἣτις ἐν περιπτώσει μὴ διακανονισμοῦ, φέρεται εἰς ἕν Διαιτητικὸν Δικαστήριον ἀποτελούμενον ἐκ δώδεκα μελῶν, ὧν 6 ὑποδεικνύονται ὑπὸ τοῦ συνδικάτου τῶν βιομηχάνων καὶ ἕτερα 6 ὑπὸ τοῦ συνδικάτου τῶν ἐργατῶν, ἑνὸς προέδρου καὶ ἑνὸς ἀντιπροέδρου, ἐκλεγομένων μεταξὺ τῶν προσώπων τῶν ἐχόντων τὰ προσόντα ἵνα καθέξωσι δικαστικὴν θέσιν, καὶ ἑνὸς γραμματέως διοριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ διαιτητικοῦ τούτου Δικαστηρίου εἶνε διττή. Δικάζει τὰς διαφορὰς μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν, αἵτινες ἀνατίθενται εἰς αὐτό, κατὰ τὴν κοινῆς συμφωνίας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἀλλὰ ἐπιλαμβάνεται ἐπίσης αὐτῶν, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ ἕν μόνον τῶν μερῶν ἢ οἷοσδήποτε ζημιούμενος ἐκ τῆς διαφορᾶς τρίτος ἀπειθῆνθῇ πρὸς αὐτό.

Εἰς πάσας τὰς νομοθεσίας ταύτας ὁ συμβιβασμὸς καὶ ἡ διαιτησία ἔχουσι χαρακτῆρα καθαρῶς προαιρετικόν, αἱ ἐκδιδόμεναι δὲ ἀποφάσεις δὲν ἐκτελοῦνται ὑποχρεωτικῶς.

Β'. Αἱ νομοθεσίαι αἵτινες καθιεροῦσιν ὑποχρεωτικὴν τὴν διαιτησίαν εἶνε αἱ ἑξῆς:

1) **Νέα Ζελανδία.** (Νόμοι 1894—1910). Ἐκ τῶν παγκοσμίων νομοθεσιῶν ἡ πρώτη ἣτις ἐθέσπισε τὴν ὑποχρεωτικὴν διαιτησίαν εἰς τὰς ἐκ τῆς ἐργασίας ὀμαδικῆς διαφορᾶς, εἶνε ἡ τῆς Νέας—Ζελανδίας. Δέον ἰδιαίτερος νὰ σημειωθῇ ὅτι εἰς πάσας τὰς Αὐστραλιανὰς χώρας αἱ νεώτεραι καὶ ὀρθότεραι τῶν κοινωνιστικῶν ἰδεῶν εἰσέδυσαν βαθύτητα. Ὁ συνδικαλισμὸς ἐσημείωσε γιγαντιαίας προόδους. Ἡ θέσις τῶν ἐργατῶν ἐβελτιώθη σημαντικῶς, ἀλλὰ καὶ αἱ μετὰ τῶν ἐργοδοτῶν συγκρούσεις περιορίσθησαν εἰς τὸ ἐλάχιστον.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τῆς Νέας Ζελανδίας, πᾶσα διαφορὰ διὰ τὴν

ὁποῖαν δὲν ἐπετεύχθη λύσις ἐκ τῆς ἀπ' εὐθείας συνεννοήσεως μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν, δέον νὰ ὑποβάλλεται εἰς τὸ Συμβιβαστικὸν Συμβούλιον ἐκάστου διοικητικοῦ διαμερίσματος (conseil de conciliation du district) τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐκ περιττοῦ ἀριθμοῦ μελῶν, δύο ἢ τεσσάρων, ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τῶν σωματείων τῶν ἐργοδοτῶν καὶ τῶν ἐργατῶν καὶ ἑνὸς προέδρου ξένου πρὸς τὴν διαφορὰν, ἐκλεγομένου ὑπὸ τῶν ἄλλων μελῶν. Τὸ συμβούλιον πρὶν ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασίν του, προβαίνει εἰς μίαν λεπτομερῆ ἔρευναν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς. Ἄν ἀμφοτέρω τὰ μέρη δὲν θέλουσι ν' ἀποδεχθῶσι τὴν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἐκδοθεῖσαν ἠτιολογημένην ἀπόφασιν, τότε ὑποχρεωτικῶς αὕτη φέρεται ἐνώπιον τοῦ Κεντρικοῦ Διαιτητικοῦ Δικαστηρίου (cour centrale d'arbitrage) ἀποτελούμενου ἐκ τριῶν μελῶν διοριζομένων διὰ μίαν τριετίαν ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἐπικρατείας (gouverneur), τῶν δύο πρώτων διοριζομένων τῇ ὑποδείξει τῶν σωματείων τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν καὶ τοῦ τρίτου, ἐκτελοῦντος χρέη προέδρου, λαμβανομένου ἐκ τῶν δικαστῶν τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου (cour suprême).

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Διαιτητικοῦ Δικαστηρίου εἶνε ἀνέγκλητος καὶ ἀσθηρῶς ὑποχρεωτικὴ διὰ μίαν χρονικὴν περίοδον τριῶν ἔτων τὸ περισσότερον, ἢ δὲ παραβίασις αὐτῆς εἴτε ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν ἢ τῶν ἐργοδοτῶν ἀποτελεῖ ἀδίκημα, τιμωρούμενον διὰ προστίμου ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ δυναμένου νὰ ἀνέλθῃ μέχρι 12.500 φράγκων. Ἄν ἡ παραβίασις προέλθῃ ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν τὸ πρόστιμον εἰσπράττεται ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ σωματείου τῶν, ἅτινα ἐν Αὐστραλίᾳ ἔχουσι μεγάλας περιουσίας.

Ἐφ' ὅσον ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἐκκρεμῆς ἐνώπιον τοῦ πρώτου ἢ τοῦ δευτέρου δικαστηρίου, πᾶσα ἀπεργία ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν ἢ τῶν ἐργοδοτῶν ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποινῇ πρόστιμον μέχρι 1250 φρ.

2) **Αὐστραλία.** Ἀπὸ τοῦ 1900—1901 τὸ ὑπὸ τῆς Νέας Ζελανδίας καθιερωθὲν σύστημα τῆς ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας ἐπέξετάθη καὶ εἰς τὰς ἄλλας Αὐστραλιανὰς ἐπικρατείας, τὴν Nouvelle-Calles du Sud καὶ τὴν Australie Occidentale ἀπὸ δὲ τοῦ 1904 καθιερώθη κοινὸς θεσμὸς περὶ ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αὐστραλιανὴν Συμπολιτείαν, προσετέθη δὲ εἰς τὴν ποινὴν τοῦ πρόστιμου καὶ ἡ τῆς φυλακίσεως.

3) **Καναδάς.** (Νόμος τοῦ 1907). Ὁ νόμος οὗτος ἐφαρμόζεται εἰδικῶς διὰ τοὺς σιδηροδρομικοὺς ὑπαλλήλους, δύναται ὅμως νὰ ἐπικταθῇ καὶ εἰς ἄλλους βιομηχανικοὺς κλάδους. Τῆς διαφορᾶς ἐπιλαμβάνεται Συμβούλιον καταρτιζόμενον ἐκ δύο ἀντιπροσώπων τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν καὶ ἑνὸς τρίτου ἐκλεγομένου ὑπ' αὐτῶν. Ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου, αἱ ἀπεργίαι ἀπαγορεύονται ἐπὶ ποινῇ πρόστιμου 100-1000 δολλαρίων διὰ τοὺς ἐργοδοτάς 10-50 δολ. διὰ τοὺς ἐργάτας, δι' ἐκάστην ἡμέραν ἀπεργίας.

4) **Ἑλβετία. Καντόνιον Γενεύης.** (Νόμος 1900, τροποποιηθεὶς τῷ 1904). Διὰ τοῦ νόμου τούτου κατὰ τὸ σύστημα τῆς Νέας Ζελαν-

δίας, καθιερούται διττή ὀργάνωσις, συμβιβασμοῦ καὶ διαιτησίας, ὑποχρεωτικῶς. Ἡ προσπαθία πρὸς διαιτησίαν γίνεται ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπιτροπείας. Ἐν ἡ περιπτώσει δὲ δὲν ἐπιτευχθῆ αὐτὴ ἐπιλαμβάνεται τῆς ὑποθέσεως ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τῶν Πραγματογνώμων (Commission Centrale des prud'hommes) λειτουργοῦσα ὡς διαιτητικὸν δικαστήριον, μετὰ προσθήκην ἀντιπροσώπων τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν. Αἱ ἀπεργίαι ἀπαγορεύονται ἐπὶ ποινῇ.

5) *Νορβηγία*. (Νόμος τῆς 6ης Αὐγούστου 1915). Ὁ νόμος οὗτος προβλέπει περὶ ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας εἰς πᾶσαν περίπτωσιν κατ' ἡν ἔγγραφος ὁμαδικὴ συμφωνία ὑπεγράφη μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν. Τῆς ὑποθέσεως ἐπιλαμβάνεται εἰδικὸν βιομηχανικὸν δικαστήριον. Διὰ τὰς ἄλλας περιπτώσεις ὑφίσταται ὑποχρέωσις προσφυγῆς πρὸ πάσης διακοπῆς τῆς ἐργασίας, ἐνώπιον ἐνὶς συμβουλίου συμβιβασμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνάγκῃ ἐπὶ τῆς διαφορᾶς καὶ νὰ δημοσιεύσῃ σχετικὰν ἐκθέσιν.

6) *Γαλλία*. (Νομοσχέδιον Μιλλερὰν d.) Τὸ περίφημον τοῦτο νομοσχέδιον, κατατεθὲν ἐν τῇ Βουλῇ τῷ 1900 ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν σοσιαλιστῶν κ. Μιλλερὰν, ὑπουργοῦ τότε τοῦ Ἐμπορίου, ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως Βαλδὲκ-Ρουσσώ, δι' οὗ ἐπεδιώκετο ἡ καθιέρωσις ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας, προεκάλεσε θύελλαν ἐξεγέρσεως κατ' αὐτοῦ, τῶσον ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν ὅσον καὶ ἐκ μέρους τῶν ἐργοδοτῶν, κυρίως διὰ τὸ ἄστογον τῶν λεπτομερειῶν αὐτοῦ.

Τὸ ἔδαφος ἐν Γαλλίᾳ δὲν ἦτο παρεσκευασμένον διὰ τοιοῦτον θεσμὸν, ἀπαιτοῦντα πρὸ παντὶς κοινωνικὴν πειθαρχίαν. Κατὰ τὸ 1911 κατετέθη ἐν τῇ Βουλῇ νομοσχέδιον ἐκ μέρους τοῦ κ. Μερλιαν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ περιορισμοῦ τῶν ἀπεργιῶν τῶν σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων καὶ καθιέρωσιν τῆς ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας ὡς πρὸς αὐτούς, ὅπερ προεκάλεσε ἀντισχέδιον τοῦ κ. Μιλλερὰν. Ἀμφότερα δὲν ἐψηφίσθησαν. (1)

* *

Τὰ ἐκ τῆς συγκριτικῆς ταύτης ἐπισκοπήσεως τῶν διαφορῶν νομοθεσιῶν συμπεράσματα, δύνανται νὰ συνοψισθῶσιν εἰς τὰ ἑξῆς.

Γενικῇ παρατηρεῖται τάσις πρὸς πρόληψιν τῶν συγκρούσεων μεταξὺ κεφαλαίου καὶ ἐργασίας, διὰ τῆς ἐφαρμογῆς διαφορῶν συστημάτων,

(1) Ἐν Γαλλίᾳ εὐνοεῖται τις ν' ἀπαριθμῆσθαι μίαν ἐλλοχληρὸν σειράν προτάσεων καὶ νομοσχεδίων πρὸς διακανόνισιν τῶν ἐργατικῶν διαφορῶν, ὑποβληθέντων κατὰ εἰς, ὁμοῦ ἐπιπέδῳ, ἐκ τῶν ἐπειὶν τὰ σπουδαιότερα καὶ μάλιστα ἐκ λόγου εἶνε τὰ τῶν κ. κ. Μεξυ, ἐργ. Μιτωρεγγάρ, Δελάντ, Ζωρέξ, Μοῦν, Φερύ, Λερμόν κ.λ.π.

Ἐπὶ τῇ ἐγκαιρίᾳ τῆς ἀναρτίσεως τοῦ κ. Μιλλερὰν εἰς τὸ πρωθυπουργικὸν ἀξίωμα, τὸ «Ζουρναλ» τῆς 18 Δεκεμβρ. 1919 καὶ 16 Φεβρ. 1920 δημοσίευεν ἄρθρον τοῦ κ. Λεπὶ Λαζαρ, εἰς τὸν ἐπιπέδῳ ἐπιτίθει τὴν φήμιν τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ νομοσχεδίου περὶ ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας κατὰ τὰς τελευταίας δὲ πληροφορίας ὑπεβλήθη ἐπὶ ἐν νέου εἰς τὴν Βουλὴν το νομοσχεδίου τοῦτο.

πεινόντων εἰς τὴν διευκόλυσιν τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τῆς διαιτησίας, εἴτε διὰ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, εἴτε διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Κράτους.

Εἰδικώτερον, τὸ σύστημα τὸ ὁποῖον ἠκολούθησεν ἡ Γαλλία (νόμος τοῦ 1892), διὰ τοῦ καταρτισμοῦ συμβιβαστικῶν ἐπιτροπῶν πρὸς ἐπίλυσιν ἐκάστης ἀναφυομένης διαφορᾶς, ἀφιέμενον ἐντελῶς εἰς τὴν προαίρεσιν τῶν ἐνδιαφερομένων, θεωρεῖται γενικῶς ὡς ὅλων τῶν συγγραφέων, ὡς τελείως ἀποτυχόν. Ἡ στατιστικὴ μιᾶς ἑπταετίας, παρέχει ἴσως ἀποθαρρυντικὰ συμπεράσματα. Δὲν ἐγένετο προσφυγὴ εἰς τὸν συμβιβασμὸν ἢ τὴν διαιτησίαν πρὸ τῆς κηρύξεως τῆς ἀπεργίας ἢ 33 μόνον φορᾶς. Ἐπὶ 3370 ἀπεργιῶν, μόνον διὰ τὰς 778 ἐγένετο προσφυγὴ καὶ ἐξ αὐτῶν μόνον 183 κατέληξαν εἰς τὴν συμβιβαστικὴν λύσιν καὶ 24 εἰς τὴν διαιτητικὴν.

Ἐπιπλέον καὶ τὸ γερμανικὸν σύστημα, βασιζόμενον ὡσαύτως εἰς τὸ προαιρετικὸν τῆς προσφυγῆς εἰς τὰ βιομηχανικὰ δικαστήρια, δὲν ἀπέφερεν ἰκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Ἐπὶ 1347 ἀπεργιῶν γενομένων τῷ 1908, μόνον 63 ἐλύθησαν δι' ἀποφάσεων τῶν βιομηχανικῶν δικαστηρίων. Εἰς τὸ Ράιχσταγ δὲ ἐξεδηλώθησαν κατ' ἐπανάληψιν τάσεις πρὸς τὴν ὑποχρεωτικὴν διαιτησίαν, διὰ τῆς ἰδρύσεως Arbeits Kampfern, ἡτοι διαρκῶν ὀργανώσεων συμβιβασμοῦ καὶ διαιτησίας.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ δράσις τῶν ἰδιωτικῶν Συμβουλίων συμβιβασμοῦ γρήθη καταπληκτικῶς, χωρὶς ὅμως νὰ λείψωσιν αἱ ἀπεργίαι. Τὸ αὐτὸ παρατηρήθη καὶ ἐν Ἀμερικῇ.

Τούναντίον εἰς τὰς Αὐστραλιανὰς χώρας, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὸ καντόνιον τῆς Γενεύης, αἱ ἀπεργίαι κατέστησαν σπανιώταται, ἂν μὴ ἐντελῶς ἐξέλιπον.

Οἱ θιασῶται τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας, ἐν Γαλλίᾳ ἰδίᾳ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ νομοσχεδίου Μιλλερὰν, ἐπέκριναν δορυμύτατα τὸ Αὐστραλιανὸν σύστημα, χαρακτηρίζοντες αὐτὸ ὡς πειστικὸν καὶ ἐξαναγκαστικόν. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας, ἰσχυρίζονται, εἶνε ἱερὸν καὶ δεόν νὰ παραμείνῃ ἀπαραβίαστον. Τὰ ἐκ τοῦ πολέμου ὅμως συμπεράσματα, ἔπεισαν ἀναμφιβόλως κατὰ μέγα μέρος καὶ τοὺς μᾶλλον δυσκίστους ἐν Γαλλίᾳ περὶ τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων τὰ ὁποῖα ἢ ἐκ τῶν ἀπεργιῶν δημιουργουμένη κοινωνικὴ ἀναρχία, ἐπιφέρει εἰς τὴν χώραν, ὡς ἐπίσης καὶ περὶ τοῦ πόσον αὐταὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν ἑξασθένειν καὶ κατὰπτωσιν αὐτῆς, ἐπ' ὠφελεία τῶν ἀντιπάλων χωρῶν, ὥστε νὰ θεωρῆται ἤδη βεβαία ἡ ἐπιμήρησις τοῦ παλαιοῦ νομοσχεδίου τοῦ κ. Μιλλερὰν περὶ ὑποχρεωτικῆς διαιτησίας, τὸ ὁποῖον, ὡς εἴρηται, ὑπεβλήθη ἐκ νέου εἰς τὴν Βουλὴν.

* *

Προκειμένου νὰ ἐπιζητηθῇ καὶ ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐφαρμογὴ συστήματος προληπτικῆς ἐπιλύσεως τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας διαφορῶν, διὰ τοῦ συμβιβασμοῦ καὶ τῆς διαιτησίας, ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ προαιρετικὸν τοιοῦτον δὲν νομίζομεν ὅτι εἶνε ἡ ἐνδεικνυομένη. Ἐν Ἑλλάδι καὶ

ἐν Γαλλίᾳ ἐνθα ὑπάρχουσι κολοσιαιαὶ βιομηχανίαι καὶ οἱ ἐργοδότες καὶ οἱ ἐργάται εὐρίσκονται εἰς ἀνώτερον διανοητικὸν ἐπίπεδον τῶν ἡμετέρων, τρέφουσι δὲ καὶ λόγῳ πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνατροφῆς περισσότερην πειθαρχίαν καὶ σεβασμὸν πρὸς τοὺς νόμους, τὸ προαιρετικὸν τῆς προσφυγῆς εἰς τὴν διατησίαν ἐσημείωσε τοιαύτην ἀποτυχίαν, εὐκόλως δύναται τις νὰ φαντασθῇ πόσον μεγαλύτερα θὰ εἶνε ἡ ἀποτυχία παρ' ἡμῖν. Εἶνε ζήτημα ἂν καὶ διὰ μίαν μόνην ὑπόθεσιν διαφορᾶς θὰ ἐπεζητεῖτο ἡ διατησία, ἂν αὕτη ἐθεσπίζετο προαιρετικῆς.

Τὸ Ἀγγλικὸν καὶ τὸν Βελγικὸν ἐπίσης σύστημα, ἅτινα ἀφήνουσι ἀπόλυτον ἐλευθερίαν, ὡς πρὸς ζήτημα τοῦ διακανονισμοῦ τῶν διαφορῶν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, διὰ τῆς λειτουργίας ἐν ἐκάστῳ ἐργοστασίῳ ἢ δι' ἐκάστην βιομηχανίαν, μικτῆς συμβιβαστικῆς ἐπιτροπῆς ἐξ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν, δὲν δύναται ἀπολύτως νὰ ἐφαρμοσθῇ παρ' ἡμῖν, διότι δὲν ὑπάρχουσι μεγάλα βιομηχανία καὶ ἐργοστάσια, ὅστε εἰς ἕκαστον ἐξ αὐτῶν νὰ λειτουργῇ καὶ μία, ὡς ἀνωτέρω, ἐπιτροπή, ἥτις ἄλλως τε οὐδέποτε θὰ κατέλληγεν εἰς εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα. Τοῦναντίον διὰ χώραν μικρὰν ὡς ἡ Ἑλλάς, ἔχουσιν περιορισμένον ἀριθμὸν βιομηχανιῶν, τὸ σύστημα τῆς ὑποχρεωτικῆς διατησίας, ἠπιώτερον τοῦ Αὐστραλιανοῦ τοιοῦτου, ἐκτεινόμενον ὑποχρεωτικῶς μόνον εἰς τὰς γενικοτέρου συμφέροντος ἐργασίας καὶ ὑπηρεσίας, προαιρετικῶς δὲ ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς καὶ ἐφαρμοζόμενον κατὰ τρόπον ὅστε νὰ προστατεύωνται τὰ συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξεως καὶ νὰ ἐξασφαλίξεται ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργασίας, νὰ περιφρουροῦνται δ' ἀπ' ἑτέρου τὰ συμφέροντα ὀλοκλήρου τῆς κοινωνίας, ἥτις εἶδεν ἑαυτὴν πολλαπλῶς δοκιμαζομένην ἐκ τῶν ἀπεργιῶν, εἶνε περιορισμένον νὰ σημειώσῃ ἐπιτυχίαν καὶ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἐκ τῆς ἐργασίας ἀναφαιόμενας συγκρούσεις.

* *

Αἱ γενικαὶ γραμμαὶ ἐνὸς συστήματος καταλλήλου, κατὰ τὴν ἡμετέραν κρίσιν, ὅπως ἐφαρμοσθῇ παρ' ἡμῖν, συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς: (1)

«Αἱ ὁμαδικαὶ διαφοραὶ αἰ ἀναφνόμεναι ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἐργασίας, μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν, (2) λύονται διὰ προσφυγῆς εἰς τὰ κατὰ τὰ κατωτέρω συνιστώμενα **Συμβούλια Συμβιβασμοῦ καὶ Διατησίας**.

Ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ συμβούλια ταῦτα εἶνε ἀπολύτως ὑπο-

(1) Ὑπὸ τοῦ κ. Σπυρίδη ὑπουργοῦ Ἑθνικῆς Οἰκονομίας, ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν κατὰ Μάρτιον 1918 νομοσχέδιον περὶ υποχρεωτικῆς διατησίας διὰ πάσαν ἀνεξαιρέτως διαφορὰν συλλογικῆς φύσεως μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ ἑξ-μῆνας μετ' αὐτόν. Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ἀπεσῆθη βραδύτερον, εἰς ἐρώτησιν δὲ τοῦ κ. Παπῆ περὶ τῆς ψηφίσεως αὐτοῦ ἢ οὐ, ὁ κ. Βενιζέλος ἐχαρακτήρισεν αὐτὸ ὡς ἀτελὲς καὶ ἄστοχον.

(2) Ἡ ἄγνοια τῆς λέξεως ἐργάτης καὶ ἐργοδότης εἶνε ἡ ἰσὺς τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ νόμου 4080 καθοριζομένη.

χρεωτικῆ, ἀπαγορευομένης τῆς ἀπεργίας, τόσοι εἰς τοὺς ἐργάτας, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἐργοδότες, ἀπὸ τῆς τηρήσεως τῶν ἐν ταῖς ἐπιμένουσιν διατυπώσεων διὰ πάσας τὰς δημοσίου συμφέροντος καὶ κοινωνικῆς ὠφελείας ἐργασίας καὶ ὑπηρεσίας. (3) Ὡς τοιαῦται καθορίζονται αἱ ἑξῆς:

1) Αἱ ἀφορῶσαι τὴν παραγωγὴν, διανομὴν κ.λ.π. ἠλεκτρικοῦ θεύματος, ἀεριοφωτος, ἀσειλιίνης. 2) Αἱ ἀφορῶσαι ὅπωςδήποτε τὴν λειτουργίαν τῶν τραμ καὶ τῶν σιδηροδρόμων. 3) Τὴν παρουσκευὴν τῶν ἀλεύρων καὶ τοῦ ἄρτου ὡς καὶ τὴν διανομὴν αὐτοῦ. 4) Τὴν σφαγὴν τῶν ζώων καὶ τὴν πώλησιν ἐν γένει τοῦ κρέατος καὶ τοῦ γάλακτος. 5) Τὴν κίνησιν τῶν ἀτμοπλοίων. 6) Τὰς φροτώσεις καὶ ἐκφορτώσεις τῶν λιμένων. 7) Τὰς ἐργασίας τῶν μεταλλείων καὶ λατομείων.

Δύναται ὁ ὑπουργὸς τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας διὰ Β. Διατάγματος νὰ χαρακτηρίσῃ καὶ ἄλλας ἐργασίας ἢ ὑπηρεσίας, ὡς τοιαύτας κοινωνικῆς ὠφελείας καὶ δημοσίου συμφέροντος, ἀναλόγως τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐξυπηρετουμένης κοινωνικῆς ἀνάγκης, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν χρησιμοποιουμένων ἐργατῶν καὶ τῶν κατατεθημένων κεφαλαίων.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐργασίας καὶ ὑπηρεσίας, διαφορὰ τις ἀναφνῇ μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν καὶ ἢ ἀπ' εὐθείας μεταξὺ αὐτῶν συνεννόησις δὲν ἐπιτυγχάνεται αὐθόρμητος τὸ παραπονούμενον ἐκ τῶν μερῶν, ὀφείλει νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸ ἕτερον ὑπόμνημα, ἐν ᾧ νὰ ἐκθέτῃ σαφῶς καὶ λεπτομερῶς τὰ αἰτήματά του. Τὸ ἕτερον τῶν μερῶν ὀφείλει ἐντὸς ὁ τουλάχιστον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήψεως τ' ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ὑπόμνημα δι' ἕτερον τοιοῦτον, περιέχοντος τὰς παρατηρήσεις του. Ἡ ἐπίδοσις τοῦ ὑπομνήματος ὡς πρὸς τοὺς ἐργοδότες γίνεται εἰς τὸν διευθύνοντα τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐργάτας εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ σωματείου αὐτῶν ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτον, ἄλλως εἰς 10 ἐξ αὐτῶν. Ἄν καὶ πάλιν ἡ συμφωνία εἶνε ἀκατόρθωτος, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ἓν ἢ τὸ ἄλλο τῶν μερῶν ἢ καὶ ἀμφότερα, ὀφείλουσι χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ διακοπῇ ἡ ἐργασία, ν' ἀπευθυνθῶσι δι' αἰτήσεώς των πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς

(1) Ὁ κ. HOFFMAN (LA GRÈVE DANS LES SERVICES PUBLICS ET LES INDUSTRIES NÉCESSAIRES' Ἐκδ. 1912) ἀποφαίνεται ὅτι εἶνε ἀπαραίτητος ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπεργίας εἰς τὰς ὑπηρεσίας καὶ βιομηχανίας τὰς ἀπολύτου ὠφελείας διὰ τὸ Κοινόν, ἢ τὰς προμηθεύουσας εἰς αὐτὸ προϊόντα, τῶν ἐποίων ἢ ἐλλείψεως ἐντὸς βραχέως χρονικοῦ διαστήματος δύνανται νὰ ἐκθέσῃ αὐτὸ εἰς στερήσεις, τὴν πείναν, τὰς ἀσθενείας ἢ τὸν θάνατον. Ἐφαρμοζὼν τὴν ἀρχὴν ταύτην καθορίζει εἰδικῶς καὶ τὰ εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν ὑπαχθόμενα ἐπαγγέλματα, τὰ ὅποια εἶνε τὰ ἑξῆς: α) Οἱ φαρμακοποιοὶ καὶ οἱ ἱατροί, οἱ καθαριστὴ τῶν ὑπονόμων, οἱ νοσοκόμοι καὶ αἱ νοσοκόμοι, οἱ νεκροθάπται καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῶν κηδείων, φρονῶν ὅτι αἱ ὑπηρεσίαι αὐτῶν δέον ἀπροσκόπτως νὰ λειτουργῶσι πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς δημοσίου ὑγείας. β) Οἱ ἄρτοποιοὶ καὶ οἱ γαλακτοπῶλαι, ἢ ἐπεργίαι τῶν ὀπλοίων θὰ ἐστέροι τὸ Κοινόν διὰ προϊόντων πρωτογενῆς ἀνάγκης διὰ τὴν συντήρησιν του. γ) Οἱ ἐργαζόμενοι διὰ τὴν κίνησιν καὶ λειτουργίαν τῶν σιδηροδρόμων, τῶν ἀτμοπλοίων, διὰ τὸν φωτισμὸν τῶν πόλεων, τῶν τηλεφώνων καὶ τὴν διανομὴν τοῦ ὕδατος, ἢ ἐκ μέρους τῶν ὀπλοίων διακοπῇ τῆς ἐργασίας θὰ ἐπροκάλει τὴν οἰκονομικὴν καταστροφὴν τῆς γῆρας.

Εθνικῆς Οικονομίας καὶ ζητήσωσι τὸν καταρτισμὸν τοῦ Συμβουλίου Συμβιβασμοῦ. Ἐν τῇ αἰτήσῃ δέον νὰ ἐπισημάνωνται καὶ ἀντίγραφα τῶν διαμειφθέντων ὑπομνημάτων, ν' ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ νὰ καθορίζωνται λεπτομερῶς τὰ αἷτια τῆς διαφορᾶς. Ὁ Ὑπουργὸς ἐντὸς 10 τῶν βραδύτερων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προτοκολλήσεως τῆς αἰτήσεως, ὀφείλει νὰ προβῇ εἰς τὸν καταρτισμὸν τοῦ Συμβουλίου Συμβιβασμοῦ. Τὸ Συμβούλιον ἀποτελεῖται, ἐκ δύο ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐργατῶν, ὑποδεικνυομένων ὑπὸ τοῦ ὑποβαλλόντος τὴν αἴτησιν σώματείου, ἢ ἐν περιπτώσει μὴ ὑπάρξεως σώματείου ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν ἐνδιαφερομένων ἐργατῶν, ἐκ δύο ἐργοδοτῶν ἐκ τῶν διευθυνόντων τὴν ἐπιχείρησιν, ἀπάντων πολιτῶν Ἑλλήνων, καὶ ἐνὸς προέδρου διοριζομένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας καὶ λαμβανομένου ἐκ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου τούτου. Χρὴ γραμματέως ἐκτελεῖ εἰς ἐκ τῶν κατωτέρων ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου, ὀριζόμενος ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ. Ἐὰν τὸ ἐν ἐκ τῶν μερῶν ἀρνεῖται νὰ ὀρίσῃ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ διὰ τὸ Συμβούλιον Συμβιβασμοῦ, ὁ Ὑπουργὸς δύναται νὰ ὀρίσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος τοιούτους. Ἐκτὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς ἢ αἰτήσις ἀπειθύνεται πρὸς τὸν Νομάρχην, ὅστις καὶ προεδρεύει τοῦ Συμβουλίου Συμβιβασμοῦ.

Τὸ Συμβούλιον συνερχόμενον κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ ὀρισθησόμενον χρόνον καὶ τόπον, ἐπιλαμβάνεται τῆς ἐρεῦνης τῆς διαφορᾶς. Δύναται νὰ ἐξετάσῃ μάρτυρας, λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ἔγγραφα, προβαίνει εἰς αὐτοψίας κλπ. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνεδριάσεως τὰ μέλη ὀφείλουσι νὰ ὀρκισθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Ἐυαγγελίου, ὅτι θὰ ἐκτελέσωσι μετ' ἀμεροληψίας καὶ εἰλικρινείας τὸ καθήκον των. Τὸ Συμβούλιον δύναται, ἂν παρίσταται ἀνάγκη, ν' ἀναθέσῃ καὶ εἰς ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεχθησομένους πραγματογνώμονας νὰ μελετήσωσι βαθύτερον τὴν διαφορὰν καὶ νὰ ὑποβάλλωσι σχετικὴν ἔκθεσιν, ἐντὸς ἐκ τῶν προτέρων ὀρισθησομένης προθεσμίας. Ἐνθὺς ὡς τὸ Συμβούλιον ἀποπερατώσῃ τὴν μελέτην τῆς διαφορᾶς, ὁ πρόεδρος αὐτοῦ καλεῖ τὰ διίστάμενα μέρη νὰ συμβιβασθῶσι, πρὶν ἢ τὸ Συμβούλιον ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασίν του. Ἄν τοῦτο δὲν ἐπιτευχθῇ, καὶ ἐντὸς 10 ἡμερῶν ἀφ' ἧς ἐπελήφθη ἀρχικῶς τῆς ἐρεῦνης τῆς διαφορᾶς, τὸ Συμβούλιον ὀφείλει νὰ ἐκδώσῃ κατὰ πλειοψηφίαν τὴν ἀπόφασίν του ἠτιολογημένην. Ἡ μειοψηφία δύναται νὰ διατυπώσῃ τὰς σκέψεις τῆς ἐν τῇ ἀποφάσει.

Ἄν διὰ τῆς ἐκδόσεως ἀποφάσεως δὲν ἐπιτευχθῇ ὁ συμβιβασμὸς τῆς διαφορᾶς καὶ ἢ συμφιλίωσις μεταξὺ τῶν μερῶν, δύναται τὸ ἐν καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ διακοπῇ ἢ ἐργασία ἢ ἐπέλθῃ ἄλλη μεταβολὴ εἰς τοὺς ὅρους τῆς διεξαγωγῆς αὐτῆς, νὰ ἐκκαλέσῃ, ἐντὸς 5 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως, τὴν ἀπόφασιν, εἰς τὸ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας ἐδρεῦον Συμβούλιον Διαιτησίας. Ἡ ἔφεσις ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου Συμβιβασμοῦ. Τὸ Συμβούλιον Διαιτησίας καταρτίζεται δι' ἐν ἔτος ἀποτε-

λεῖται δὲ ἐξ ἐνὸς Ἀρεοπαγίτου (1) ὑποδεικνυομένου ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστ. Συμβουλίου, ὡς προέδρου, τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας καὶ τοῦ τμηματάρχου τῆς Ἐργασίας ὡς μελῶν, συμπληροῦται δὲ δι' ἐνὸς ἀντιπροσώπου τῶν ἐργατῶν καὶ ἑτέρου τοιούτου τῶν ἐργοδοτῶν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐν τῇ ὑπὸ κρίσει διαφορᾷ.

Τὸ Συμβούλιον Διαιτησίας συνερχόμενον ἐντὸς 5 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐφέσεως, ἐπιλαμβάνεται τῆς ἐκ νέου μελέτης τῆς διαφορᾶς καὶ ἐκδίδει νέαν ἀπόφασιν ἐπικυροῦσαν ἢ μεταρρυθμίζουσαν τὴν τοῦ Συμβουλίου Συμβιβασμοῦ τοιαύτην.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Συμβουλίου Διαιτησίας εἶνε ἀνέκλητος, ἰσχύει δὲ ἐπὶ ἐν ἔτος, μὴ ἐπιτρεπομένης νέας προσφυγῆς διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἐνώπιον ἀμφοτέρων τῶν Συμβουλίων, πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς ἀνωπροθεσμίας. Τὸ Συμβούλιον Διαιτησίας δύναται νὰ καθορίσῃ καὶ βραχύτερον χρόνον ἰσχύος τῆς ἀποφάσεώς του, οὐχὶ ὅμως κάτω τῶν 3 μηνῶν.

Ἄν οἱ ἐργάται ἢ οἱ ἐργοδοταὶ δὲν θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ἱκανοποιημένους ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου Διαιτησίας καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ διακόψωσι τὴν ἐργασίαν ἢ ν' ἀποχωρήσωσιν ἐξ αὐτῆς, δύναται νὰ πράξωσι τοῦτο, ἀφοῦ προηγουμένως γνωστοποιήσωσι τὴν τοιαύτην πρόθεσιν των εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας, δι' ἔγγραφου δηλώσεώς των, περιλαμβανούσης ὀνομαστικῶς ἕνα ἕκαστον τῶν δηλούντων. Ἡ τοιαύτη δηλώσις δέον νὰ κοινοποιῆται καὶ πρὸς τὸν ἕτερον τῶν ἐνδιαφερομένων (ἐργάτας ἢ ἐργοδοτάς). Μετὰ τὴν κοινοποίησιν τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω δηλώσεως ἢ διακοπῆ τῆς ἐργασίας, διὰ τοῦ κλεισίματος τοῦ ἐργοστασίου ἐκ μέρους τῶν ἐργοδοτῶν, ἢ ἢ ἀποχώρησις ἐκ τῆς ἐργασίας ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν, δὲν δύναται νὰ γείνη πρὶν ἢ παρέλθῃ χρονικὸν διάστημα 20 τοῦλάχιστον ἡμερῶν. Δύναται ὁ Ὑπουργὸς τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ νὰ κανονίσῃ καὶ τμηματικῶς τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας ἀποχώρησιν τῶν ἐργατῶν, μετὰ τὴν πάροδον τῆς ἀνωτέρω προθεσμίας ἢ καὶ πρό, κατὰ τρόπον ὅστε ἢ ἐπιχειρήσις νὰ μὴ μείνῃ ἐκτεθειμένη.

Ἐν κρίσει περιπτώσει σκοπὸς ἐνὸς τοιούτου νόμου δὲν θὰ ἦτο νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἐργοδοτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ κλείσῃ τὸ κατάστημά του ἢ τὸν ἐργάτην ν' ἀποχωρήσῃ τῆς ἐργασίας. Ἀμφότεροι θὰ δύνανται νὰ πράξωσι τοῦτο ἐφ' ὅσον ἢ ἀπόφασις των στηρίζεται εἰς αἷτια ἄσχετα πρὸς τὴν ὑπὸ κρίσιν διαφορὰν.

Διὰ τὰς ἐργασίας καὶ ὑπηρεσίας τὰς μὴ χαρακτηριζόμενας ὡς δημοσίου συμφέροντος καὶ κοινωνικῆς ὠφελείας, ἢ προσφυγῆ εἰς τὰ Συμβούλια Συμβιβασμοῦ καὶ Διαιτησίας εἶνε προαιρετικῆ. Δύναται ὅμως ὁ Ὑπουργὸς τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας νὰ ζητήσῃ τὴν παραπομπὴν τῆς διαφορᾶς εἰς τὰ Συμβούλια ἂν πρόκειται περὶ ἐργασίας δυναμένης νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς δημοσίου συμφέροντος καὶ κοινῆς ὠφελείας.

Ποινάι. Εἰσάγεται δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως ἐνώπιον τοῦ Πλημμε-

(1) Μετὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατίας θὰ ἦτο ὀρθότερον ἀντὶ τοῦ Ἀρεοπαγίτου νὰ ὀρίζεται ἐν τῶν μελῶν αὐτοῦ.

λειωδικείου πᾶς ἐργοδότης ἢ ἐργάτης ἀρνούμενος νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἀνωτέρω διατάξεις, τιμωρεῖται δὲ διὰ φυλακίσεως 15 ἡμερῶν μέχρι ἐνὸς ἔτους καὶ προστίμου ἀπὸ 25 δραχ. μέχρι 10 χιλιάδων δραχμῶν. Ἐὰν ὁ ἀρνούμενος νὰ συμμορφωθῇ εἶνε σωματεῖον ὁ πρόεδρος καὶ τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον θεωροῦνται προτίτως ὑπεύθυνα.

Ἡ πεινὴ ἐπιβάλλεται ἠδὲ ἐπιβλήθη εἰς τοὺς προέδρους καὶ τὰ διοικητικὰ συμβούλια τῶν σωματείων ἐργοδοτῶν ἢ ἐργατῶν τὰ ὁποῖα θὰ ἐφορῶντο ὀργανοῦντα ἢ ἐνθαρρύνοντα τὴν ὀργάνωσιν ἀπεργιῶν.

Ἐπίσης τιμωρεῖται κατὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ πᾶς ὅστις ἐξεγείρει ἢ ἐνθαρρύνει τοὺς ἐργάτας ἢ τοὺς ἐργοδότης πρὸς ἀπεργίαν.

Δὲν εἶμεθα ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι πιστεύουσιν ἀκραδίως ὅτι τὸ ἐργατικὸν ζήτημα δύναται νὰ λυθῇ μόνον διὰ νόμον. Τὸ ἐργατικὸν ζήτημα εἶνε πρὸ παντὸς ζήτημα ἢ θύλακος ἀντιλήψεως. Τὴν νομικὴν ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους ἐπιζητοῦμεν ὅπως δι' αὐτῆς δημιουργηθῇ ἢ ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητος διέξοδος πρὸς δημιουργίαν τῆς ἠθικῆς ταύτης ἀντιλήψεως μεταξὺ τῶν ἀντιτιθεμένων συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, κεφαλαίου καὶ ἐργασίας. Τὰ νομικὰ μέσα βεβαίως δὲν εἶνε ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μόνον δύναται νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν κοινωνικὴν εἰρήνην, ἀνευ κοινῆς καὶ ἀμοιβαίας προσπάθειας πρὸς συμβιβασμὸν καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ἐξίλειψιν τῶν κρατουσῶν κεκλιμένων ἰδεῶν περὶ πάλης τῶν τάξεων. Οἱ ἐργοδοταὶ ὀφείλουσι νὰ ἐννοήσουν ὅτι οἱ ἐργάται τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ἔχουσιν ἀνάγκης περισσοτέρας καὶ ἀνωτέρας ἐκείνων ἃς εἶχον οἱ πρὸ δεκαετίας τοιοῦτοι καὶ ὅτι εὗρισκονται εἰς ἀπείρως ὑψηλότερον διανοητικὸν ἐπίπεδον ἢ ἐκεῖνοι. Ὁ ἐργάτης σήμερον δὲν εἶνε ὁ ἀφανὴς συντελεστὴς τῆς ἄλλοτε ἐποχῆς. Ἐπιθυμῶ καὶ δικαίως ν' ἀγνωψῇ τὴν κοινωνικὴν του ὑπόστασιν καὶ πρὸς τοῦτο μορφοῦται καὶ ἐργάζεται ἀόλητος. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐργάται ὀφείλουσι νὰ παραιτηθῶσιν ὀρισμένων παραλόγων καὶ ὑπερβολικῶν ἀπαιτήσεών των, νὰ ἔχωσι δὲ πρὸ παντὸς ὑπ' ὄψει ὅτι τὸ σήμερον τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὴν ἐργάζονται, εἶνε ταυτοχρόνως κοινὸν συμφέρον καὶ αὐτῶν καὶ τοῦ ἐργοδότη, ἀλλὰ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Ὅταν ἡ διανοητικότης τῶν τε ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν προσανατολισθῇ πρὸς τὰς ἀντιλήψεις ταύτας, ἐκάτερον ἐκ τῶν μερῶν ἀποκτήσῃ συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν καθηκόντων του, ἐργατικὸν ζήτημα δὲν θὰ ὑφίσταται πλέον. Θὰ λυθῇ ἄρ' ἐαυτοῦ.

Γ. Α. ΣΠΙΕΤΣΙΩΤΗΣ

Ἡ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ὡς εἰς προηγούμενον ἄρθρον μου ἐξέθεσα (Μέλλον ἀρ. 16) ἡ ἀπὸ αεροπορικῆς ἀπόψεως γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος εἶνε τοιαύτη ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸ Κράτος τὴν ταχεῖαν καὶ ἀποτελεσματικὴν μεριμναν ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῶν αεροπορικῶν αὐτοῦ συγκοινωνιῶν πρὸς ὀλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν Μεσόγειον.

Ἐὰν παρίδωμεν τὴν μόρφωσιν τοῦ προσωπικοῦ ὅπερ θ' ἀπαιτηθῇ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συγκοινωνιῶν τούτων, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ἡ μελέτη τῶν μέτρων διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ προσωπικοῦ εἶνε μᾶλλον εἰδιωτέρας φύσεως, εἶνε φανερόν ὅτι ἀπομένει ἐν πρώτοις ἡ παρασκευὴ τοῦ ἀπαιτηθησομένου ὕλικου, ἐξ ἄλλου δὲ διοικητικὰ τινα μέτρα ἀπαραίτητα οὐ μόνον πρὸς ὅσον οἷόν τε καλλίτεραν ἐξυπηρέτησιν τῶν αεροπορικῶν συγκοινωνιῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκμετάλλευσιν τῆς ἐξαιρετικῆς ταύτης, ὡς ἐξέθεσα εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον μου, γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν παρασκευὴν τοῦ ὕλικου, τῶν αεροπλάνων ἢ ὑδροπλάνων δηλαδή, νομίζω ἀπαραίτητον ὅπως ἰδρυθῇ ἐν Ἑλλάδι ἐργαστάσιον κατασκευῆς τοιοῦτων μηχανημάτων. Κατ' ἀρχὴν οικονομολογικὴν τὸ Κράτος, ὅπερ ἀπολύτως ἐξεταζόμενον τοῦ πράγματος εἶνε καὶ βιομηχανὸς καὶ ἔμπορος, ἀπνεχεῖ ἐπομένως ἵταν κατέρχεται εἰς τὸν συναγωνισμόν, ἐν τούτοις ἔχει τὸ καθήκον νὰ ἐπιλαμβάνηται αὐτὸ τοῦτο τῶν ἐπιχειρήσεων ἐκείνων αἵτινες δὲν εἶνε ἐπωφελεῖς καὶ ἐπομένως καὶ προσिताὶ εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν. Δεδομένου ἐπομένως ὅτι ἄρ' ἐνὸς μὲν εἶνε ἀπόλυτος ἀνάγκη ἀναπτύξεως τῆς αεροπορίας παρ' ἡμῖν, ἐξ ἄλλου δὲ ὅτι αὕτη δὲν ἔχει ἤδη τεθῆ παρ' ἡμῖν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν χρῆσιν, εἶνε φανερόν ὅτι εἰς τὸ Κράτος ἀπόκειται ἡ μεριμνα τῆς κατασκευῆς ἐργοστασίου κατασκευῆς ἐν Ἑλλάδι. Ἡ συνήθης ἀντίρρησις διὰ τὴν ὀργάνωσιν πάσης σχεδὸν βιομηχανίας παρ' ἡμῖν, ὅτι δηλαδή δὲν ὑπάρχουσιν αἱ πρῶται ὕλαι, δὲν ἰσχύει οὐσιασδῶς διὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην, διότι αἱ διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν αεροπλάνων ἀπαιτούμεναι πρῶται ὕλαι εἶνε ἐλαχίστης σχετικῶς πρὸς τὸ ὅλον μηχανήμα ἀξίας, ὥστε ἡ ἀξία τῆς μεταφορᾶς τῶν πρώτων ὕλων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς νὰ ἐπηρεάσῃ ἐλάχιστα. Ἀκόμη καὶ αὐτῶν τῶν κτητῆρων ἢ κατασκευῆ εἰς τὸ μέλλον πιθανῶς νὰ καθίσταται δυνατὴ ἐν ταῦθα ἐξαγοραζόμενων τῶν σχετικῶν προνομίων. Σημειωτέον ὅτι τὸ μέγα πλεονέκτημα ὅπερ θὰ παρουσίαζεν ἡ ἵδρυσις ἐργοστασίου κατασκευῆς αεροπλάνων καὶ ὑδροπλάνων παρ' ἡμῖν εἶνε ὅτι θὰ παρεῖχε στάδιον μελετῶν καὶ ἐρευνῶν ἑλληνικῶν καὶ πεδίον ἀναπτύξεως ἐπὶ τῆς αεροπορίας εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν ἑλληνικὴν μηχανικὴν εὐφυίαν. Τὴν γνώμην ταύτην πρὸ ἔτων καὶ ἐμβρυοδῶς μοι εἶχεν ἀναπτύξῃ ὁ ἀτι-

χῆσας ἀεροπόρος Μωραϊτίνης καὶ σήμερον τὴν αἰσθάνομαι ἐξελιχθει-
σαν εἰς πραγματικὴν ἑλληνικὴν ἀνάγκην. Εἶνε φανερόν ὅτι ἡ ναυτικὴ
ὑπηρεσία εἶνε ἐνδεδειγμένη ὅπως ἔχη ἀρμοδιότητα ἐπὶ τοιοῦτου
ἐργοστασίου, ἄτε τοῦ ναυτικοῦ ἐκ τῆς φύσεώς του σχετιζομένου πρὸς
τὴν μηχανικὴν ἐργασίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ ἤδη τὴν διοικητικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἀεροπορίας ἐν
Ἑλλάδι, τὸ Κράτος ὀφείλει ἐπίσης νὰ ἀπασχοληθῇ ἐγκαίρως, κατόπιν
μάλιστα τῆς διὰ διεθνούς συμβίσεως ἀναγνωρίσεως τῆς ἀεροπορίας ὡς
διεθνούς μέσου ἐπικοινωνίας. Δεδομένου ὅτι ἡ προσγείωσις καὶ ἀπο-
γείωσις τῶν πτητικῶν μηχανῶν εἶνε δυσχερὴς καὶ μόνον ἐν καιρῷ
ἡμέρας εὐχερῆς, λόγῳ δὲ τῆς μακρᾶς σχετικῶς πτητικῆς ἐνεργείας αὐτῶν
δὲν εἶνε ἱκανὰ νὰ πλέωσιν ἢ νὰ προσγειῶνται ἢ ἀπογειῶνται νύκτωρ,
ἀλλ' ὅτι πρέπει τὰ μακρὰ αὐτῶν ταξείδια νὰ γίνωνται ἀπαραιτήτως
μετὰ διακοπῶν. καθίσταται ἀπαραίτητον ὅπως ὀργανωθῶσι λιμένες
ἀεροπορικοί, ἀνάλογοι πρὸς τοὺς ναυτιλιακοὺς λιμένας, εἰς οὓς τὰ
ὑδρο-ἀεροπλάνα καὶ τὰ ὑδροπλάνα νὰ προσγειῶνται, νὰ εὐρίσκωσι κα-
ταφύγιον ἐκ τῶν καιροκαιριῶν, νὰ διανυκτερεύωσι καὶ νὰ ἐκτελῶσι τὰς
τυχόν ἀναγκαίας ἐπισκευάς των. Ἡ ὀργάνωσις τῶν λιμένων τούτων
πρέπει διὰ νομοθετήματος νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς δικαίωμα τοῦ Κράτους
τῶν δήμων ἢ κοινοτήτων εἰς τοὺς λιμένας δὲ τούτους, οἵτινες πρέπει
νὰ εὐρίσκωνται εἰ δυνατόν πλησίον εἰς πόλεις μεγάλας, ὅθεν οὔτοι, ὡς
οἱ κοινοὶ ναυτιλιακοὶ λιμένες νὰ ἀντλῶσι τὴν ζωὴν, πρέπει νὰ λει-
τουργῇ ὀργανωμένη ἀεροπορικὴ τιμητικὴ ὑπηρεσία, ἀνάμοιος πρὸς
τὴν τῶν κοινῶν λιμένων, ὡς ἐπίσης, ἐννοεῖται καὶ λιμενικὸν ταμεῖον.
Εἰς τοὺς λιμένας τούτους θὰ ἠδύναντο νὰ νηολογοῦνται παντός εἴδους
πτητικαὶ μηχαναί, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀνήκουν εἰς ἐταιρείας, εἰς αὐτὰ δὲ
θὰ ἐνεπιστεύετο καὶ τὸ καθήκον τῆς παροχῆς τῶν μετεωρολογικῶν
πληροφοριῶν καὶ τῆς ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως τῶν σταθμῶν ἀσυρ-
μάτου ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας καὶ φωτισμοῦ τῶν ἀεροπορικῶν σταθ-
μῶν καὶ λιμένων διὰ φάρων πρὸς χρῆσιν τῶν ἀεροπλοίων, ἅτινα ἐκεῖ
θὰ εὐρισκόν καὶ ἀγκυροβόλιον κατάλληλον, ὁποῖον σήμερον ἐπιτυχῶς
ἔχει δοκιμασθῆ, ἴσως δ' εἰς τὸ μέλλον καὶ κατάλληλα ὑπόστεγα.

Ταῦτα πρὸς γενικὴν συμπλήρωσιν τοῦ προγενεστέρου μου ἀρθρου.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Δ. ΡΕΔΙΑΔΗΣ

ΕΓΓΡΑΦΕΙΤΕ ΟΛΟΙ

ΕΙΣ ΤΟ

ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

ΑΙ ΣΥΜΜΑΧΙΚΑΙ ΕΡΙΔΕΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΝΟΜΗΝ ΤΩΝ ΠΛΟΙΩΝ

Τὸν ὄραϊον μῦθον τοῦ Λαφοντέν περὶ τοῦ γνωστοῦ συνεταιρισμοῦ
τοῦ λέοντος μετὰ τῆς ἀγελάδος τῆς αἰγῆς καὶ τοῦ προβάτου ἐνθυμίζου-
σιν αἱ ὑστερικαὶ κραυγαὶ τῶν Γαλλικῶν ἐφημερίδων ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζή-
τημα τῆς διανομῆς τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν Κεντρικῶν Δυνάμεων.

Πλήρης ἱερᾶς ἀγανακτήσεως ὁ Γαλλικὸς Τύπος ἐπιτίθεται κατὰ τῶν
συμμάχων κυβέρνησεων αἵτινες κατακρατοῦσι δι' αὐτὰς τὸ μέγιστον
μέρος τῶν κερδῶν τοῦ πολέμου δίδουσαι κυριολεκτικῶς ψυχία τινα ἐκ
τῆς κλήρους πλουσιῶν ἐδεσμάτων τραπέζης των εἰς τὴν τόσα ὑποστάσαν
ἐκ τοῦ πολέμου τούτου Γαλλίαν.

Ὅπως ἐκ τῶν ὑπὲρ τὰ δύο καὶ ἡμίση ἑκατομμύριων τόννων ἐμπορι-
κῶν πλοίων τῆς Ἑλλάδος ἀπώλεσε διαρκούντος τοῦ πολέμου περὶ τὸ
ἑκατομμύριον τόννων, δὲν ἠδύνατο δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ
νὰ ἀναπληρώσῃ ὅπωςδῆποτε καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων τὰς ἀπωλείας τῆς τῆς
διότι πάντα τὰ ναυπηγεῖα αὐτῆς εἶχε μετατρέψῃ κατὰ τε τὸ ἐμφυ-
χον καὶ ἄμφυχον ὕλικόν εἰς πολεμικὰ ἐργοστάσια διὰ τὴν ἀπαραίτητον
ἐπάρκειαν τοῦ ὕλικου τοῦ πολέμου.

Τούναντίον ἡ Ἀγγλία ἐκ τῶν εἴκοσι καὶ δύο ἑκατομμυρίων τόννων
τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ ἀπώλεσε μὲν κατὰ τὸν πόλεμον περὶ τὰ
ἑκατομμύρια τόννων ἀνεπλήρωσεν ὅμως τὰς ἀπωλείας τῆς κατὰ
τὸ δυνατόν ναυπηγοῦσα ἐκείστοτε νέα σκάφη ὧν τὸ σύνολον ὑπερέβη
τὰ πέντε ἑκατομμύρια τόννων.

Ἀμα ὡς ἦλθεν ἐπὶ τάπητος τὸ ζήτημα τῆς διανομῆς τῶν ἐμπορικῶν
πλοίων τῶν ἠττηθέντων ἀντιπάλων ἡ Γαλλία μετὰ πολλὰς διαπραγ-
ματεύσεις ἐπέτυχε κατὰ τὴν αποφασισθεῖσαν προσωρινὴν διανομὴν νὰ
λάβῃ εἰς τὴν κατοχὴν τῆς πλοῖα χωρητικότητος πεντακοσίων πεντή-
κοντα χιλιάδων τόννων κατ' ἀναλογίαν ὅπωςδῆποτε δικαίαν τῶν κατὰ
τὸν πόλεμον ἀπωλειῶν αὐτῆς. Δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ ἀπολαύσῃ ἀνε-
νόγητος μέχρι τῆς σήμερον τοῦ ἐπιθλοῦ τούτου τῆς νίκης τῆς διότι
οἱ λέοντες τοῦ μύθου τοῦ Λαφοντέν, διότι ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶνε
οὔτοι δύο καὶ οὐχὶ εἷς, ἡ Ἀγγλία δὲλονότι καὶ αἱ Ἑνωμένα Πολι-
τεῖαι τῆς Ἀμερικῆς συνῆραν ἰδίαν σύμβασιν κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ σύμ-
μαχοὶ Δυνάμεις ὑποχρεοῦντο ν' ἀναγνωρίσωσιν ὡς ἔγκυρον τὴν κα-
τάσχισιν τῶν ἐντὸς τῶν λιμένων αὐτῶν κρατηθέντων ἐχθρικῶν πλοίων
κατὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ πολέμου! Κατὰ τὴν σύμβασιν ταύτην αἱ Ἑνω-
μένα Πολιτεῖαι αἵτινες κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου δὲν εἶχον
ἀπολέσει πλοῖα πλέον τῶν διακοσίων πεντήκοντα χιλιάδων τόννων,
κατεκρίτησαν τοιαῦτα ὑπερέξακοσίων χιλιάδων τόννων, ὅσα δηλαδὴ

εἶχον καταφύγει κατὰ τὴν οὐδετερότητα τῆς Β. Ἀμερικῆς εἰς τοὺς λιμένας αὐτῆς ἐχθρικά πλοῖα. Ἐν δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων Δυνάμεων ἡ Ἀγγλία κατεκράτησεν πλοῖα ἐπίσης ἑξακοσίων χιλιάδων τόννων καὶ ἡ Ἰταλία ἑκατὸν πενήκοντα χιλιάδων τόννων. Καὶ ἡ Γαλλία; Εἰς τοὺς Γαλλικοὺς λιμένας εὐρέθησαν πλοῖα μόνον τεσσαράκοντα χιλιάδων τόννων καὶ ταῦτα ἔδικαιούτο νὰ κρατήσῃ αὐτὴ συμριόνως πρὸς τὴν μη σφείσαν σύμβασιν!

Ἐδυνχῶς ὅμως αἱ συνομιλοῦσασαι τὴν σύμβασιν ταύτην δύο Δυνάμεις δὲν ὁμοιάζον καθ' ὅλοκληρίαν μὲ τὸν λέοντα τοῦ μύθου ὅστις τὴν πρώτην τυχοῦσαν εἰς τὰ δίπτυα τῆς ἐταιρίας ἔλαφον κατένειμε μὲν δικαίως εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη κατέφαγε ὅμως μόνος καὶ τὰ τέσσαρα, καὶ κατανοήσασαι ὅτι αὐταὶ αἱ ἀγωνισθεῖσαι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης κτλ. κτλ. θὰ κατεκρίνοντο οὐχὶ ἀδικαιολογῆτως ὑπὸ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου διὰ τὴν τοιαύτην διανομὴν τῶν κερδῶν τοῦ πολέμου ἀνεκοίνωσαν εἰς τὴν Γαλλικὴν κυβέρνησιν ὅτι ἐπειδὴ αἱ τεσσαράκοντα χιλιάδες τόννοι εἶνε ὀλίγοι νὰ κρατήσῃ ἐκ τῆς γενομένης προσωρινῆς διανομῆς, τῆς πρὸ τῆς Ἀγγλοαμερικανικῆς συμβάσεως, διακοσίους πενήκοντα χιλιάδας τόννους καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ τοῖς ἄλλοις τριακοσίοις, διὰ νὰ τοὺς διαμοιράσῃ προικριανῶς καὶ αὐτοὺς ἡ Ἀγγλία μετὰ τῆς Ἀμερικῆς!

Διαμαρτύρεται, συνεπεὶα τούτου, οὐχὶ βεβαίως ἀδίκως ὁ Γαλλικὸς τύπος καὶ ἐν τῷ Γαλλικῷ καινοβουλίῳ σφοδρὰ ἔλαβε χώραν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ συμμαχικοῦ τούτου σκανδάλου, πλὴν αἱ συζητήσεις καὶ αἱ διαμαρτυρίαι ὄχι μόνον δὲν εἶνε προωρισμένα νὰ φέρωσι πρακτικὸν π. ἀποτέλεσμα ἀλλὰ τοῦναντίον ἐκίνησαν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν ὡς φαίνεται τῶν φίλων συμμάχων καθόσον εἰς τὰς ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως γενομένας παραστάσεις ἀντετάχθη ἀπόλυτος ἀδυναμία διὰ τὴν μεταβολὴν τῶν ὅρων τῆς συμβάσεως καὶ ἐδηλώθη κατηγορηματικῶς ὅτι ἐὰν ἡ Γαλλία δὲν ἠρκεῖτο εἰς τὴν ὑπὸ τῶν συμμάχων αὐτῆς γενομένην δωρεάν ἡ Ἀγγλία θὰ ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ κρατήσῃ τὰ εἰς τὰ ναπηγεῖα αὐτῆς διὰ λογαριασμὸν τῆς Γαλλίας ναυπηγούμενα πλοῖα καὶ ἐπιπλέον νὰ διακόψῃ τὴν παροχὴν γαιανθράκων εἰς αὐτήν!

Τὸ πλῆγμα ὄντως εἶνε βαρὺ, καθιστᾷ δὲ αὐτὸ αὐτόχρημα ἀνυπόφορον τὸ γεγονὸς ὅτι ἄλλαι χώραι αἵτινες μὴδὲν ἢ ἐλάχιστα συνεισέφερον εἰς τὸν πόλεμον εὐρέθησαν δυνάμει τῆς συμβάσεως ἐν τῇ κατοχῇ ἐχθρικών πλοίων χιλιάδων τόννων ὡς λ. γ. ἡ Βραζιλία ἣτις κατέσχε πλοῖα διακοσίων πενήκοντα περίπου χιλιάδων τόννων, μόνον διότι τόσα εἶχε τὴν καλὴν τύχην νὰ εὐρεθῶσιν εἰς τοὺς λιμένας αὐτῆς κατὰ τὴν ἐναρξίν τῶν ἐχθροπραξιῶν! Εἶνε πράγματι λυπηρὸν ὅτι Κράτη ἀτινά ὡς διεκήρυξαν διεξήγαγον λυγρὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης κτλ. κτλ. τόσον ἀδικοῦσι τὸ προτοστατήσαν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον σύμμαχον Κράτος.

Ἄλλ' ἐὰν τοῦτο εἶνε λυπηρὸν διὰ τοὺς Ἕλληνας, εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, χωρὶς νὰ παύῃ φυσικῶς ποτὲ νὰ εἶνε τοιοῦτον, παρὰ γὰρ καὶ τὴν ἐντύπωσιν ἄλλων συναισθημάτων ἐφ' ὅσον δὲν τυγχάνει ἄγνωστον δι

οἶαν τακτικὴν μετέρχονται κατὰ τῆς Γαλλίας οἱ ἰσχυρότεροι αὐτῆς σύμμαχοι τὴν αὐτὴν μετήλθεν αὐτὴ πολὺ πρότερον κατὰ ἀσθενεστέρον αὐτῆς ἐπίσης συμμάχου, τῆς χώρας ἡμῶν. Διότι ἐκτὸς ἀρχαίων ἑλληνικῶν πλοίων ὧν δὲν ἠδυνήθη μέχρι καὶ τῆς σήμερον νὰ κάμῃ χρῆσιν τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος παρ' ὅλην τὴν ἀνάγκην ἣν ὑφίσταται, καὶ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα ἀνήκοντα εἰς τὰς ἐχθρικός δυνάμεις ἀφιρέθησαν ὑπὸ τῶν Γαλλικῶν ἀρχῶν ἐξ Ἑλληνικῶν λιμένων εἰς οἷς εὐρέθησαν, οὐχὶ πρὸς προσωρινὴν κοινὴν συμμαχικὴν χρῆσιν ἀλλὰ πρὸς ὀριστικὴν ἀπόκτησιν αὐτῶν κυρωθεῖσαν δι' ἀποφάσεως ἐιδικοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῇ βάσει δῆθεν τῆς διεθνοῦς Νομολογίας ἐπὶ παρεμφερῶν περιπτώσεων (Cour des Prises et Haute Cour des Prises d. Japon 26 Mai 1904 et 30 Mai 1905. Affaire Gaterinoslaw et Mikd-n) αἵτινες ὅμως οὐδεμίαν ἔχουσι ἀναλογίαν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

* * *

Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τῆς ἀνίσου διανομῆς τῶν ἐχθρικών σκαφῶν ἀφιέρωσε πρότινος ὀλίγας γραμμὰς Ἀθηναϊκὸν φύλλον ἡ Ἐφημερὶς τοῦ Χρηματιστηρίου παρατηρήσασα λίαν εὐλόγως ὅτι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος πραγματικὴν ὑφίσταται ἀδικίαν ἐν τῇ διανομῇ τῶν πλοίων τῶν ἐχθρικών Δυνάμεων. Εἰς τὰς παρατηρήσεις ταύτας εὐηρεστήθη ν' ἀπαντήσῃ διὰ συντόμον ἐπιστολῆς του εἰς τῶν κ. γ. Γραμματέων τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς Πρεσβείας παραπέμψας εἰς τὴν μακρὰν ἀπάντησιν ἣν ἔδωκαν οἱ «Καιροὶ» τοῦ Λονδίνου εἰς τὰς αἰτιάσεις τῶν Γαλλικῶν ἐφημερίδων προσθέσας συγχρόνως ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἰσχύουσι προκειμένου περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ναυτιλίας.

Θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ὁ Ἄγγλος διπλωμάτης νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ Λονδίνου φύλλου δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀνεύρωμεν οὐδὲ πόρρωθεν ὑπαινιγμὸν τινα ὅστις νὰ παρέχῃ τὸ ἐνδός μου ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα ἰσχύουσι καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ναυτιλίαν. Ἡ βᾶσις τῆς ἀπαντήσεως τῶν «Καιρῶν» ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι κατὰ τὰς Ἀγγλικὰς ἀντιλήψεις ἡ Γαλλία ἔλαβε ποσὸν τόννων ἀνώτερον ἐκείνου ἃπερ λαμβάνει ἡ Ἀγγλία ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀπολείας ἐκατέρας τῶν χωρῶν τούτων. Οὐδὲν πέραν τούτου. Ἔχει ὁ κ. γραμματεὺς τὴν πληροφῶριαν ὅτι καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα θὰ δοθῇ κατὰ τὸ αὐτὸ ἢ τὸ ἀνάλογον ἔστω μέτρον ἢ προσήκουσα ἀποζημίωσις ἐν σχέσει πάντοτε πρὸς τὰς τεραστίας ζημίας ὡς ὑπέστη μείζονας παντὸς ἄλλου συμμαχικοῦ Κράτους, ἡ Ἑλλάς; Ἐν τῇ τοιαύτῃ περιπτώσει τοῦτο ἔσεται καὶ γενναῖον καὶ δίκαιον ἐκ μέρους τῶν μεγάλων συμμάχων μας. Δυστυχῶς ὅμως τὰ γεγονότα τὰ προτρέξαντα τῶν σημερινῶν συζητήσεων καὶ ἀντεγκλήσεων παρέχουσι τὸ ἐνδός μου ὅτι ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον θέλει συμβῆ, καὶ ὁ Ἄγγλος διπλωμάτης λέγων ὅτι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ναυτιλίαν προβάλλει κατ' ἄμεσον συλλογισμὸν τὴν εὐγενῆ του μόνον καὶ ἀφιλοκερδῆ πρόθεσιν.

Εἶνε ἀτυχῶς γνωστὸν ὅτι οὐ μόνον κατὰ τὴν γενομένην προσωρινὴν διανομὴν τῶν ἐχθρικών σκαφῶν οὐδὲ φορηγίδα τινα ἔλαβε ἡ Ἑλλὰς, ἀλλὰ καὶ πλοῖα αὐτῆς κατακρατοῦνται ἐτι ὑπὸ τῶν συμμάχων πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἰδίων ἀναγκῶν καθ' ἣν στιγμὴν τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἔχει ὑπερτάτην ἀνάγκην αὐτῶν. Εἰς ἐπίμετρον δὲ ἐξεδόθη ἡ ἀκατανόητος ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου τῶν Λειῶν τῆς Γαλλίας⁽¹⁾ ἡ στηριχθεῖσα ἐν σωτηρίῳ χιλιοστῶ ἑνεακοσιοστῶ δεκάτῳ ὀγδόῳ ἔτει εἰς τῆς Οἰκουμένης τοῦ 1681 ἐν σχέσει πρὸς τὰ εἰς Ἑλληνικοὺς λιμένας εὐρεθέντα δέκα Γερμανικὰ καὶ τρία Αὐστριακὰ ἀτιμολοῖα. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην τὰ πλοῖα ταῦτα τὰ καταφυγόντα ἢ εὐρεθέντα εἰς τοὺς Ἑλληνικοὺς λιμένας εἶνε καλὴ λεία τῶν Γαλλικῶν ναυτικῶν δυνάμεων καὶ συνεπῶς καλῶς ἐπράξαν αἱ Γαλλικαὶ ἀρχαὶ ἀραιρέσαι ταῦτα ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν λιμένων! Τοιοῦτοτρόπως κατὰ τὴν πρωτότυπον ταύτην ἀπόφασιν ἡ Ἑλλὰς δὲν δικαιούται οὔτε κατὰ τοὺς κοινοτάτους κανόνας τοῦ Ναυτικοῦ διεθνοῦς δικαίου νὰ ἐγείρῃ ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν εἰς τοὺς λιμένας αὐτῆς εὐρεθέντων πλοίων τούτων, ἀλλ' οὔτε καὶ κατὰ τὴν ἀνωτέρω μνησθεῖσαν σύμβασιν, δι' ἧς ὡς ἐρρέθη καὶ αὐτὴ ἡ Βραζιλία ἀποκτᾶ πλοῖα ὑπερδιακοσίων χιλιάδων τόνων, δύναται νὰ λάβῃ τὴν κατοχὴν τῶν δέκα καὶ τριῶν πλοίων τούτων, διότι ταῦτα ἐκρῆχθησαν ἤδη καλὴ λεία τῶν Γαλλικῶν ναυτικῶν δυνάμεων, ἐπὶ τῇ βίαιῃ περιεργωτάτῳ ἔντως δικαιολογιῶν καὶ ἐπαχειρημάτων καὶ ἄνευ ἀντιρρήσεως τινος ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς καθιστᾶ ἐπὶ μᾶλλον παράδοξον τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διότι ἐνῶ εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐσχάτως τὸ κῆρος τῆς Ἑλληνικῆς διπλωματίας ἔχει ὑπερβῆ τὰ στενὰ ὅρια τοῦ Βασιλείου καταστὰν παγκόσμιον, ἐν τούτοις ἐπὶ τοῦ ζωτικωτάτου τούτου ζητήματος δὲν ἠδυνήθη αὐτὴ ὅχι νὰ ὑψώσῃ φωνὴν διαμαρτυρίας ἐν ὀνόματι τοῦ ἀσπτόλως κατακατουμένου δικαίου αὐτῆς ἐπὶ παραβίασει αὐτῶν τούτων τῶν διεθνῶν κανόνων, ἀλλὰ οὔτε νὰ ἀρθρώσῃ πᾶν λέξιν καθήσον κατὰ τὴν ἐιδικασίαν τῆς ὑποθέσεως τῶν λειῶν τούτων ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου Γαλλικοῦ δικαστηρίου οὐδεὶς ἐνδιαφερόμενος ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους προσέβαλεν ἀξίωσιν τινα, διότι πιθανῶς καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν νὰ ἐγνώριζεν τὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης!

Κατὰ ταῦτα αἱ ἀντιρροίαι δ' ἰδέσθαι τοῦ Ἁγγλοῦ διπλωμάτου δύνανται νὰ ἀνιῶνται εἰς τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν τῆς ἀπειλομένης ἀποδόσεως τοῦ δικαίου εἰς ὃν τοῦτο ἀνήκει, ἐν τῇ παρουσίᾳ ὅμως συγκεκριμένη περιπτώσει δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικὴν κατάστασιν.

Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Λαφοντένειος μῦθος ἐπαναλαμβάνεται μίαν ἔτι φορὰν μετ' οὐσιαστικοῦ πάντοτε ἐπιμυθίου εἰς βίαιος ἡμῶν καὶ ἐκ μέρους ἐμείνων οὔτινες διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δικαίως κατὰ τῶν συμμάχων αὐτῶν ἐξ γέρονθσαν. Ἀτυχῶς ἡμεῖς ἐδείχθημεν ἀνίκανοι καὶ τοῦτο νὰ πράξωμεν, καὶ μίαν μόνην νῦν ἐλπίδα τρέπομεν ὅτι ἀρχαῖων καὶ σὺν νέων διαπραγματεύσεων μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἁγγλίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου συνεκεία τῶν ἐκ τῶν Ἁγγλικῶν ἀπειλῶν

(1) Ὁρα τον τειχός: «Μέλλοντος», σελ. 79.

ὀγκωθεισῶν Γαλλικῶν διαμαρτυριῶν θὰ πρυτανεύσῃ ὅχι πλέον τὰ συμφέρον ἀλλὰ τὸ δίκαιον καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ ἡ Ἑλλὰς θὰ τύχῃ τῆς ἀναγνωρίσεως αὐτοῦ ἀφοῦ καὶ αὐτὴ παρ' ὅλους τοὺς ἐσωτερικοὺς αὐτῆς περισπασμοὺς συνετέλεσεν ὅση αὐτῇ δύναμις ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτοῦ.

I. Z. XATZHΛΟΥKAC

ΝΑ ΕΓΓΡΑΦΗΤΕ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΕΙΣ ΤΟ

ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ

ΔΑΝΕΙΟΝ

Ο ΑΣΥΡΜΑΤΟΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ ΕΝ ΤΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

Μεγίστας ύπηρεσίας παρέσχε μέχρι τούδε ή εφαρμογή του ασυρμάτου εις την ναυτιλίαν. Τα από του ασυρμάτου εκπεμπόμενα κύματα τηροῦσιν ἀνά πάσαν στιγμήν ἐν ἐπαφῇ πρὸς τὸν λοιπὸν Κόσμον τὸν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ὠκεανοῦ πλέοντα, ὁ ὁποῖος πρὸ τῆς ἐφευρέσεως αὐτοῦ διετέλει ἐν ἀπομονώσεϊ ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου. Τὸ δέος τοῦ ἀπειρου ἐξέλιπεν ἀπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ ναυτιλλομένου, ὁ ἐν κινδύνῳ εὐρισκόμενος δύναται νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι διὰ τῆς ἐκπομπῆς εἰς τὸν αἰθέρα τῆς ἐπικλήσεως S. O. S. «save our souls» (σώσατε τὸς ὑπάρχεις ἡμῶν). θὰ προστρέξωσι πρὸς αὐτὸν πάντα τὰ πλησίον αὐτοῦ, ἀλλ' ἀόρατα πολλάκις πλοῖα, νὰ παράσχῃ τὴν συνδρομὴν των. Ἐλεῖ ἀνά πάσαν ὥραν ἐν γνώσει τῶν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου τελουμένων, καὶ ἐν πάσῃ ὥρᾳ δύναται νὰ ἀσχοληθῇ περὶ τῶν ὑποθέσεων αὐτοῦ.

Ἀλλὰ δὲν περιορίσθη ἡ ὑπηρεσία τοῦ ασυρμάτου μόνον εἰς τὰς βιωτικὰς ὑποθέσεις τῶν ναυτιλλομένων ἀλλὰ προέβη ἔτι περαιτέρω, παρέσχεν εἰς αὐτὸν τὸ μέσον τοῦ καθορισμοῦ τῆς θέσεως τοῦ πλοίου καὶ δὴ καθ' ὡς περιπτώσεις αἱ συνήθεις μέθοδοι δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς αὐτόν.

Ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ασυρμάτου τηλεγράφου φυσικὴ συνέπεια ἦτο ἡ χρησιμοποίησις αὐτοῦ διὰ τὴν μεταβίβασιν τῶν ὠραιοῶν σημάτων, ὡς τοῦτο ἐγένετο διὰ τοῦ κοινοῦ μετὰ σύρματος τηλεγράφου ἢ τοῦ δονικοῦ τοιούτου.

Ἡ τοιαύτη δὲ χρησιμοποίησις αὐτοῦ ἠπλούστευσεν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἤγαγεν εἰς τὸ ὄριον τῆς ἀπλότητος τὸ πρόβλημα τοῦ καθορισμοῦ τῆς ὥρας τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ, διὰ τὰ πλοῖα τὰ φέροντα συσκευὴν ασυρμάτου, εἰσαγαγοῦσα μέθοδον ἀνεξάρτητον τῶν συμφυῶν περιορισμῶν τῶν παλαιῶν ὠραιοῶν σημάτων, καθότι δὲν περιορίζεται μόνον ἐντὸς τῶν λιμένων καὶ παρὰ τὰς ἀκτὰς ἀλλὰ τὸ πεδῖον τῆς εφαρμογῆς αὐτῆς ἐκτείνεται ἐπὶ πᾶσης τῆς ἐκτίσεως τῶν ὠκεανῶν.

Ἡ ἢ ἐφ' ὅλης τῆς ὑψηλίου ἢ ὥρα τοῦ Γκρήνουιτς, πλειστάκις τῆς ἡμέρας, διαπέμπεται ὑπὸ τριάκοντα δύο σταθμῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι (26) αὐτομάτως παρέχουσι τὸ σῆμα, συνδεομένου τοῦ πομποῦ πρὸς ἐκρεμῆς ἀστεροσκοπεῖου καὶ ἐπομένως μετ' ἀπολύτου ἀκριβείας, οἱ δὲ λοιποὶ μετὰ μικροτέρας μὲν προσεγγίσεως, ἐν ταῖς ὁρίοις τῶν δύο δευτερολέπτων, ἀλλ' ἐπαρκεστάτης διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ναυτιλίας.

Ἀλλ' ἡ εφαρμογὴ τοῦ ασυρμάτου προέβη ἔτι περαιτέρω παρασχοῦσα τὸ μέσον τοῦ ἀπ' εὐθείας προσδιορισμοῦ τῆς θέσεως τοῦ πλοίου κατὰ θάλασσαν, δημιουργήσασα νέον πλήρη κλάδον τῆς ναυτιλίας, παρὰ τοὺς ἤδη γνωστοὺς, ὁ ὁποῖος δύναται κατ' ἀναλογίαν, νὰ ὀνομασθῇ ἢ ἐκ ραδιομετρήσεως ναυτιλία, ἢ ὁποῖα ὑπὸ πολλὰς ἐπιφύσεις ὑπερτερεῖ τὴν παλαιάν.

Ἡ εφαρμογὴ ὄντως τοῦ κλάδου τούτου ἐν μὲν τῇ ἀκτοπλοίᾳ δὲν

ἐμποδίζεται ἐκ τῆς μὴ ὄρατότητος τῶν ἀντικειμένων τῆς ἀκτῆς, οὔτε περιορίζεται εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν, ἐν δὲ τῇ ποντοπλοίᾳ ἐφαρμόζεται ἡμέρας καὶ νυκτός, ἀσχέτως πρὸς τὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις ἢ τὸν χρόνον.

Ἡ νέα αὕτη ναυτιλία στηρίζεται εἰς τὴν λήψιν δι' εἰδικοῦ ὄργανου, τῆς ῥαδιοπινξίδος, διοπτύσεων παρεχομένων ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτῆς ἐπιδράσεως τῶν ὑπὸ ασυρμάτου ἐκπεμπομένων κυμάτων. Καὶ μέχρι μὲν τινος ἢ διὰ ραδιοπτύσεων ναυτιλία περιορίζετο εἰς βραχείας ἀποστάσεις, ἤδη ὅμως ἡ εφαρμογὴ αὐτῆς δύναται νὰ γενικευθῇ καὶ τὸ στίγμα δύναται νὰ ὑπολογισθῇ διὰ πάσας τὰς ἀποστάσεις.

Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν εἰς περιγραφὴν τῶν μεθόδων τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς θέσεως τοῦ πλοίου διὰ τῶν ραδιοδιοπτύσεων, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι θέσιν μόνον ἐν τεχνικῷ περιοδικῷ, σημειοῦμεν ὅμως, ὅτι πλοῖον ἔχον μόνον ἀσύρματον δύναται παραπλέον τὰς ἀκτὰς, ἐφ' ὧν ἔχουσιν ἐγκατασταθῆ οἱ μετὰ ραδιοπινξίδος σταθμοί, νὰ ζητήσωσι κατὰ τὸν συνήθη τρόπον τῆς διὰ τοῦ ασυρμάτου συνεννοήσεως ποία εἶνε ἡ διοπτύσις ἐκ τῶν σταθμῶν τούτων τοῦ πλοίου, ἢ καὶ τὴν θέσιν τοῦ πλοίου, οἱ δὲ σταθμοὶ οὔτοι νὰ καθορίσωσι ταύτην.

Ἐπὶ πολλῶν ἤδη ἀκτῶν ἔχουσιν ἐγκατασταθῆ τοιοῦτοι σταθμοί, ἀλλ' ἰδίᾳ τὸ δίκτυον εἶνε πυκνὸν εἰς τὰς ἀκτὰς τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, ὥστε πλοῖον πλέον παρ' αὐτὰς καθ' οἵανδήποτε στιγμήν νὰ δύναται νὰ ζητήσῃ τὸν προσδιορισμὸν τῆς θέσεως αὐτοῦ. Ἐπὶ μόνον τῶν Ἀιλιαντικῶν ἀκτῶν λειτουργοῦσι νῦν δέκα ὀκτὼ σταθμοί, εἶνε δὲ πρὸς ἀλλήλους συνδεδεμένοι καὶ ὅταν πλοῖον ζητεῖ τὴν θέσιν αὐτοῦ δύο ἢ πλειότεροι σταθμοὶ τηλεγραφοῦσι τὰς διοπτύσεις, πρὸς τὰς ὁποίας σχετικῶς πρὸς αὐτοὺς τὸ πλοῖον κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐρευνήσεως εὐρίσκεται.

Ἡ εφαρμογὴ αὕτη τοῦ ασυρμάτου τηλεγράφου εἶνε πολύτιμος ἰδίᾳ ἐν ὀμίχλῃ, ἢ ὁποῖα συχνὰ περιβάλλει τὰς ἀκτὰς ταύτας, καὶ διότι διὰ τοῦ τοιούτου προσδιορισμοῦ τῆς θέσεως ἀποφεύγεται ὁ κίνδυνος τῆς ἀτελοῦς ἐκτιμήσεως τῶν θαλασσίων ρευμάτων, τὰ ὁποῖα τοσοῦτον ἰσχυρὰ αὐτόσε εἶνε. Πᾶν πλοῖον δύναται ἀνά πάσαν ἡμίσειαν ὥραν νὰ ἔχῃ τὸν καθορισμὸν τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἢ δὲ ὑπηρεσία αὕτη παρέχεται δωρεάν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

Ἡ μέθοδος αὕτη εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου ὅπου αἱ ὀμίχλαι σπανίζουσι δὲν θὰ ἔχῃ τόσον μεγάλην ἐφαρμογὴν, ἀλλ' ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ καὶ ἰδίως παρα τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου, ὅπου πολλὰκις αἱ ὀμίχλαι καὶ τὰ ρεύματα δυσχεραίνουσι τοσοῦτον τὴν εὐρείαν αὐτῆς ταχέως θὰ ἐφαρμοσθῇ ὅταν ἐγκατασταθῶμεν παρ' αὐτήν.

Ἡδὴ ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἡμετέρου ασυρμάτου παρασκευάζεται διὰ τὴν νέαν ταύτην μέθοδον.

Ἡ ἐπιστημονικὴ περιγραφὴ τῶν μεθόδων γίνεται εἰς τὸ προσεχές τεύχος τῆς Ναυτικῆς Ἐπιθεωρήσεως τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τοῦ Ναυτικοῦ.

ΕΚΕΙΝΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ

Ἀντὶ ἀργυρίων καταδοθεὶς, κατεδικάσθη εἰς σταυρικὸν θάνατον ἐν μέσῳ ληστῶν, ὁ περιφρονητὴς τοῦ θανάτου τῆς σαρκός, ὁ Μέγας Ἰδεολόγος τῆς πρὸς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, διὰ κατηγορίας τὰς ὁποίας ἐξύφραναν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί. ἠθέλησαν νὰ καταπνέξωσι τὴν Ἀλήθειαν καὶ ἐπιδιώξαντες διὰ ψευδομαρτύρων τὴν καταδίκην τοῦ Ἀθώου, κατέστησαν τὴν Μεγάλην Ἰδεολογίαν τοῦ Ἀθάντου. Ἡ φθοροποιὸς τοῦ χρόνου δύναμις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιφέρῃ τὴν λησμοσύνην καὶ ἀνεξάλειπτος μεταβιβάζεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἢ μνήμη τοῦ ἐγκλήματος τῆς καταδίκης, ὡς ἐγκλήματος κατὰ τοῦ Δικαίου. Ἀνεξίτηλος ὑπῆρξεν ὁ ρόπος τῆς καταδίκης καὶ εἰς μάτην ὁ Ρωμαῖος τῆς Ἰουδαίας διοικητῆς καὶ ἀνώτατος δικαστῆς Πόντιος Πιλάτος, ἐπειράθη ν' ἀποπλύνῃ τοῦτον νίψας τὰς χεῖράς του, κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸν ἔθιμον καὶ εἰπὼν «ἀθῶος εἰμὶ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου ὑμεῖς ὑψεσθε».

Οἱ Ρωμαῖοι δικασταὶ εἶχον ἀνηνώσει ὄντως εἰς ὕψη δυσθεώρητα τὴν αἴγλην τῆς Ρωμαϊκῆς Δικαιοσύνης. Ἀλλ' ἡ ἀνανδρία τοῦ Πιλάτου τοῦ ὁμολογήσαντος τὴν ἀθωότητα τοῦ ὑπ' αὐτοῦ καταδικασθέντος, διὰ τοῦ «ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρισκω ἐν αὐτῷ» εἰσακούσαντος ὁμῶς τὰς κραυγὰς φανατικοῦ καὶ μαινομένου πλήθους καὶ ὑποκρίναντος πρὸς τῆς ἀπειλῆς «ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἰ φίλος τοῦ Καίσαρος», καὶ οὕτω «ἵνα μὴ ἀπολέσῃ τὴν θέσιν του, ὡς λέγει, ὁ Ρενάν», παραβάντος τὸ ἱερὸν τοῦ δικαστοῦ καθήκον, θὰ παραμείνῃ ἐσαεὶ ἐπαίσχυντος ἀνάμνησις ρωμαϊκῆς δικαστικῆς ἀτιμίας. Τὴν αἴγλην αἰώνων, ἐν μιᾷ στιγμῇ, κατέρριψεν ὁ ἀνάξιος οὗτος Ρωμαῖος δικαστικὸς λειτουργός.

«Υπῆρξε—λέγει ὁ Ἰταλὸς νομοδιδάσκαλος Γκιοβάνι Ροσάντι ἐν τῇ περισπουδάστῳ αὐτοῦ μονογραφῇ περὶ τῆς δίκης τοῦ Ἰησοῦ—ἡ μεγαλειτέρα καὶ ἡ μᾶλλον ἀξιομνημόνευτος τῶν ἀδικιῶν. Ἐπὶ αἰῶνας οἱ σοφοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ πιστοί, θὰ ἀπασχολῶνται ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου καὶ θείου προβλήματος λαοὶ πάσης φυλῆς καὶ παντὸς θρησκευματος θὰ ζητῶσιν ἐκδίκησιν ὁ Ἰησοῦς διὰ παντὸς θὰ παραμείνῃ ἠνωμένος μετὰ τῆς Ἰδέας τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὸς δ' ὁ Σταυρὸς τῆς ἀνάνδρου καταδίκης του, θὰ εἶναι τὸ ὀραιότερον καὶ ὑψηλότερον σύμβολον ἐλπίδος καὶ ἀναγεννήσεως». Ἀλλὰ—λέγει περαιτέρω ὁ Ροσάντι «τὸ συμφέρον τῆς φιλίας, ἀπαιτεῖ πάντοτε δύο θύματα, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀθωότητα καὶ οὐδέποτε παραιτεῖται τῶν δύο αὐτοῦ μέσων μαρτυρίου, τῆς προγραφῆς καὶ τῆς συγκοφαντίας».

Ἡ ἀθάνατος πίστις, ἡ εὐεργετικὴ καὶ περιλαμπρὸς καὶ ὁ Μέγας ἐκεῖνος πολιτισμὸς, ὅστις ἐπ' αὐτῆς ἐβασίσθη ἐπὶ δεκαεννέα ὅλους αἰῶνας ἔχουσι—λέγει ὁ Ροσάντι—ὡς μόνον σύμβολον, τὴν παράστασιν

ἐνός Σταυροῦ, ἐφ' οὗ ἐκαρφώθη, συνεπεία μιᾶς τερατώδους δικαστικῆς πράξεως, ὁ μάρτυς τοῦ Γολγοθᾶ.

Πρὸς δόξαν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, ἡ καταδίκη τοῦ Ἀθώου δὲν λησμονεῖται.

Προσκυνοῦμεν Αὐτοῦ τὰ πόθη.

* *

Τὸ κείμενον τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἰησοῦ.

Κατὰ τὰς γενομένας ἐν ἔτει 1280 ἀνασκαφὰς εἰς τὴν πόλιν Ἀκουίλα ὑπὸ ἐπιμελητῶν τῶν τεχνῶν παρακολουθούτων τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα, ἀνεκαλύφθη ἐντὸς δοχείου ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, χαλκίνῃ πλάξ, ἐφ' ἧς εἶχε χαραχθῆ ἑβραϊστὶ, ἐπὶ τοῦ πλαγίου μὲν μέρους ὅτι «ὁμοία πλάξ ἐστάλη εἰς ἐκάστην φυλὴν» ἐπὶ τῆς κυρίας δὲ ἐπιφανείας τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως. Ἡ πλάξ αὐτῇ διασώζεται εἰς τὸ ἱεροφυλάκειον τῶν Chartreux πλησίον τῆς Νεαπόλεως, τὸ δὲ μαρμαρίνον δοχεῖον εἰς τὸ ναΐδιον de Case te. Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ «Χρόνου» τῆς 22 Ἀπριλίου 1839 καὶ τῆς «Νομικῆς» τοῦ Ναυπλίου τῆς 17 Ἰουνίου 1839 λαμβάνω πρὸς δημοσίευσιν τὸ ἀκόλουθον κείμενον τῆς φερομένης ὡς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως: Ἀπόφασις ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Ποντίου Πιλάτου. Διοικητοῦ Ἀντιβασιλέως τῆς Κάτω Γαλιλαίας, περὶ τῆς διὰ σταυρώσεως τιμωρίας τοῦ Ἰησοῦ τοῦ ἐκ Ναζαρέτ.

Ἐν ἔτει δεκάτῳ ἑβδόμῳ τῆς Τιβερίου Καίσαρος Αὐτοκρατορίας, τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνὸς Μαρτίου εἰς τὴν ἀγίαν τῆς Ἱερουσαλήμ πόλιν, ὄντων τῶν Ἄννα καὶ Καϊάφα Ἱερέων, καὶ Ἱεροτελεστῶν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Πόντιος Πιλάτος, Διοικητῆς τῆς Κάτω Γαλιλαίας, ἐδρεύων εἰς τὸ Πραιτώριον.

Καταδικάζει τὸν Ἰησοῦν τὸν ἐκ Ναζαρέτ ν' ἀποθάνῃ ἐπὶ Σταυροῦ ἐν μέσῳ δύο ληστῶν; καθότι αἱ μεγάλαι καὶ πασιφανεῖς τοῦ λαοῦ μαρτυρίαι λέγουσι.

1) Ὁ Ἰησοῦς εἶνε διαφθορεύς. 2) Εἶναι στασιαστής. 3) Εἶνε ἐχθρὸς τοῦ Νόμου. 4) Ψευδῶς λέγεται Θεοῦ υἱός. 5) Ψευδῶς λέγεται Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. 6) Εἰσῆλθεν εἰς τὸν Ναόν, παρακολουθούμενος ἀπὸ ὄχλου, φέροντα βᾶια εἰς χεῖρας.

Ἐντέλλεται εἰς τὸν πρῶτον Ἑκατόνταρχον Κυρίλλον Κορνήλιον νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὸν τῆς καταδίκης τόπον καὶ ἀπαγορεύεται εἰς πάντας, πένητας καὶ πλουσίους τοῦ νὰ ἐμποδίσωσι τοῦ Ἰησοῦ τὸν θάνατον.

Οἱ ὑπογράψαντες τὴν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἀπόφασιν μάρτυρές εἰσιν.

1) Δανιὴλ Ροβάνης Φαρισαῖος 2) Ἰωνᾶς Ζοροβάβελ 3) Ραφαὴλ Ροβάνης 4) Καπέτος δημόσιος ἄνθρωπος. Ὁ Ἰησοῦς θέλει ἐξέλθῃ τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ διὰ τῆς πύλης Στρουκέας».

ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ Ο "ΤΙΤΑΝ",

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 1919

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Εγκαταστάσεις Γήπεδον, Δατομείον, Προκυματάς Οικήματα και Κάβρα Εργοστασίου, Μηχανήματα και Εγκαταστάσεις ύδρευ- σεως	Δρ. 3,513,050,30
Εργαλεία και κινητά διάφορα αυτών εξ απογραφής	98,656,70 Δρ. 3,611,707.—
Προϊόντα εν Αποθήκῃς	756,645,80
Υλικὰ ὑπὸ καταργασίῃν εἰς Συ- νεργεία	32,238,35
Πρόσθετα Ὑλικά διάφορα, Μηχανήματα καὶ ἀνταλλακτικὰ αὐτῶν	482,158,—
Ἀντιπρόσωποι	Δρ. 76,415,75
Πολύτα	176,204,15
Πρόσωποι Ἀπομεινόμενοι	252,619,90
Χρέωγραφα (700 μετοχ. Ἐτ. Ἐργήσεως Συμβ.)	292,720,55
Γραμμάτια Εἰσπρακτέα	70,000,—
Μετρητὰ εἰς Ταμείον	27,196,90
	52,953,50
	<u>55,578,139 80</u>

Σημείωσις. Τὰ ὅλικά ὑπελογισθέντα εἰς τὴν ἀρχικὴν τιμὴν, τὰ δὲ προϊόντα εἰς τὴν τιμὴν τῆς παραγωγῆς.

Δρ 5.578.139,80

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον Μετοχῶν	Δρ. 3.000.000.—
Καφάλαιον Ἀποθεματικῶν παρελθουσῶν Χρῆ- σεων	Δρ. 48.047,80
Κεφάλαιον Ἀποθεματικῶν τρε- χούσης Χρήσεως	11,168,45
Κρατήσεις πρὸς ἀπόδοσιν ἐγκλιτιστάσεων παρελθου- σῶν Χρήσεων	818,111,—
Κρατήσεις πρὸς ἀπόδοσιν ἐγκλι- τησ. Χρήσεως	90,000.—
Διάφοροι τρεχούμενοι ἰσμοὶ καὶ Ἐργουδασίαι Με, ἔπρατα παρελθουσῶν Χρήσεων μὴπω ζητηθέντα	908,111,—
Μέρισμα 1919 πρὸς Δρ. 7 κατὰ μετοχὴν	1.342.561,30
Ποσοστὰ Διοικητικοῦ Συμβουλίου	30.631,50
Φέρου Δημοσίου Συμβουλίου	210.000.—
Κέρδος εἰς νέον	1.381,35
	18,260,85
	7.974,55

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΑΔΟΣ ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑΙ

ΧΡΕΩΣΙΣ

Γενικά έξοδα διαχειρίσεως Γραφείων	Δρ. 89,653,65
Ἐργοστασίου	82,291,30
Φόροι Ἐπιτήδειου, οἰκοδομῶν, κινητῶν ἀξιών	10,854,70
Τόκοι	78.433,35
Βοηθήματα ὑπὲρ ἐργατῶν καὶ ἀπόρων, περιθαλίψεις ἀσθενούντων ἐργατῶν καὶ ὄψεαι εἰς φιλανθρωπικούς σκοποὺς	11,169,65
Κρατήσεις πρὸς ἀπόδοσιν ἀξίας ἐγκαταστάσεων	90.000.—
Μέρισμα πρὸς Δρ. 6 κατὰ μετοχὴν Δρ. 180.000.— Πρόθετον μέροςμα πρὸς Δρ. 1 κατὰ μετοχὴν	30.000.—
Κρατήσεις πρὸς σχηματισμὸν ἐποθεματικοῦ κεφα- λαίου	11.168,45
Ποσοστὰ Διοικητικοῦ Συμβουλίου	1.381,35
Φέρου Δημοσίου 8 ο)ο ἐπὶ τοῦ μερίματος	18.260,85
Κέρδος εἰς νέον	7.974,55
	<u>Δρ. 611,187,85</u>

Ἐν Ἀθήναις τῇ 12 Μαρτίου 1920.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου
Ν. ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ ἐπὶ τοῦ Λογιστικοῦ
Κ. Μ. ΣΟΓΡΑΦΟΣ

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Υπόλοιπον παρελθόντος ἔτους	Δρ. 25.506,26
Κέρδος ἐκ πωλήσεως προϊόντων	585,681,59

Ἡ πληρωμὴ τοῦ ἔνο μερίματος Δρ. 7.—κατὰ μετοχὴν, γενήσεται μετὰ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ παρόντος Ἰσολογισμοῦ
ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῶν Μετόχων καὶ καθ' ἡμέραν ὀρισθησομένην ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ
τῇ προσαγωγῇ τῆς ἐπ' ἀριθ. 9 μερισματαποδείξεως.

Δρ. 611.187,85

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ 1831 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1919

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετρητά ἐν τῷ Ταμείῳ, παρὰ Τραπεζῆας καὶ εἰς ἑτέρα Τραπεζῆ Τραπεζῶν	Δρχ. 81.485.438,23	Κεφάλαιον Ἐπιτετικῶν Ἀποθεματικῶν Ταμιεσίων	Δρχ. 48.000.000,—
Διαθέσιμα παρὰ Τραπεζῶν Ἐξωτερικοῦ	110.467.217,43	Ἐξωτερικῶν Ταμιεσίων	600.000,—
Δυνατότητα καὶ ἴκνουσιν ἐν Στρατηγικῷ Πρωτοπόλῳ καὶ Προκαταβολαὶ ἐπὶ ἰσθημάτων Ἀκτιῶν καὶ Ἀσφαι . . . Ἑγγυημένον διὰ Χρεωγρῶφων	28.396.737,73	προθέσιμα	205.159.854,92
ἑξ ἰσοθῆκης	22.038.274,23	εἰς ἑγγύτησιν	51.660.617,81
ἑξ ἰσοθῆκης	24.398.414,62	Ταμιευτήριον	25.764.137,42
Προκαταβολαὶ ἐπὶ πορωτικῶν καὶ ἔμπορευμάτων	4.941.113,74	Ἐπιτετικῶν λογημῶν	29.707.963,80
Ἐγγυήσεις λογαριασμοῦ	26.448.136,76	Ἐπιτετικῶν λογημῶν	74.409.873,95
Στρατηγικὸν Χρεωγρῶφων	100.344.578,11	Ἀνταποκριτὰ Ἐξωτερικοῦ	16.302.505,38
Στρατηγικὰ Χρεωγρῶφῶν	52.865.358,98	Ἐπιτετικῶν διὰ λογαριασμοῦ Τρίτων	3.872.118,94
Στρατηγικὰ εἰς ἑγγύτησιν	19.066.149,65	Ἐπιτετικῶν γνησίων	16.597.313,62
Καταστήματα Τραπεζῆς	1.413.184,75	Μερίσματα κληρονομία, παλαιῶν Χρησῶν	7.539.583,95
Κτίσματα ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐπιτετικῶν	6.307.058,12	Χρησῶν	11.211,50
Ἐπιτετικῶν ἔργων	12.738.301,50	Δέματα καὶ ἴκνουσιν ἐπὶ ἰσθημάτων	4.200.000,—
Ἐπιτετικῶν ἔργων	650.000,—	ἑξ ἰσοθῆκης	594.782,60
Ἐπιτετικῶν ἔργων	Δρχ. 486.359.963,88	ἑξ ἰσοθῆκης	Δρχ. 486.359.963,87

ΧΡΕΩΣΙΣ

ΚΕΡΔΗ ΚΑΙ ΖΗΜΙΑ

ΠΙΣΤΩΣΙΣ

Γενικὰ ἐξοδα καὶ φόροι	Δρχ. 9.736.111,43	Ἰσθμίων προηγουμένης Χρησῶς	Δρχ. 404.918,40
Ἄριστοις Ἐγγυηταστάσεων	80.459.471,00	Ἰσθμίων, Προσδοκίαι Προμηθεύων καὶ διῆροισι Κέρδῶν	22.719.703,26
ἰσοθῆκης ἑπιτετικῶν ἐπιτετικῶν	7.308.050,85	ἑξ ἰσοθῆκης διῆρων προηγουμένης Χρησῶς	22.719.703,26
Κέρδη πρὸς ἰσοθῆκην	6.000.000,—	ἑξ ἰσοθῆκης	Δρχ. 23.124.621,86

ΔΙΑΝΟΜΗ ΚΕΡΔΩΝ

Ταμιεσιὸν ἀποθεματικῶν νεογῶν	Δρχ. 600.000,—
Ταμιεσιὸν μερίσμα 50% ἐπὶ τῶν κερῶν μετοχῶν	2.400.000,—
Ποσοστά Διοικητικοῦ Συμβουλίου	240.000,—
Κέρδους 10% ἐπὶ τῶν κερῶν μετοχῶν	30.000,—
10% ὑπὲρ τοῦ Ταμείου Συντάξεων τῶν Ἑπιτετικῶν	30.000,—
Ἐπιτετικῶν μερίσμα 30% ἐπὶ τῶν κερῶν καὶ ἐπιτετικῶν κέρδους καθ' ἑαυτὴν προσόδου	1.300.000,—
ἑξ ἰσοθῆκης	355.217,40
ἑξ ἰσοθῆκης	534.782,60
ἑξ ἰσοθῆκης	Δρχ. 6.000.000,—

Ἀθήναι τῆ 10]23 Μαγρίου 1920.

Ἐντολή τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
I. Κ. ΗΛΙΑΣΚΟΣ

Ο ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ
A. M. ΛΕΒΟΥΝΗΣ

ΕΓΓΡΑΦΕΙΤΕ ΟΝΟΜΙ ΕΙΣ ΤΟ ΛΙΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

ΤΟ ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος ἐξετέθησαν αἱ γενικαὶ γραμμαὶ τοῦ νέου λαχειοφόρου δανείου τῶν τριακοσίων ἑκατομμυρίων ἤδη παραθέτομεν ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, αἵτινες ἀποδεικνύουσι κατὰ τὸν πλέον εὐγλωττον τρόπον τὸ ἐξαιρετικῶς ἐπωφελές τῆς ἐγγραφῆς εἰς αὐτό.

Τὸ Κράτος δὲν ἀπευθύνεται μόνον εἰς τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα τῶν πολιτῶν, ἀλλ' ἐπιζητεῖ νὰ ἐξασφαλίῃ κατὰ ἓνα τρόπον ἵκανοποιητικὸν τὰ συμφέροντα αὐτῶν. Ἡ παλαιὰ θεωρία τῶν πατριωτικῶν δανείων ἐγκατελείφθη ἀπὸ τὸ σύγχρονον Κράτος. Τὸ δάνειον, κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν, εἶνε πρὸ παντὸς ἐπιχείρησις, καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, πλὴν τοῦ πατριωτισμοῦ, δέον νὰ ἐξετάζεται. Ἀλλὰ μία ἀπλή ἀνάγνωσις τῶν ὄρων αὐτοῦ πείθει ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ καλλιτέρα ἐπιχείρησις.

* *

Οἱ ὄροι τῆς ἐκδόσεως τοῦ δανείου.

Οἱ γενικοὶ ὄροι τοῦ Δανείου εἶνε οἱ ἑξῆς :

Θὰ ἐκδοθῶν 1.500.000 ὁμολογιῶν.

Ἡ ἐκδόσις τούτων θὰ παρέχεται εἰς τοὺς ἀγοραστὰς (δανειστὰς τοῦ Κράτους) ἀντὶ δραχμῶν διακοσίων (200), θὰ ἐξοφλεῖται δὲ ἀντὶ δραχμῶν τριακοσίων (300). Ἡτοι τὸ Κράτος θὰ δίδῃ δῶρον (prime) δι' ἐκάστην ὁμολογίαν διακοσίων δραχμῶν, δραχμᾶς ἑκατόν.

Ἡ ἐξόφλησις θὰ πραγματοποιεῖται βαθμηδὸν διὰ τεσσαύρων ἐτησίως κληρώσεων.

Τὸ Κράτος θὰ δίδῃ ἀκόμη εἰς τοὺς ὁμολογιούχους τόκον 5 ο)ο ἐτησίως ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου των, ἦτοι δραχμᾶς δέκα (10) ἐτησίως διὰ πᾶσαν ὁμολογίαν διακοσίων δραχμῶν, ἐκτὸς τοῦ προμνησθέντος δῶρον (prime) τῶν ἑκατὸν δραχμῶν.

Ἀλλ' εἰς ἐπίμετρον αἱ ὁμολογίαι τοῦ δανείου θὰ εἶνε λαχειοφόροι. Καὶ θὰ μετέχη δι' αὐτῶν ἕκαστος ὁμολογιούχος εἰς κληρώσεις, καθ' ἃς θὰ διανέμονται ἐτησίως κέρδη τριῶν ἑκατομμυρίων (3.000.000) δραχμῶν.

Πληρωμὴ τῶν ὁμολογιῶν κατὰ δόσεις.

Τὸ Κράτος ἐξησφάλισε σημαντικωτάτην ὑπὲρ τῶν πολιτῶν εὐκολίαν, διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν ὁμολογιῶν: Τὴν κατὰ δόσεις πληρωμὴν τῶν διευκολύνουσαν τοὺς μικροὺς κυρίως κεφαλαιούχους. Οὕτω τὸ ἀντίτιμον ἐκάστης ὁμολογίας δύναται νὰ κατατεθῇ ὡς ἑξῆς :

Δραχμαὶ 100 κατὰ τὴν ἐγγραφήν.

Δραχμαὶ 50 μέχρι τῆς 31ης Μαΐου 1920.

Δραχμαὶ 45 μέχρι τῆς 30ῆς Ἰουνίου 1920.

Ὡς ἀποδεικνύεται ὁμῶς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν ὁ ἀγοραστὴς τῆς ὁμολογίας δὲν καταβάλλει 200 δραχμᾶς, ὅση εἶνε ἡ ὀνομαστικὴ ἀξία ἐκάστης ὁμολογίας, ἀλλὰ δραχμᾶς 195. Πράγματι. Αἱ ὁμολογίαι τῶν 200 δραχμῶν πωλοῦνται εἰς τοὺς πολίτας ἀντὶ δρ. 195. Πέντε (5) δραχμαὶ ἐκ τῆς ἀξίας ἐκάστης ὁμολογίας παραμένουν εἰς τὴν ἀγοραστὴν ὡς πληρωμὴ τοῦ τοκομεριδίου τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1921. τοῦ τόκου δηλαδὴ τῆς πρώτης ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τῶν ὁμολογιῶν ἑξαμηνίας. Ὁ τόκος τῶν περαιτέρω ἑξαμηνιῶν θὰ ἐξοφλεῖται ἀπὸ τῆς 1ης Ἰανουαρίου καὶ 1ης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους, ὅποτε θὰ εἶνε δεκτὰ πρὸς ἐξαργύρωσιν τὰ σχετικὰ τοκομερίδια εἰς τὸ Κατάστημα, τὰ Ὑποκαταστήματα καὶ τὰ γραφεῖα τῶν ἀνταποκριτῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ὅπου ἐπίσης θὰ ἐξαργυροῦνται ἀντὶ 300 δραχμῶν, καὶ αἱ εἰς τὸ ἄρτιον κληρούμεναι ὁμολογίαι, θὰ πληρώνονται δὲ καὶ τὰ κέρδη τοῦ λαχείου.

Σημειωτέον ὅτι διὰ τὴν ἀγορὰν ὁμολογιῶν εἶνε δεκτοί, κατὰ τὴν καταβολὴν τῆς πρώτης δόσεως, καὶ μέχρι 50 δραχμῶν κατὰ ὁμολογίαν, οἱ ἀκόλουθοι τίτλοι, ἀντὶ μετρητοῦ χρήματος :

1ον. Ὁμολογίαι Δανείου 100 ἑκατομμυρίων 1917 Ἐπιτάξεως, αἵτινες ὑπολογίζονται εἰς τὴν τιμὴν τῆς ἐκδόσεώς των, ἦτοι εἰς δραχμᾶς 95 ἐκάστη, προστιθεμένων 50 λεπτῶν δι' ἕκαστον δεδουλευμένον μῆνα τοκομεριδίου.

2ον. Ὁμολογίαι δανείου 75 ἑκατομμυρίων 1918 ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὡς καὶ ἀνωτέρω ὄροις.

3ον Γραμματῖα Ἐθνικῆς Ἀμύνης εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν των εἰς τὴν ἀγορὰν θὰ βραδύτερον μέχρι τῆς 8ης Ἰουλίου 1920. Ἐὰν λήγουν βραδύτερον θ' ἀφαιρεῖται ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας τόκος προεξοφλήσεως διὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 9 Ἰουλίου 1920 μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς λήξεως.

Αἱ δημόσιαι ἐγγραφαὶ θὰ ἐνεργηθῶν δι' ὄλων τῶν ταμιῶν τοῦ Κράτους, τῶν Τραπεζῶν καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Χρηματιστηρίου.

Τέσσαρες κληρώσεις.

Τὰ ἐκ 3.000.000 δραχμῶν κέρδη θὰ διαμένονται ἐτησίως εἰς 4 κληρώσεις, καθ' ἃς ὁ πρῶτος ἐπιτυγχάνων ἀριθμὸς θὰ κερδίσῃ ποσὸν ἐνδὸς ἑκατομμυρίου (1,000,000) δραχμῶν.

Αἱ κληρώσεις θ' ἀρχίσουν ἀπὸ τῆς 25ης Νοεμβρίου τρέχοντος ἔτους, θὰ διεξάγονται δὲ ὡς ἑξῆς :

Τὴν 15ην Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους μία κλήρωσις ἀποφέρουσα τὰ ἀκόλουθα κέρδη.

1 λαχνὸς ἐκ δραχμῶν	1.000.000 Δρ.	1.000.000
2 λαχνοί, ἕκαστος ἐκ δραχμῶν	100.000 »	200.000
4 λαχνοί, ἕκαστος ἐκ δραχμῶν	25.000 »	100.000
20 λαχνοί, ἕκαστος ἐκ δραχμῶν	10.000 »	200.000

Τὴν 25 Φεβρουαρίου, 25 Μαΐου καὶ 25ην Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους θὰ ἐνεργοῦνται τρεῖς ἄλλαι κληρώσεις εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν ὁποίων θὰ διανεμῶνται τὰ ἀκόλουθα κέρδη ὡς ἑξῆς :

1 λαχνὸς ἐκ δραχμῶν	200.000—	Δρ. 200.000
1 » » » » » » »	100.000—	» 100.000
4 » » » » » » »	25.000—	» 100.000
10 » » » » » » »	10.000—	» 100.000

Πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ ὀπωσθήποτε κληρούμεναι ὁμολογίαι, εἴτε εἰς τὸ ἄρτιον, εἴτε μετὰ λαχνοῦ, εἶνε δεκταὶ πρὸς ἐξόφλησιν ἕνα μῆνα μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς κληρώσεως.

II Ὑπεροχὴ τῶν λαχειοφόρων τοῦ δανείου.

Ὑπὸ τοὺς ἄνω ὄρους οἱ τίτλοι, τοὺς ὁποίους θὰ λάβουν οἱ διανεζόντες τὸ Κράτος, θ' ἀποτελοῦν ὁμολογίας ἐν ταύτῳ καὶ λαχεῖα. Ἀλλὰ θὰ ὑπερτεροῦν σημαντικῶς ὅλων τῶν ἄλλων ὁμολογιῶν καὶ ὅλων τῶν ἄλλων λαχείων.

Ὑπερτεροῦν παντὸς ἄλλου λαχείου κυρίως κατὰ τοῦτο : Ὅτι ὁ ἀγοράζων λαχεῖα κερδίζει μόνον ἐὰν τὸν εὐνοήσῃ ἢ τύχῃ κατὰ τὴν κληρώσιν, εἰδ' ἄλλως ὑφίσταται ἀπώλειαν τοῦ ὅλου διατεθέντος διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ λαχείου κεφαλαίου. Προκειμένου ὅμως περὶ τῶν λαχειοφόρων ὁμογιῶν τοῦ δανείου, ὁ κάτοχός των, καὶ ἂν ἢ τύχῃ εἰς οὐδεμίαν τὸν εὐνοήσῃ κληρώσιν, ἀντὶ νὰ ἀπολέσῃ τὰ κεφάλαιά του, ἀναλαμβάνει ταῦτα ἄθικτα, εἰς ἐπίμετρον δὲ λαμβάνει ἐτησίως τόκον δέκα δραχμῶν κατὰ ὁμολογίαν, καὶ ἐφ' ἅπαξ τὸ δῶρον τῶν ἑκατῶν δραχμῶν

Ὑπερτεροῦν πάσης ἄλλης ὁμολογίας αἱ ὁμολογίαι τοῦ νέου δανείου, κατὰ τίνα τρόπον καὶ ἐν τίνι βαθμῷ ; Ἴδου τί θ' ἀποδειχθῆ ἰμέσως περαιτέρω.

Πᾶσα ἄλλη ὁμολογία, πλὴν τῆς ὁμολογίας τοῦ νέου δανείου « κληρουμένη εἰς τὸ ἄρτιον », ὀριζομένη δηλαδή διὰ λαχνοῦ ὅπως ὑποχρεωτικῶς ἐξοφληθῆ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τῆς ἀξίαν, ὑφίσταται ἢ ζημίαν, ἢ ἀπλήν ἀνάταξιν ζημίας.

Ὑφίσταται ζημίαν ἢ ὁμολογίαν, ἂν ἢ χρηματιστηριακὴ τῆς τιμῆ ἔχῃ ὑπερβῆ τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τῆς ἂν δηλαδή ἔχῃ ἀνατιμηθῆ ἢ ὁμολογία εἰς τὸ Χρηματιστήριον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἢ πιθανότης τῆς εἰς τὸ ἄρτιον κληρώσεως ἐπιτρέμαται ὡς δαμόκλειος σπάθῃ ἐπὶ τοῦ ὁμολογιούχου, ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖται, ἂν ἢ ὁμολογία του κληρωθῆ εἰς τὸ ἄρτιον, νὰ ἀπολέσῃ ὀλόκληρον τὴν ἐπὶ πλέον διαφορὰν τῆς ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τιμῆς.

Ὑφίσταται ἀπλήν ἀνάταξιν ζημίας ἢ κληρουμένη εἰς τὸ ἄρτιον ὁμολογία ἂν ἢ χρηματιστηριακὴ τῆς τιμῆ εἶνε κατωτέρα τῆς τιμῆς τῆς ἐκδόσεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἢ εἰς τὸ ἄρτιον κληρώσιν, συνεπαγομένη τὴν ἐξόφλησιν τῆς ὁμολογίας εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τῆς ἀξίαν, ἀπαλάσσει ἁπλῶς τὸν ὁμολογιούχον ἀπὸ τῆς ζημίας, ἣν θὰ ὑφίστατο, ἐκποιῶν τὸν ὁμολογίαν του εἰς τὴν ἠλαττωμένην χρηματιστηριακὴν τῆς τιμῆς,

Εἰς μόνην τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν τοῦ δανείου τῶν τριακοσίων ἑκατομμυρίων ἢ εἰς τὸ ἄρτιον κληρώσιν, οὔτε ζημίαν συνεπάγεται, οὔτε ἀπλήν ἀνάταξιν ζημίας, ὅλλ' ἀποφέρει, γὰρ εἰς τὸ παρεχόμενον δῶρον (primi) θετικὸν κέρδος σημαντικώτατον εἰς τὴν ὁμολογιούχον :

Κέρδος 50 ο)ο ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου του, ἦτοι ἑκατὸν (100) δραχμῶν ἐφ' ἐκάστης ὁμολογίας, ἐκδιδομένης εἰς τὴν τιμὴν τῶν διακοσίων (200) δραχμῶν καὶ ἐξοφλουμένης ἀντὶ δραχμῶν τριακοσίων (300).

Τὸ θετικὸν τοῦτο κέρδος δὲν θὰ προκύψῃ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος δι' ὅλας τὰς ὁμολογίας, δεδομένου ὅτι δὲν θὰ κληρωθῶν τοῦτοχρόνως ὅλαι. Τὸ ἐκ τοῦ δῶρου (primi) κέρδος θὰ προκύψῃ ἐτὸς 30 κατὰ μέσον ὄρον ἐτῶν δι' ἐκάστην ὁμολογίαν.

* *

Τὰ κεφάλαια τῶν ὁμολογιούχων τριπλασιάζονται.

Ἴδωμεν ἤδη ποῖα ἐν συνόλῳ κέρδη δίδει τὸ Κράτος εἰς τοὺς δανειστάς του, εἰς τοὺς ὁμολογιούχους τοῦ νέου δανείου. Ὑποθέσωμεν πρὸς τοῦτο ὅτι εἰς κεφαλαιοῦχος διαθέτει δι' ἀγορὰν ὁμολογιῶν τοῦ δανείου τὸ ποσὸν τῶν τριακοσίων χιλιάδων (300.000) δραχμῶν καὶ ὑπολογίσωμεν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπαρχόντων δεδομένων, ποῖα ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου τούτου ποσοῦ θ' ἀπεκόμιζεν ὁ κεφαλαιοῦχος κέρδη, κατὰ τὸ ὡς ἄνω μέσον χρονικὸν ὄριον τῶν τριάκοντα ἐτῶν. Σημειωτέον κατ' ἀρχὴν ὅτι τὰ κέρδη ταῦτα ἀναλύονται εἰς : 1ον) κέρδος ἐξ αὐξήσεως τοῦ διατεθειμένου κεφαλαίου. 2ον) κέρδος ἐκ τόκων. Ἐκτὸς ὅμων τῶν κερδῶν τούτων τὸ δάνειον ἀποδίδει εἰς τοὺς ὁμολογιούχους καὶ σημαντικώτατα ἄλλα κέρδη, περὶ ὧν εἰδικῆ θὰ γείνη κατωτέρω μνεῖα.

1ον. Κέρδος ἐξ αὐξήσεως τοῦ διατεθειμένου κεφαλαίου.

Τὸ κέρδος τοῦτο προκύπτει ἐκ τῆς εἰς τὸ ἄρτιον κληρώσεως τῶν ὁμολογιῶν, ἀποδιδούσης κατὰ τ' ἄνωτέρω 50 ο)ο ἐντὸς τριακονταετίας. Ὅπως αἱ τριακόσιαι χιλιάδες (300.000) δραχμῶν θ' ἀποφέρουν ἐντὸς τῶν τριάκοντα κατὰ μέσον ὄρων ἔτον κέρδος δραχμῶν ἑκατὸν πενήκοντα χιλιάδων... Δρ. 150,000

Τὸ κέρδος τοῦτο, προστιθέμενον εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν τριακοσίων χιλιάδων δραχμῶν Δρ. 150,000 ἀνάγει ταύτας εἰς δρ. τετρακοσίας πενήκοντα χιλιάδας » 450.000

2ον. Κέρδος ἐκ τόκων.

Ὁ τόκος τῶν 5 ο)ο, ὃν παρέχει τὸ Κράτος εἰς τοὺς ὁμολογιούχους του, ἀποδίδει ἐτησίως δρ. δέκα πέντε χιλιάδας (15.000) ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῶν τριακοσίων χιλιάδων δραχμῶν. Ἀποδίδει δηλαδή ἐντὸς τῶν 30 ἐτῶν δραχμῶν τετρακοσίας πενήκοντα χιλιάδας. » 450.000

Σύνολον Δρ. 900.000

Ἀποδεικνύεται τοιοῦτοτρόπως, ὅτι ὡς προείκομεν, οἱ ἐγγραφόμενοι εἰς τὸ δάνειον τριπλασιάζουσιν ἐνὸς τριακονταετίας τὰ κεφάλαιά των, ἔφ' ὅσον τὸ κεφάλαιον τῶν τριακοσίων χιλιάδων δραχμῶν προάγεται ἐντὸς τριακονταετίας εἰς δραχμὰς ἐννεακοσίας χιλιάδας. Ἦτοι ὁ μετέχων τοῦ δανείου διὰ τριακοσίων χιλιάδων δραχμῶν ἀναλαμβάνει ἐντὸς τριακονταετίας τὰ κεφάλαιά του, ἀποκομίζει δὲ προσθέτως καὶ κέρδος ἑξακοσίων χιλιάδων δραχμῶν. Τὸ κέρδος τοῦτο, τὸ τριπλασιαζόν τὰ κεφάλαια τοῦ ὁμολογιούχου, πραγματοποιεῖται μόνον διὰ τῶν ἀποδόσεων τοῦ ἐκ τῶν τόκων καὶ τοῦ δώρου (prime) κέρδους.

* *

Ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω παγίων καὶ θετικῶν κερδῶν ὑφίστανται καὶ ἄλλα κέρδη, ὑπὲρ τῶν ὁμολογιούχων, κέρδη δὲ σημαντικώτατα. Καὶ εἶνε ταῦτα:

Α'. Κέρδος ἐκ λαχνῶν.

Ὁ πολίτης, ὅστις κατὰ τὰ ἄνωτέρω, θὰ διέθετε τριακοσίας χιλιάδας δραχμῶν πρὸς ἀγορὰν ὁμολογιῶν τοῦ νέου Δανείου, ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω κερδῶν, θὰ συμμετέχη ἐντὸς τοῦ μέσου ὀρίου τῶν τριάκοντα ἑτῶν διὰ χιλίων πεντακοσίων λαχειοφόρων ὁμολογιῶν, ὅσας θ' ἀγοράσῃ διὰ τῶν 300,000 δραχμῶν εἰς κληρώσεις ἀποδιδοῦσας συνολικὰ κέρδη ἐννενηκοντα ἑκατομμυρίων (90.000.000) δραχμῶν, δεδομένου ὅτι ἐτησίως θὰ διανέμονται, ὡς ἀναλυτικῶς ἀνεπτύξαμεν ἤδη ἄνωτέρω, κέρδη τριῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Θὰ δύναται δηλαδὴ ὁ ὁμολογιούχος, ἂν εὖνοηθῇ ὑπὸ τῆς τύχης, ν' ἀποκομίσῃ ἐπὶ πλεον κέρδη κυριολεκτικῶς ἀνυπολόγιστα.

Β'. Κέρδος ἐξ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν φορολογιῶν τοῦ εἰσοδήματος.

Συνεπεία τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ὁμολογιούχων ἀπὸ πάσης φορολογίας τοῦ ἐκ τῶν ὁμολογιῶν των προκύπτοντος εἰσοδήματος, αἱ ἑξακόσαι χιλιάδες (600,000) δραχμῶν θὰ κερδίσῃ ἐντὸς 30ετίας, καὶ ἐν ἧ ἀκόμῃ περιπτώσει οὐδεμία τῶν 1500 ὁμολογιῶν του εἰς οὐδεμίαν κατὰ τὰ 30 ἔτη κλήρωσιν ἐπιτύχη, δὲν εἶνε πράγματι ἑξακόσαι μόνον χιλιάδες δραχμῶν. Εἶνε πραγματικὰ δραχμὰ ἑξακόσαι πεντήκοντα πέντε χιλιάδες (655.000). Διότι ἂν ἐξ οἰασθήποτε ἄλλης τοποθετήσεως τῶν τῶν κεφαλαίων του, ἀπεκόμιζέ τις κέρδος 655,000 δραχμῶν, θὰ ὑπεχρεῖτο εἰς τὴν καταβολὴν φόρου εἰσοδήματος 8—10 ο/ο, καὶ τελῶν χαρτοσήμου, οὕτως ὥστε θ' ἀπέμενε εἰς αὐτὸν καθαρὸν κέρδος 600,000 δραχμῶν, ὅσας, ἀπαλλαγμένας φόρων εἰσοδήματος καὶ τελῶν χαρτοσήμου, εἰσπράττει ὁ ὡς ἄνω ὁμολογιούχος.

Σημειωτέον ὅτι τὰ προμνησθέντα κέρδη θὰ ὑπέκειντο εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ εἰσοδήματος καὶ τὴν καταβολὴν τελῶν χαρτοσήμου, ὅχι μόνον ἂν προέκυπτον ἐξ ἐπιχειρήσεων οἰωνδήποτε, ἀλλ' ἂν προήγοντο καὶ ἐκ πρῶσωπικῆς ἀκόμῃ ἐργασίας. Μόνος ὁ δανείζων τὸ Κράτος ἀπολαβεῖ τοῦ προνομίου τῆς ἀπὸ τοῦ φόρου εἰσοδήματος καὶ τελῶν χαρτοσήμου ἀπαλλαγῆς.

Αἱ ἀσφάλειαι καὶ ἐγγυήσεις τοῦ δανείου.

Ἐνδιαφέρει ἤδη νὰ ἐξακριβωθῇ κατὰ πόσον εἶνε πράγματι ἀσφαλῆς ἢ εἰς ὁμολογίας τοῦ νέου δανείου τοποθέτησις τῶν χρημάτων τῶν πολιτῶν. Ἀσφαλῆς εἶνε ἡ τοποθέτησις ἂν προκύπτῃ ἐκ τῶν πραγμάτων ἢ βεβαιότης ὅτι ὑπάρχουν πραγματικῶς ἀσφαλεῖς πόροι, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ προέρχεται τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν διὰ τὴν ἐξόφλησιν τῶν κεφαλαίων τοῦ δανείου καὶ τὴν καταβολὴν τῶν ὑπεσχημένων κερδῶν τῶν ὁμολογιούχων. Ἴδωμεν ποῖον ἄφ' ἐνὸς ἀπαιτεῖται ἐτησίως ποσὸν διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν πληρωμῶν τούτων καὶ ποῖοι ἄφ' ἑτέρου εἶνε καὶ τί ἐτησίως ἀποδίδουν οἱ πόροι, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ὑπηρετεῖται τὸ δάνειον.

Διὰ τὴν ἐτησίαν ἐξόφλησιν τῶν κεφαλαίων, διὰ τὴν πληρωμὴν δηλαδὴ τῶν ἐτησίως κληρουμένων εἰς τὸ ἄρτιον ὁμολογιῶν, τὴν εἰς αὐτὰς πληρωμὴν τοῦ δώρου (prime) τὴν πληρωμὴν τῶν τόκων εἰς ὅλους τοὺς ὁμολογιούχους καὶ τὴν καταβολὴν τῶν ἐκ τοῦ λαχείου κερδῶν, ἀπαιτοῦνται ἐτησίως δραχμὰι 20,284,000.

Οἱ διατεθειμένοι διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἐτησίας ταύτης δαπάνης πόροι εἶνε δύο:

1ον.—Τὰ πλεονάσματα τῶν ὑπεγγύων προσόδων.

2ον.—Ὁ φόρος ἐπὶ τοῦ οἴνοπνεύματος, οὔτινος αἱ ἀποδόσεις θὰ διατεθοῦν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου, ἐν ἧ περιπτώσει δὲν ἑξασκῶσιν πρὸς τοῦτο τὰ πλεονίσματα τῶν ὑπεγγύων προσόδων.

Μελετήσωμεν ἤδη τὸ κεφάλαιον τῶν ὑπεγγύων προσόδων.

Συμφώνως πρὸς τὴν ἐκθεσιν τῆς Διεθνούς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐλέγχου αἱ ὑπέγγυοι πρόσοδοι ἀπέδωκαν κατὰ τὸ 1918 δραχ. 96.138,297, ἐνῶ κατὰ τὸ 1919 ἀπέδωκαν δρ. 157.000.000

Ἡ διὰ τὸ 1918 ἐκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἐλέγχου ἀναγράφει, διατεθείσας διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπὸ τὴν διαχείρησιν τῆς δανείου δραχμῶν. 53.085.400

Ἴσον ποσὸν δυνάμεθα νὰ ἐκπέσωμεν καὶ διὰ τὸ 1919 πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ αὐτοῦ δανείου. Ἀπομένει οὕτως ὑπόλοιπον, πλεόνασμα δηλ. ἐκ τῶν ἀποδόσεων τῶν ὑπεγγύων προσόδων 103.914.600

Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τὸ δημόσιον ἐξασφαλίζει τὴν ὑπηρεσίαν ἕξ ἄλλων δανείων δι' ἃ διαθέτει ἐτησίως. . Δρ. 24.350.000

Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀφαιρούμενον τοῦ πλεονάσματος τῶν ὑπεγγύων προσόδων, καταλείπει ὑπόλοιπον δρ. 79.564.600

Ἐναντι, συνεπῶς, τοῦ ποσοῦ τῶν δραχμῶν 20.284.000, ὅσον ἀπαιτεῖται ἐτησίως ἡ ὑπηρεσία τοῦ νέου δανείου, ἔχομεν μόνον ἐκ τοῦ πλεονάσματος τῶν ὑπεγγύων προσόδων δραχμῶν 79.564.600.

Ἀλλ' ἡ καὶ διὰ τὴν φύσει ἀδύνατον περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡθέλον μειωθῇ αἱ ἀποδόσεις τῶν ὑπεγγύων προσόδων, ὁ Νόμος παρέχει προσθέτως εἰς ὁμολογιούχους ὡς ἐγγύησιν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν δικαιωμάτων των τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ οἴνοπνεύματος, ἦτοι πρόσθετον ἐτησίαν πρό-

σοδον εἴκοσιν ὄλων ἑκατομμυρίων (δεδομένου ὅτι αἱ εἰσπράξεις τοῦ φόρου τούτου ἀνήλθον ἀπὸ 1^ο Ἀπριλίου—31^ο Ὀκτωβρίου 1919, ἦτοι ἐντὸς ἑπταμήνου, εἰς δραχμὰς 10.300,000).

Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ τοποθέτησις χρημάτων εἰς ὁμολογίας τοῦ νέου δανείου, εἶνε τοποθέτησις ἀπολύτως ἀσφαλῆς.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε μία, ὅτι:

Τὸ δάνειον τῶν τριακοσίων ἑκατομμυρίων ἐξασφαλίζει ὑπὲρ τῶν μετεχόντων αὐτοῦ πολιτῶν κέρδη περισσότερα, ἢ ὅσα προσπορίζει εἰς αὐτοὺς οἰαδήποτε ἄλλη ἀσφαλῆς τοποθέτησις τῶν χρημάτων των.

Ὁ Τραπεζιτικὸς ὑπολογισμὸς

Ἐτήσιον κέρδος δι' ἑκάστην ὁμολογίαν.

Θὰ ὑπάρχουν ἴσως οἱ προτιμῶντες παντὸς ἄλλου ὑπολογισμοῦ τὸν ψυχρὸν τραπεζικὸν ὑπολογισμὸν τοῦ ἑτησίου κέρδους, ἵνα ἐξ αὐτοῦ ὀδηγηθοῦν κατὰ τὸν νέον δάνειον ἐξυπηρετεῖ ἑτησίως τὰ συμφέροντά των. Χάριν αὐτῶν παρατίθεται ἀμέσως ὁ ὑπολογισμὸς οὗτος.

Ἐκάστη ὁμολογία τοῦ Δανείου, παρεχομένη ὑπὸ τοῦ Κράτους εἰς τὸ Κοινὸν ἀντὶ δραχμῶν (200) διακοσίων ἀποφέρει ἑτησίως τὰ ἑξῆς κέρδη:

Τόκος 5 ο)ο ἑτησίως. Ἄρα κατὰ ὁμολογίαν ἑτησίως τόκος δέκα δραχμῶν. Δρ. 10.—

Δῶρον (prime) 100 δραχμῶν κατὰ ὁμολογίαν.
Ἐφ' ὅσον τὸ δῶρον τῶν 100 δραχμῶν θὰ δοθῇ, ὡς ἄνω εἰς ὅλας τὰς ὁμολογίας ἐν μέσῳ ὄρω 30 ἐτῶν ἀναλογεῖ ἄρα ἑτησίως εἰς καῖσαν ὁμολογίαν δῶρον δραχμῶν τριῶν καὶ 36 ο)ο περίπου. Δρ. 3.36

Λαχνοὶ τριῶν ἑκατομμυρίων (300000) δραχμῶν ἑτησίως. Ἐφ' ὅσον κατ' ἔτος θὰ διανεμῶνται κέρδη τριῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς ὅσας ὁμολογίας κερδίζουν μεταξὺ τοῦ συνόλου τῶν ὁμολογιῶν τοῦ δανείου, ἀνεχομένων εἰς 1.500.000, ἄρα εἰς ἑκάστην ὁμολογίαν ἀναλογεῖ ἑτησίως κέρδος ἑκ λαχνῶν δραχμαὶ δύο. Δρ. 2.—

Σύνολον Δρ. 15.36

Ἀσχέτως ὅμως τῶν ἐκτεθέντων ὠφελιμμάτων τῶν προσφερομένων ὑπὸ τοῦ νέου λαχειοφόρου δανείου καὶ ἄλλοι λόγοι ἰσχυρότεροι ἀκόμη αὐτοί, κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς φύσεως, ἐπιβάλλουσι τὴν ἐγγραφὴν.

Ἡ πληθωρικὴ κυκλοφορία τοῦ χαρτονομίσματος καὶ ἡ ἀποθησαύρισις αὐτοῦ συντελοῦσιν ἀναμφισβητήτως εἰς τὴν ὑψώσιν τῶν τιμῶν. Τοῦναντίον ἡ ἐπέκτασις τῶν χαρτονομισμάτων διὰ τίτλων τοῦ νέου λαχειοφόρου δανείου, θ' ἀπορροφήσῃ μέγα μέρος αὐτοῦ ἐκ τῆς κυκλοφορίας, ἐπιτυγχανομένης οὕτω μερικῆς νομισματικῆς ἐξυγιάνσεως, ἐνῶ ἂφ' ἑτέρου αἱ τιμαὶ τῶν διαφόρων προϊόντων θὰ ἐξέπιπτον καὶ αἱ συνθήκαι τῆς ζωῆς θὰ καθίσταντο ὀμαλίαι. Αἱ ἐθνικαὶ οἰκονομίαι, τὰ ἀποχρυσεύματα τῶν πολιτῶν, ἕως οὗ σαχθῶσιν ἀδυστάτως εἰς τὰ δημόσια κτελεῖται πρὸς ἀγορὰν τίτλων τοῦ νέου δανείου. Ἡ μηχανικὴ σύνθεσις αὐτοῦ ἐξυπηρετεῖ ταυτοχρόνως καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος καὶ τὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν.